

**UCHWAŁA NR 0007.XLIII.46.2014.
RADY GMINY KRZYŻANOWICE**

z dnia 30 września 2014

w sprawie przyjęcia „Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Krzyżanowice na lata 2014-2022”

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 594, z późn. zm.), art. 17 ust.1 pkt1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2013r. poz.182 z późn. zm.)

**Rada Gminy Krzyżanowice
uchwala, co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się „Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Krzyżanowice na lata 2014-2022” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Krzyżanowice.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Art.16 b ust.1 i 17, ust.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej wskazują, że do zadań własnych o charakterze obowiązkowym gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi załącznik do niniejszej uchwały. Jest najważniejszym dokumentem stanowiącym o realizowanej lokalnej polityce społecznej. Uwzględnia m. in. diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określa: cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposoby realizacji strategii oraz jej ramy finansowe, wskaźniki realizacji działań.

W związku z powyższym zasadne jest uchwalenie powyższej uchwały.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA TERENIE
GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA
2014 - 2022**

<u>WSTĘP</u>	3
---------------------------	---

CZĘŚĆ PIERWSZA

I CO TO JEST STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	6
II METODA TWORZENIA STRATEGII.....	13

CZĘŚĆ DRUGA

DIAGNOZA SPOŁECZNA GMINY KRZYŻANOWICE.....	46
--	----

CZĘŚĆ TRZECIA

I DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE.....	91
II ZASOBY SAMORZĄDU GMINY KRZYŻANOWICE W ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	129
III ZAGREGOWANA ANALIZA SWOT GMINY KRZYŻANOWICE ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	134

CZĘŚĆ CZWARTA

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014- 2022.....	137
Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru EWALUACJA I DOSKONALENIE LOKALNEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	143
Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ.....	146
Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru PARTYCYPACJA SPOŁECZNA.....	148
Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru EDUKACJA I OŚWIATA	150
Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	154
SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	165
ZAŁĄCZNIKI.....	171

WSTĘP

Podążając za twórcami „Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski” (dalej NSISdP), jako podstawowe cele pracy nad strategią można wskazać: modernizację modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Cztery podstawowe działania w obszarze integracji społecznej, na którą składają się w/w elementy to zatem:

1. Zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich poprzez:

- promowanie dostępu do zatrudnienia stabilnego i o dobrej jakości dla wszystkich kobiet i mężczyzn zdolnych do pracy;
- zapobieganie wykluczeniu ze świata pracy grup zagrożonych poprzez odpowiednie zarządzanie zasobami ludzkimi, lepszą organizację pracy i rozwój kształcenia ustawicznego;
- organizowanie systemu zabezpieczenia społecznego w taki sposób, by zagwarantować takie zasoby materialne, by pozwalały na godne życie i przewyżczać bariery w zatrudnianiu;
- ułatwienie dostępu do przyzwoitych i higienicznych;
- zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej;
- rozwijanie dostępu do edukacji, wymiaru sprawiedliwości, kultury, sportu i wypoczynku oraz innych usług osobom zagrożonym wykluczeniem.

2. Zapobieganie ryzyku wykluczenia społecznego w drodze:

- rozwijania społeczeństwa opartego na wiedzy i nowoczesnych technologiach;
- zapobiegania życiowym sytuacjom kryzysowym, jak np. bezdomność, zadłużenie, wykluczenie ze szkoły;
- ochrony i zabezpieczenia rodzinnej solidarności i samopomocy.

3. Pomoc najbardziej narażonym (wspieranie najsłabszych) poprzez:

- promowanie społecznej integracji osób zagrożonych ubóstwem, np. z powodu niepełnosprawności;
- zapobieganie wykluczaniu dzieci i ciągle tworzenie im możliwości społecznej integracji;

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

- podejmowanie działań na rzecz obszarów o większym nasileniu występowania zjawiska wykluczenia społecznego.

4. Mobilizacja wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki i życia społecznego poprzez:

- uczestnictwo osób i środowisk zagrożonych wykluczeniem w rozwiązywaniu ich problemów;
- ciągle mobilizowanie działań politycznych zwalczających wykluczenie i wpisanie ich w całość polityki;
- promowanie dialogu i partnerstwa pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi instytucjami publicznymi i prywatnymi.

Ich powtórzenie odnajdujemy w średniookresowej Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, która wyznacza następujące cele:

- cel 1: Wzrost zatrudnienia,
- cel 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- cel 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- cel 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej,
- cel 5: Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

W nieco innym aspekcie temat problemów społecznych porusza Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. W opinii jej twórców *polityka rozwoju powinna wspierać procesy i inicjatywy, które wzmacniają wolę działania obywateli na rzecz dobra wspólnego i przyczyniają się do wzmocnienia zaufania, jako jednego z podstawowych komponentów życia społecznego, gospodarczego i kulturowego*¹. Jako problem społeczny zidentyfikowana została więc kwestia wzajemnego zaufania Polaków do instytucji i organów państwa oraz gotowość do działania na rzecz dobra wspólnego. W związku z tym wyodrębniono cztery obszary kluczowe, w których w najbliższych latach konieczna jest interwencja państwa, realizowana w partnerskim współdziałaniu z obywatelami:

- 1) postawy i kompetencje społeczne;
- 2) współdziałanie i partycypacja społeczna;

¹ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, s. 4.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

- 3) komunikacja społeczna;
- 4) kultura i kreatywność.

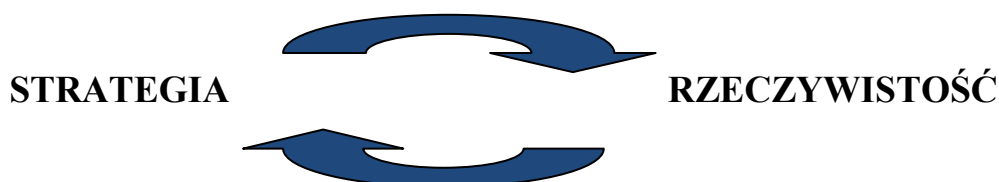
Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, chociaż z oczywistych względów nie dotyka tak szerokiego katalogu kwestii jak krajowe dokumenty programowe, bowiem spogląda na zagadnienie integracji społecznej, rozwiązywanie problemów społecznych oraz rozwój kapitału ludzkiego i społecznego z zupełnie innej perspektywy – perspektywy mikro – inne są także narzędzia, metody i zasoby w posiadaniu gmin – winna pozostawać w znacznym stopniu w zgodzie z krajowymi strategiami i programami. Taki też cel przyświeca *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* dla Gminy Krzyżanowice.

Z tego też powodu horyzont czasowy dokumentu został określony w zgodzie ze średniookresowymi dokumentami programowymi państwa, obejmującymi w założeniu kolejne siedmioletnie okresy budżetowania Unii Europejskiej. Uwzględniono przy tym czas niezbędny na dokonanie ewaluacji i ewentualnej zmiany gminnej strategii, a także pewnego rodzaju przesunięcie czasowe pomiędzy nominalnym i faktycznym okresem obowiązywania dokumentów programowych, jaki dało się do tej pory zauważyć w polskiej rzeczywistości.

CZĘŚĆ PIERWSZA

I CO TO JEST STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

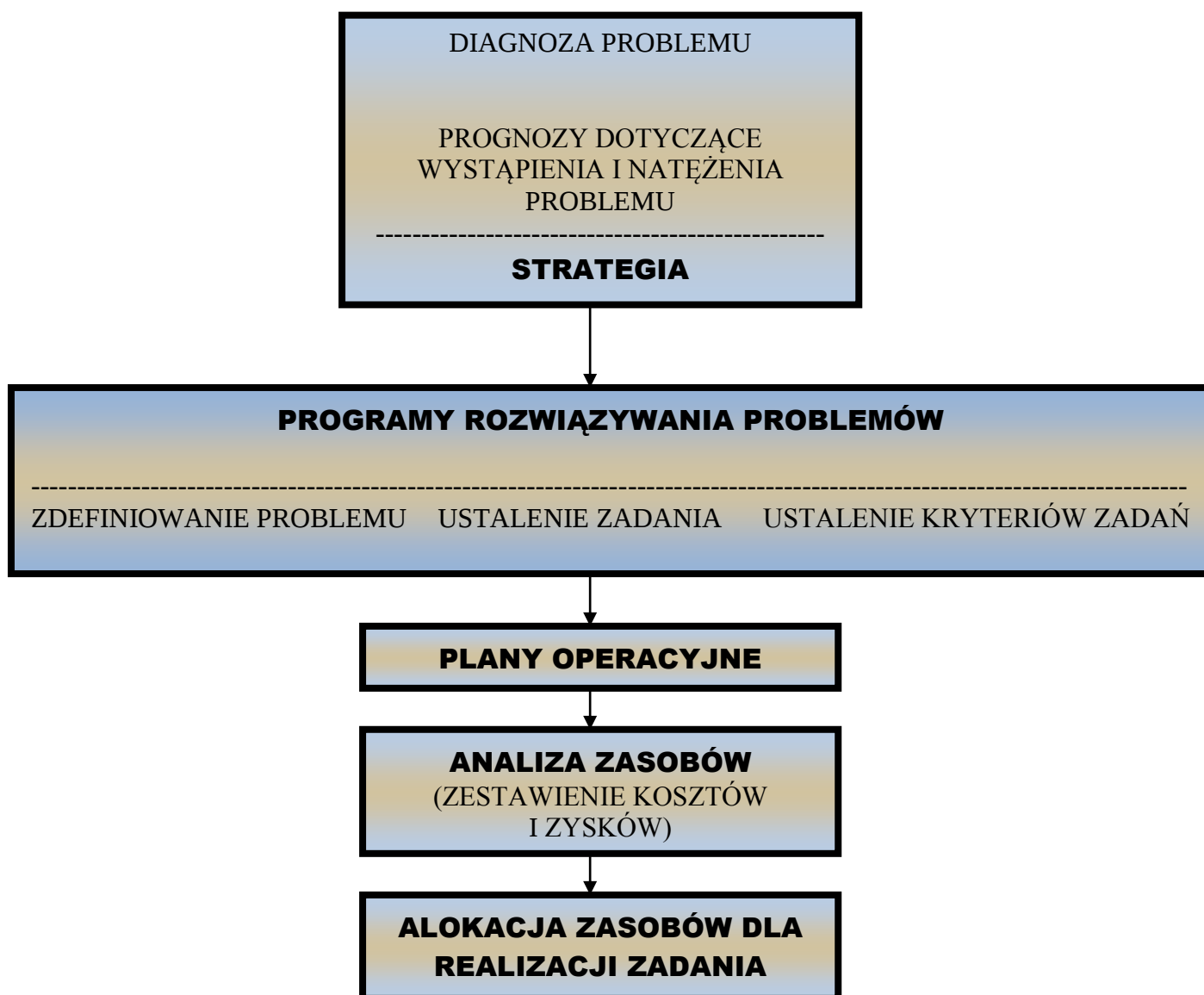
I. 1. STRATEGIA jest dokumentem lub przedsięwzięciem obejmującym teorię i praktykę przygotowania i prowadzenia działań na pewnym obszarze działalności ludzkiej, poszczególnych elementów i najważniejszych operantów tych działań. Strategia, jako przedsięwzięcie wybiegające w założeniu w przyszłość, obarczona jest dużym ciężarem niepewności i ryzykiem nieadekwatności proponowanych działań wobec zmieniających się warunków rzeczywistości. Z tego powodu relacje

powinny być stale monitorowane, a strategia weryfikowana i aktualizowana.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, iż strategia jest najmniej zoperacjonalizowanym i skonkretyzowanym dokumentem, a jej **podstawowym zadaniem jest wyłanianie mechanizmów służących do analizy rzeczywistości i podejmowania bardziej skonkretyzowanych i zopearcjonalizowanych działań**. Strategia jest fundamentem racjonalnego planowania a przez to skutecznego podejmowania decyzji. Strategia wyznacza zatem cele i kształtuje system wartości, jakimi należy się kierować w podejmowanych działaniach, prowadzących do osiągnięcia wspomnianych celów. Sposoby realizacji założeń strategii pozostają poza nią i należą do właściwości programów operacyjnych i taktyk. Relacje między wszystkimi elementami tworzącymi łańcuch realizacji pewnego zadania przedstawia poniższy diagram.

Rys. 1 Uproszczony schemat analityczny realizacji Strategii

Kierunek strzałki wskazuje wzrost konkretyzacji i operacjonalizacji podejmowanych działań dla realizacji zamierzonego celu.

Zadaniem strategii pozostaje zatem holistyczne traktowanie rzeczywistości w celu wykształcenia skutecznych mechanizmów analizowania, prognozowania i rozwiązywania problemów oraz weryfikowania jej założeń, a także wyznaczanie podstawowych zadań do realizacji wraz ze wskazaniem priorytetów prakseologicznych i aksjologicznych.

Strategia jako wyraz zarządzania strategicznego pozwala w długiej perspektywie czasowej optymalizować podejmowane przez władze samorządowe decyzje tak, by skutecznie rozwiązywać problemy społeczne.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

I. 2. ROZWIĄZYWANIE to zarówno eliminowanie problemów, ich przyczyn i skutków, ograniczanie ich zasięgu, jak i zapobieganie ich pojawianiu się poprzez uruchomienie społecznych mechanizmów obronnych. Nie chodzi zatem o zwykłe administrowanie problemem, ale i podejmowanie działań planistycznych, pracę z lokalnym społeczeństwem oraz współpracę z szerokim spektrum instytucji administracji państwowej i partnerów społecznych – w skrócie: politykę społeczną.

Ta zaś oznacza działania podejmowane i realizowane przez administrację publiczną oraz partnerów społecznych i gospodarczych, m.in. w zakresie zatrudnienia, zabezpieczenia społecznego, edukacji, zdrowia oraz mieszkalnictwa. Wyrazem polityki społecznej na poziomie samorządu gminnego jest właśnie gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych.

I. 3. PROBLEMY SPOŁECZNE to wszelkie ujawnione i zidentyfikowane zakłócenia w prawidłowym z perspektywy „tu i teraz” rozwoju społeczeństwa oraz zagrożenia dla tego rozwoju, występujące w takim natężeniu, iż można mówić o ich kolektywnym, nie zaś indywidualnym charakterze. Nie wyklucza to ujawniania się tychże problemów na poziomie jednostkowym lub małych grup społecznych o charakterze wspólnotowym (np. w rodzinie). W podejściu do zagadnienia problemu społecznego możemy wyróżnić dwa główne stanowiska:

- rozszerzające (*sensu largo*) – traktujące jako problem społeczny bardzo szeroki katalog kwestii społecznych (m.in. dostęp do sądownictwa, problemy demograficzne);
- zawężające (*sensu stricte*) – sprowadzające zagadnienie problemu społecznego do kwestii patologii społecznych.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych w założeniu wyznaczać ma cele i zadania na wielu płaszczyznach i wielu obszarach. W związku jednak z faktem, że wymóg opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych narzuca na samorządy terytorialne *Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.) obszar pomocy społecznej zostanie potraktowany priorytetowo. Za takim podejściem do problemu wydaje się przemawiać również fakt, że to właśnie w tym obszarze najłatwiej zauważyć ujawniające się kwestie problemowe bez względu na fakt, co było ich przyczyną.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

W niniejszym dokumencie utożsamia się zatem pojęcie problemu społecznego przede wszystkim z pojęciem dysfunkcji społecznej, zatem zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej z:

- ubóstwem;
- sieroctwem;
- bezdomnością;
- bezrobociem;
- niepełnosprawnością;
- długotrwałą i ciężką chorobą;
- przemocą w rodzinie;
- potrzebą ochrony ofiar handlu ludźmi;
- potrzebą ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- trudnościami w integracji cudzoziemców;
- trudnościami w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmem lub narkomanią;
- zdarzeniem losowym i sytuacją kryzysową;
- klęską żywiołową lub ekologiczną.

Jako problem społeczny należy traktować również kwestie:

- integracji i spójności społecznej;
- dostępności budownictwa socjalnego;
- funkcjonowania i rozwoju oświaty;
- ochrony zdrowia i polityki wobec osób starszych;
- partycypacji społecznej i rozwoju III sektora.

I. 4. GMINNA. *Ustawa o pomocy społecznej* w art. 17 ust. 1 pkt 1 (co pozostaje w zgodzie z art. 4 ust. 2 *Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* oraz art. 10 *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*) przesądza, iż do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

ryzyka. Za takowe należy uznać przede wszystkim środowiska dotknięte długotrwałym bezrobociem, osoby niepełnosprawne i zniedołężniałe, osoby uzależnione i współuzależnione, a także rodziny wielodzietne oraz dzieci pozbawione należytej opieki.

Podczas analizy niniejszego dokumentu należy zwrócić uwagę na fakt, że wspomniane ustawy dokonują podziału zadań pomiędzy różnego typu i szczebla jednostki administracji państwowej, znacząc z nich część zastrzegając dla kompetencji samorządu powiatowego czy też wojewódzkiego. Planowanie działań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych, by było skuteczne i efektywne, musi mieć charakter całościowy. Nie można sobie bowiem wyobrazić skutecznej polityki społecznej w przypadku, gdy między podmiotami ją kształtującymi dochodzi do negatywnej kolizji kompetencyjnej. Strategia – choć gminna – winna zatem uwzględniać problemy społeczne pozostające nie tylko we właściwości gmin, ale i powiatu. Pozostając jednak w zgodzie z zasadą równorzędności i niezależności obu poziomów samorządu terytorialnego, strategia zostawia samorządowi powiatowemu swobodę w sposobie rozwiązywania problemów społecznych i wynikających z nich zadań zastrzeżonych dla jego właściwości rzeczowej.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych winna – zgodnie z zasadami prowadzenia polityki społecznej – uwzględniać powiatową strategię rozwiązywania problemów społecznych. W szczególności spoczywa na niej obowiązek

- 1) zapewnienia, aby polityka społeczna oraz środki i instrumenty stanowiły skoordynowany system polityki państwa;
- 2) opracowywania i wdrażania środków pomiaru efektywności swoich działań oraz środków mających na celu podniesienie poziomu wiedzy na temat polityki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem swojego zakresu działania oraz dostępu do praw socjalnych, w szczególności poprzez rozwój badań naukowych w tym zakresie;
- 3) wspierania w sposób stały innowacji i adaptacji programów oraz usług społecznych na poziomie regionalnym i lokalnym;
- 4) rozwijania skoordynowanych działań i współpracy, a także stwarzania procedur szerzenia doświadczeń przeprowadzonych działań innowacyjnych;
- 5) dokonywania bieżących analiz działań, realizowanych w innych krajach oraz uczestniczenia w działaniach Unii Europejskiej na rzecz budowy wspólnotowej polityki zatrudnienia i integracji społecznej w tym działaniach otwartej metody koordynacji.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Wśród podstawowych działań zmierzających do osiągnięcia w/w celów wymienić należy m.in.:

- 1) wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działań;
- 2) współdziałanie w celu zharmonizowania działań;
- 3) wzajemną pomoc w realizacji zadań ustawowych w granicach i na zasadach określonych w ustawach dla nich właściwych lub w odrębnych porozumieniach;
- 4) tworzenie zespołów, złożonych z przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia i jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, kuratora oświaty oraz innych jednostek administracji publicznej w celu ustalania wspólnych priorytetów, kierunków działań oraz inicjowaniu istotnych przedsięwzięć.

I. 5. GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

jako wyraz świadomie planowanej polityki społecznej ma za zadanie dostarczać odpowiedzi na pytania: jak przewidywać pojawienie się problemów społecznych, jak rozwiązywać problemy społeczne i jak weryfikować kierunki strategii. W założeniu strategia wskazuje ponadto podstawowe cele i zadania do realizacji, kształtuje strukturę priorytetów i wyznacza system wartości, z jakim należy pozostać w zgodzie podczas realizacji jakichkolwiek działań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych. Działania te winny zaś minimalizować rozbieżności pomiędzy poziomem uzasadnionych potrzeb i istniejącymi zasobami, uwzględniając fakt ich ograniczenia, a tym samym możliwości gminy.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Krzyżanowice na lata 2014 – 2022 jest realizowana przez Wójta przy pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej i innych podmiotów. Realizacja założeń „Strategii...” odbywa się na podstawie określonego przez Wójta rocznego planu działań. Obejmuje on:

- 1) zadania przewidziane do realizacji;
- 2) działania przewidziane do realizacji, w odniesieniu do celów przewidzianych w strategii i programach;
- 3) planowane wydatki ze środków publicznych na realizację działań, w tym wydatki współfinansowane ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Realizacja „Strategii...” podlega monitorowaniu przez Wójta. Ewaluacja dokumentu dokonywana jest z kolei etapami:

- 1) ewaluacja wstępna - przed rozpoczęciem realizacji;

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

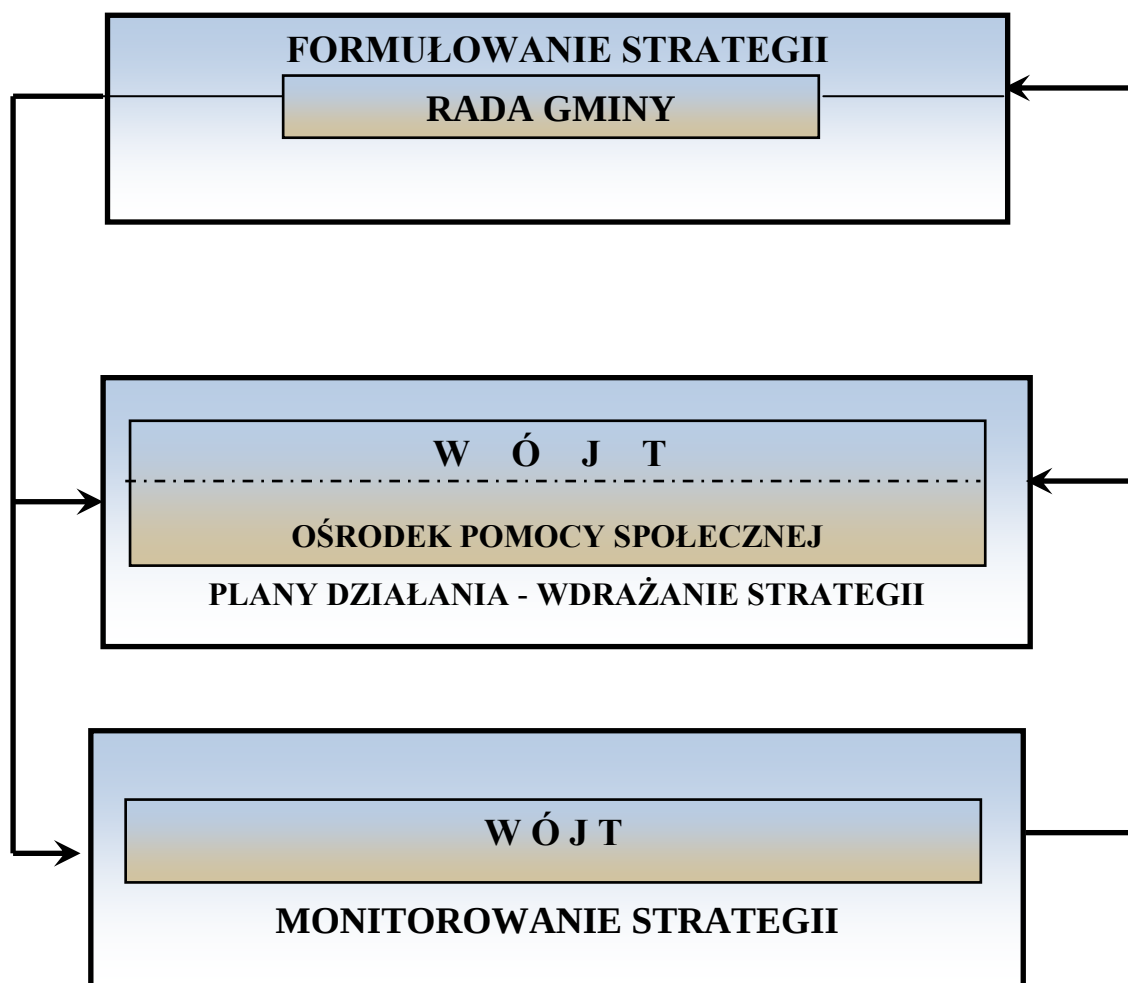
- 2) ewaluacja w trakcie jej realizacji obejmująca całość lub wybrane jej elementy;
- 3) ewaluacja pełna - po zakończeniu strategii i programów.

Zgodnie z zasadami ewaluacja powinna uwzględniać:

- 1) zgodność strategii i programów z potrzebami (trafność i spójność);
- 2) zgodność rezultatów strategii i programów z ich celami (skuteczność);
- 3) relację nakładów na realizację strategii i programów do ich produktów i rezultatów (efektywność);
- 4) wpływ realizacji strategii i programów na potrzeby (użyteczność i trwałość);
- 5) wpływ realizacji strategii i programów na sytuację społeczno-gospodarczą kraju, województw oraz grup społecznych.

Oceny Wójt dokonuje nie rzadziej niż raz na trzy lata. Na podstawie tej oceny Wójt może zaproponować zmiany w dokumencie. W uproszczeniu zasady wdrażania „Strategii...” przedstawia diagram.

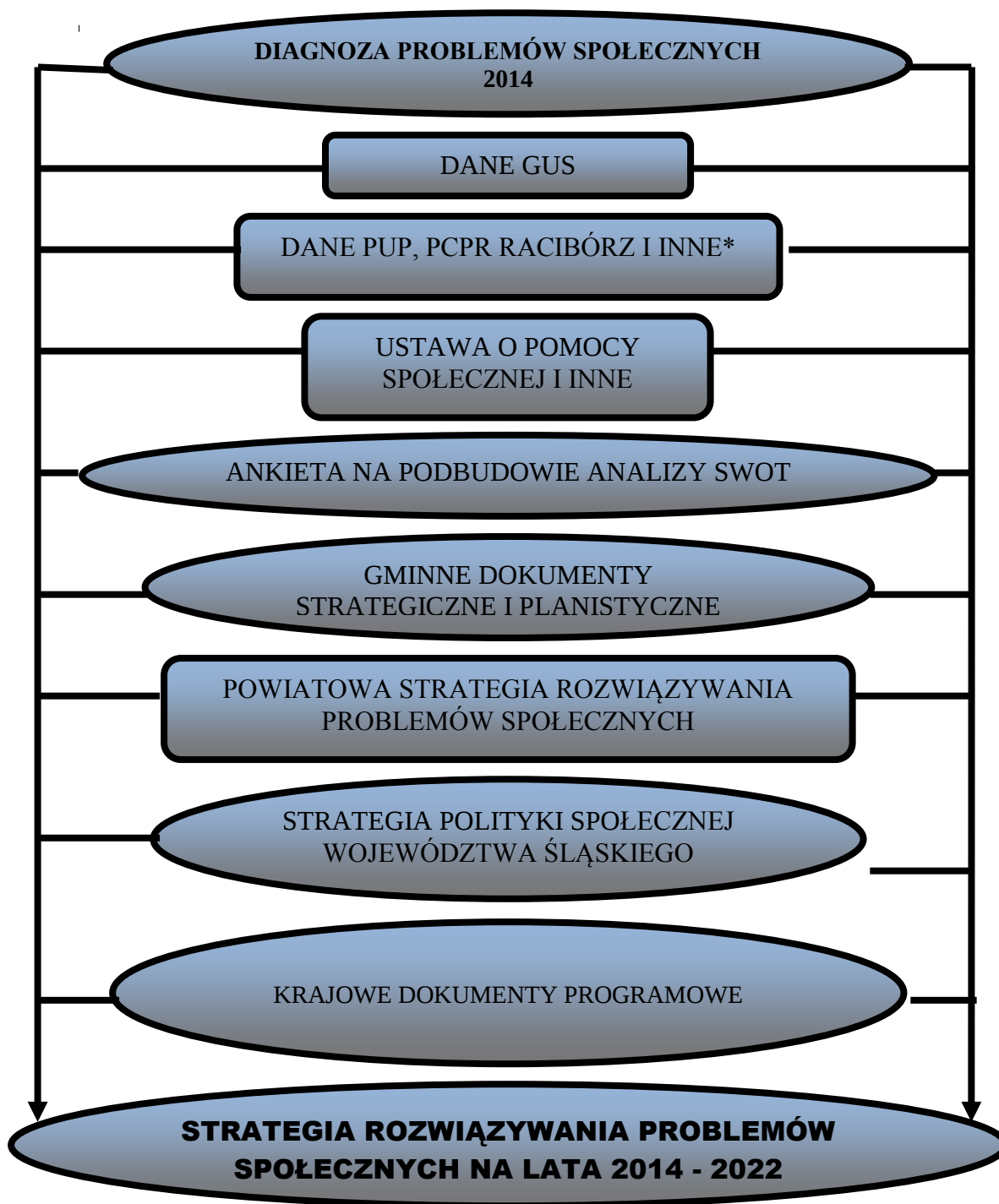
Rys. 2 Uproszczony schemat wdrażania Strategii

II METODA TWORZENIA STRATEGII

Strategia jest dokumentem o dużym znaczeniu, zatem praca nad nią przebiegała w kilku etapach. Metodę tworzenia strategii ilustruje w uproszczeniu zamieszczony schemat.

Rys. 3 Uproszczony schemat prac nad Strategią

* PUP, PCPR – Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

II. 1 DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zadaniem strategii rozwiązywania problemów społecznych jest, jak już wcześniej wskazano, wyłonienie mechanizmów przewidywania i rozwiązywania problemów społecznych oraz weryfikowania założeń strategii, a także kształtowanie systemu wartości, jakimi należy się kierować w podejmowanych działaniach, zmierzających do osiągnięcia w/w celów. Przystępując do prac nad strategią, należy jednak w pierwszej kolejności zdiagnozować sytuację społeczną na badanym obszarze i wyodrębnić funkcjonujące w jego granicach problemy społeczne.

Za takim działaniem przemawia również fakt, że niniejszy dokument w obszarze organizacyjnym narzuca na gminę obowiązek dokonywania weryfikacji „*Diagnozy...*” co cztery lata. Zadanie to pozostaje bowiem również w zgodzie z art. 17 ust 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, tj. wymogiem sporządzania gminnego bilansu potrzeb z zakresu pomocy społecznej.

II. 2. DANE GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

Dane GUS służą porównaniu sytuacji i kondycji gminy i jej społeczeństwa wobec przeciętnej sytuacji w powiecie oraz sąsiednich gminach. W miarę możliwości w strategii posłużono się najświeższymi osiągalnymi danymi statystycznymi. W przypadku zaś ujawnianych rozbieżności pomiędzy danymi GUS (głównie: Bank Danych Regionalnych i Bank Danych Lokalnych), a danymi znajdującymi się w posiadaniu Urzędu Gminy przywoływano oba źródła.

II. 3 DANE POWIATOWEGO URZĘDU PRACY, POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE KOMENDY POWIATOWEJ POLICJI ORAZ PROKURATURY W RACIBORZU

Dla dopełnienia obrazu sytuacji społecznej w gminie Krzyżanowice w trakcie prac nad projektem strategii autor posłużył się również danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Raciborzu (oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach), Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Prokuratury Rejonowej w Raciborzu. Pierwsze z nich miały stanowić ilustrację dla sytuacji panującej na lokalnym rynku pracy poprzez wskazanie natężenia

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

występowania problemu bezrobocia i jego strukturę, zaś poprzez ujawnienie głównych korelatów – także przedstawienie najbardziej zagrożonych zjawiskiem kategorii społecznych. Informacje PCPR stały się elementem diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zgodnie z zasadą całościowego i komplementarnego ujęcia zagadnienia rozwiązywania problemów społecznych, jako że część zadań z obszaru pomocy społecznej została zastrzeżona dla właściwości rzeczowej samorządu powiatowego.

Przywołanie danych Prokuratury i Komendy Powiatowej Policji za główny cel miało przedstawić problematykę przestępczości funkcjonującej na terenie gminy, co z kolei mogło okazać się przydatnym podczas analizy dotyczącej występowania na terenie Krzyżanowic patologii społecznych oraz ich nasilenia. Jak bowiem wykazują statystyki ogólnopolskie między występowaniem różnego rodzaju przestępstw (zwłaszcza popełnianych przez młodocianych sprawców) a natężeniem patologii społecznych istnieje silna korelacja pozytywna.

W toku prac nad Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Krzyżanowice na lata 2014 – 2022 zwrócono się także z wnioskami o udzielenie informacji do Sądu Rejonowego w Raciborzu. Nie otrzymano jednak w tych instytucji żadnych informacji.

II. 4 USTAWA O POMOCY SPOŁECZNEJ I INNE

Samorząd gminy Krzyżanowice, tak jak każdej innej jednostki samorządu w Polsce, może działać tylko na podstawie prawa i w granicach prawa. Ta zasada znajduje również zastosowanie w przypadku działań wynikających pośrednio lub bezpośrednio ze zobowiązań narzucanych przez *Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych*. Zadania stawiane przed gminą przez niniejszy dokument muszą posiadać swoje umocowanie w aktualnym na dzień ich realizacji dorobku prawnym. Z jednej bowiem strony część zadań i priorytetów pozostaje z mocy prawa narzucona, z drugiej – jak już wspomniano – każde działanie organów gminy musi wynikać z prawa (ogólnokrajowego czy też lokalnego) i być z nim w zgodzie. Z punktu widzenia strategii i jej celów najistotniejszym (poza Konstytucją RP) źródłem prawa w okresie tworzenia tego dokumentu pozostaje *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*. Duże znaczenie posiadają ponadto: *Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych*, *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, *Ustawa z dnia 26 października 1982 r.*

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych, Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych, Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, a także inne przywoływane w tekście dokumentu akty prawne oraz programy rządowe.

II. 5. ANKIETA NA PODBUDOWIE ANALIZY SWOT

Zważywszy na fakt braku pełnej adekwatności analizy SWOT opracowanej dla potrzeb innych gminnych dokumentów strategicznych, zdecydowano się przeprowadzić zogniskowane badanie ankietowe na podbudowie analizy SWOT, mające na celu dokonanie dogłębnej analizy sytuacji społecznej panującej w gminie Krzyżanowice. Wykorzystano także w charakterze materiału uzupełniającego i komparatystycznego wnioski z już funkcjonujących w gminie dokumentów programowych.

W ankiecie zadano 43 pytania (plus dodatkowe 19 pytań dla szkół z terenu gminy), dotyczących wyodrębnionych obszarów badawczych: społeczeństwo i problemy społeczne, przestępczość, edukacja, kultura i organizacja czasu wolnego oraz infrastruktura z obszaru polityki społecznej. W znacznej części postawione pytania miały charakter otwarty lub wymagały udzielenia na bazie podanej kafeterii oryginalnej i twórczej odpowiedzi, np. poprzez uporządkowanie zaproponowanych odpowiedzi w zgodzie z odczuciami respondentów. Wymuszano także na badanych udzielanie konkretnych świadomych i spolaryzowanych odpowiedzi, unikając gdzie to tylko możliwe opcji „trudno powiedzieć”, „nie wiem”, „przeciętnie”. Miało to na celu wyeliminowanie mechanicznego i bezrefleksyjnego udzielania odpowiedzi na zadane pytania.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Zastosowanie narzędzia badawczego w postaci ankiety pozwoliło na równoczesne przeprowadzenie w ograniczonym wymiarze konsultacji eksperckich dotyczących przedmiotowej problematyki. Ankieta została bowiem adresowana do ściśle wyodrębnionej grupy badanych, która zdaniem autorów niniejszego dokumentu winna cechować się szeroką wiedzą na temat możliwości rozwojowych gminy oraz szans i zagrożeń dla tegoż rozwoju (tzw. *wiedza ekspercka*). Ognisko (tzw. *focus*), czyli grupę badanych stanowili w tym przypadku: urzędnicy, kierownicy jednostek organizacyjnych gminy, dyrektorzy szkół, nauczyciele i pedagodzy, pracownicy socjalni, członkowie komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, radni a także inne osoby publiczne z terenu gminy.

W badaniu wzięło udział łącznie 38 osób. Jego wyniki przedstawiają się następująco.

Wszyscy ankietowani uznali, że dobrze się im żyje na terenie gminy Krzyżanowice. Wśród uzasadnień pojawiały się takie, jak związki rodzinne i emocjonalne, patriotyzm lokalny, względy utylitarne („spokój i bezpieczeństwo”, „mam tu pracę i mieszkanie”) czy bliskość granicy i miast. Podkreślano, że Krzyżanowice są miejscem przyjaznym rodzinom, gdzie mieszkają sympatyczni ludzie. W opinii zdecydowanej większości badanych mieszkańcom gminy żyje się w Krzyżanowicach dobrze, choć jedna osoba wskazała, że dotyczy to tylko osób starszych.

Co dwunasty ankietowany posiadając stosowną możliwość, wyprowadziłoby się do sąsiednich miejscowości. Wśród powodów takiego stanu rzeczy podnoszono przede wszystkim większą szansę znalezienia pracy, chęć polepszenia życia sobie i rodzinie, a także większe możliwości korzystania z usług poza gminą.

Badani pozostawali zgodni co do kierunku, w jakim powinien zmierzać rozwój gminy. Bez względu na formułę badani oczekują zwiększenia liczby miejsc pracy i zakładów pracy na terenie gminy. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały konkretne kierunki, jak np. agroturystyka czy ogólnie zdefiniowany „rozwój infrastruktury”.

Większość respondentów (94%) wyraziła pogląd, że oświata na terenie gminy stoi na wysokim poziomie i dobrze przygotowuje do dalszego kształcenia lub podjęcia pracy (97%). Generalnie rzecz ujmując, dobrze oceniono również aspiracje edukacyjne mieszkańców gminy – jako wysokie – 49%, przeciętne – 43%, bardzo wysokie – 5%, a niskie – 3%. Podstawową przeszkodą w podnoszeniu poziomu wykształcenia są zdaniem badanych koszty, a także wysoki poziom bezrobocia osób wykształconych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Zdecydowana większość pytaných (92%) oceniła, że bliskość granicy państwowej pozytywnie wpływa lub wpłynie w najbliższej przyszłości na rozwój gminy Krzyżanowice, jednak sąsiedztwo Republiki Czeskiej jako czynnik oddziałujący na poziom i jakość życia mieszkańców gminy jest dostrzegany w mniejszym stopniu (84%). Co ważne, ankietowani dostrzegają nie tylko pozytywy płynące z sąsiedztwa granicy polsko – czeskiej. Wielu spośród badanych wskazywało na duży problem włamań i kradzieży, których mają dokonywać mieszkańcy Republiki Czeskiej, a które szczególnie zauważalne są w miejscowościach bezpośrednio położonych na granicy, jak Chałupki, Zabełków czy Rudyszwałd.

W mniejszym stopniu (82%) niż w odniesieniu do sąsiedztwa granicy badani uznali, że bliskość sąsiednich miast (Raciborza, Wodzisławia Śl., Rybnika) pozytywnie wpływa na rozwój gminy. Jedną z górnych przeszkód korzystania z sąsiedztwa wspomnianych ośrodków miejskich jest niewystarczający poziom intensywności funkcjonowania komunikacji publicznej na trasach wiodących do miast. Aż 95% ankietowanych odpowiedziało, że środkami transportu publicznego trudno jest dojechać do sąsiednich miast. Słabo rozwinięta komunikacja publiczna jest z resztą w opinii badanych jednym z podstawowych problemów w rozwoju społeczno – gospodarczym gminy.

Niemal 100% pytaných uważa mieszkańców Krzyżanowic za aktywnych społecznie, podając przykłady chętnie organizowanych imprez (dożynki, festyny itp.). Jedna osoba wskazała, że – jako to określono – aktywni są „ciągle ci sami” ludzie.

Dwie trzecie respondentów (90%) dobrze ocenia poziom ekologii identyfikowanej jako segregacja odpadów, oczyszczanie ścieków, funkcjonowanie kanalizacji, wymiana starych pieców węglowych na ekologiczne. Pojawiły się jednak także oceny krytyczne, których udział wyniósł 10%. W tym obszarze ankietowani zgłosili też propozycje nowych kierunków rozwoju gminy: większe środki ze strony gminy na inwestycje proekologiczne, jak budowa kanalizacji.

Podobnie rzecz ma się odnośnie kultywowania przez lokalne władze lokalnych i regionalnych tradycji górnośląskich. Aż 97% uznało, że poziom ich kultywowania jest wystarczający, co spotkało się z resztą z pozytywną oceną. Uznano bowiem, że takie działania umożliwiają powrót do korzeni, powodują wzrost aktywności obywatelskiej, wskazują wzorce do naśladowania oraz są przyczyną szacunku do tradycji.

Co do ilości wskazań, jakie formy gospodarowania czasem wolnym winny być przez władze lokalne przede wszystkim rozwijane, biesiady górnośląskie – wraz z koncertami muzyki popularnej – znalazły się na drugim miejscu (22% wskazań) po imprezach i zawodach

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

sportowych (27% wskazań). Mniejszą popularnością cieszyły się wśród badanych festyny i koncerty muzyki poważnej (po 13%).

Z mniej pozytywną oceną ankietowanych spotyka się ocena poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy. Tylko 40% ankietowanych uznało bowiem, że Krzyżanowice są gminą bezpieczną, a 55% oceniło, iż poziom bezpieczeństwa jest przeciętny. Dalsze 5% nie czuje się bezpiecznie na terenie gminy. Wśród podstawowych zagrożeń dla bezpieczeństwa wymieniano włamania, kradzieże, zbyt intensywny ruch drogowy, łamanie przepisów ruchu drogowego przez kierowców, zwłaszcza ciężkich pojazdów, a także włóczęgostwo. Równocześnie tylko 31% badanych uznało, że policja na terenie gminy realizuje jej obowiązki w sposób wystarczający. Przeciwnego zdania było dwukrotnie więcej, bo aż 69%, z czego 6% ankietowanych zarzuca policji kompletne nierealizowanie swoich obowiązków. Dwie trzecie uczestników ankiety (68%) zna swojego dzielnicowego, jednak co trzeci badany (31%) źle ocenił poziom przygotowania policjantów do służby.

Badani za największe zagrożenie dla porządku publicznego na terenie gminy uznali włamania i kradzieże (244 pkt), pijanych kierowców (191 pkt), włóczęgostwo i wandalizm (168 pkt) i handel narkotykami (164 pkt). Stosunkowo słaby wpływ na poziom poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy przypisano zabójstwom i pobiciom.

Większość badanych (75%) nie ma problemu w odnalezieniu się w sytuacjach kryzysowych – wie gdzie zwracać się z problemem lub prośbą o pomoc. Biorąc pod uwagę, że członkami grupy badanej pozostawały na ogół osoby bardzo dobrze wykształcone, aktywne zawodowo i pełniące określone funkcje publiczne, należy podkreślić, że odsetek mieszkańców gminy mających problem z radzeniem sobie z własnymi problemami musi być znacząco wyższy. Dobrze oceniono także możliwość uzyskania ze strony służb i administracji gminnej informacji, gdzie szukać pomocy (97% odpowiedzi na „tak”). Przypomnijmy jednak, że jest to ocena dokonana przez osoby, które na co dzień tworzą owe służby. Dobrze przedstawia się z kolei ocena dostępności usług prawniczych na terenie gminy. Aż 92% respondentów uznało, że w Krzyżanowicach łatwo jest uzyskać poradę prawną.

Za największy problem w rozwoju społecznym gminy ankietowani uznali bezrobocie (212 pkt) i alkoholizm (wartość rangi: 106) oraz biedę (165). Za mniejsze zagrożenie uznano przemoc w rodzinie (134) i przestępczość (128).

W kwestii oceny poziomu zagrożenia problemem alkoholizmu na terenie gminy za wysokie uznało je 21% badanych, niskie – 13%, a za przeciętne – 66%. Znalazło to potwierdzenie w opiniach dotyczących dostępności alkoholu i wyrobów tytoniowych dla nieletnich mieszkańców gminy. W obydwu przypadkach ponad 60% pytanych udzieliło odpowiedzi,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

że dzieciom i młodzieży na terenie gminy łatwo jest kupić alkohol i wyroby tytoniowe (nieznacznie wyższa ocena w przypadku dostępności papierosów).

Ankietowani wydają się wyrażać realistyczny pogląd na poziom zabezpieczenia szkół przed narkomanią i handlem narkotykami. Aż 60% zapytanych oceniło, że szkoły na terenie gminy Krzyżanowice nie są w wystarczający sposób zabezpieczone przed problemem. Niemal taki sam odsetek badanych (62%) przyznał, że słyszał o przypadkach sprzedaży lub zażywania narkotyków przez młodzież z Krzyżanowic. Zdecydowanie mniej ankietowanych wie, że takowy przypadek miał miejsce w szkole (11%).

Większość zapytanych (74%) uważa, że na terenie gminy nie ma problemu włóczęgostwa młodzieży. Ta opinia nie koresponduje ze stanowiskiem pedagogów w tej kwestii (wśród nauczycieli biorących udział w badaniu osób przyznających, że problem „włóczęgostwa” młodzieży na terenie gminy jest zauważalny było dwukrotnie więcej niż przeczących temu twierdzeniu; co ciekawe – wszyscy pedagodzy uznali, że tego problemu nie ma na terenie szkół).

Wśród przyczyn włóczęgostwa ankietowani wymieniają „brak zagospodarowania czasu wolnego młodzieży”, „brak zainteresowania ze strony rodziców”.

Równocześnie uznano, że oferta kulturalna i sportowa w gminie jest atrakcyjna, przy czym większy odsetek pozytywnych odpowiedzi uzyskano na pytanie o atrakcyjność dla ogółu mieszkańców (82%), mniejszy zaś – oferty dla młodzieży (71%).

Badani jednoznacznie ocenili, że świadczenia pieniężne z pomocy społecznej wypłacane przez gminny ośrodek pomocy społecznej mieszkańcom są wystarczające. Takiego zdania jest 78% respondentów (61% uważa świadczenia za wystarczające, zaś 17% - wysoce wystarczające). Przeciwnego zdania jest co piąty zapytany.

Co czwarty ankietowany uznał, że na terenie gminy jest dużo (21%) lub bardzo dużo (5%) barier architektonicznych i urbanistycznych utrudniających życie osobom niepełnosprawnym. Około 40% uznało, że sytuacja pod tym względem prezentuje się na terenie gminy przeciętnie. Co trzeci badany uznał, że barier jest mało lub bardzo mało.

Z dosyć pozytywną oceną spotkało się tempo likwidowania przez władze lokalne przedmiotowych barier. Ponad 40% zapytanych uznała to tempo za wystarczające, a ponad połowa (55%) – za przeciętne, co w polskich warunkach oznacza i tak nienajlepiej.

Podobnie prezentują się wyniki oceny działań władz Krzyżanowic na rzecz osób niepełnosprawnych w pozostałych obszarach. Aż 70% wyraziło pogląd, że władze gminy

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

pomagają osobom niepełnosprawnym i obłożnie chorym w wystarczającym stopniu. Pozostali ankietowani wyrazili przeciwny pogląd.

Na ogół z ostrożną oceną ze strony respondentów spotyka się poziom lokalnej służby zdrowia. Około 32% badanych uznało go za dobry, zaś jako przeciętny – 57%. Co dziesiąty pytany uznał poziom służby zdrowia na terenie gminy jako zły. Nikt z badanych nie ocenił poziom służby zdrowia jako bardzo zły. Dostęp do lekarza w 45% uznano za przeciętny, w 37% za dobry, a 18% - za zły. Z lepszą oceną spotkał się poziom dostępności do usług dentystycznych (47%), pielęgniarских (44% – dobry) i apteki (69% – dobry).

Wśród opinii o lokalnej służbie zdrowia pojawiały się zarzuty zbyt długich kolejek, brak lekarzy specjalistów, niedostosowanie godzin pracy lekarzy do potrzeb mieszkańców, zbyt koncentrowanie usług specjalistycznych w ośrodku zdrowia w Krzyżanowicach, a także nieuprzejmy personel. Jedna osoba podniosła ponadto, że jej zdaniem nie jest właściwą praktyką świadczenie usług zarówno dorosłym, jak i dzieciom przez tego samego lekarza.

Z akceptacją spotkała się funkcjonująca na obszarze gminy baza sportowo-wypoczynkowa – aż 68% oceniło ją jako dobrą lub bardzo dobrą, 29% – za przeciętną, a tylko 3% jako złą. Ta dobra ocena nie przeszkodziła jednak ankietowanym, aby zgłaszać postulaty budowy większej ilości ścieżek rowerowych oraz modernizacji infrastruktury sportowej. Równocześnie aż 89% respondentów uznało, że na terenie gminy można spędzić wolny czas w sposób interesujący i atrakcyjny. W opinii badanych w mniejszym stopniu dotyczy to ludzi młodych. Odsetek odpowiedzi pozytywnych na pytanie o możliwość spędzenia wolnego czasu w sposób interesujący i atrakcyjny na terenie gminy przez młodzież był o jedną czwartą niższy.

W części drugiej badania ankietowego, przeznaczonej dla przedstawicieli szkół, ujawniono, że poziom obecności pedagoga szkolnego w placówkach oświatowych jest przez część ankietowanych (42%) oceniany jako niewystarczający.

Ponadto wskazano na potrzebę poszerzenia akcji dożywiania uczniów w szkołach. Zgodnie z sugestiami badanych w niektórych szkołach liczba uczniów, którzy powinni korzystać z dożywiania jest większa niż dzieci aktualnie objętych programem. Zaplecze infrastrukturalne szkół w zakresie dożywiania (stołówki) budzi zastrzeżenia. Szkoły korzystają bowiem z usługi dostarczania posiłków. Niektóre placówki pozostają też uczestnikami zewnętrznych programów dożywiania dzieci, np. „Owoce w szkole”.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Uczniowie szkół mają możliwość korzystania w czasie zajęć szkolnych z boiska, sali gimnastycznej, basenu, kina czy teatru. Wszystkie szkoły organizują wycieczki szkolne, dyskoteki i inne imprezy integracyjne, a także zawody sportowe. Większość szkół organizuje ponadto zajęcia z obszaru profilaktyki w zakresie uzależnień, przemocy w rodzinie, niebezpieczeństw związanych z Internetem oraz poruszaniem się po drogach. Uczniowie mają możliwość korzystania z Internetu.

Respondenci przyznali, iż nie spotkali się z przypadkami alkoholizmu w rodzinie ucznia lub przypadkiem upojenia alkoholowego ucznia czy narkomanii. W kilku przypadkach stwierdzono jednak występowanie problemu przemocy w rodzinie ucznia (ów).

Najczęściej ujawnianym problemem wychowawczym w szkołach jest agresja słowna i fizyczna uczniów, nietolerancja oraz problemy integracyjne w grupie rówieśniczej. Za największe zagrożenia dla dzieci i młodzieży szkolnej ankietowani pedagodzy uznali niebezpieczeństwa czyhające w Internecie i cyberprzemoc, kradzieże oraz eurosieroctwo, tj. porzucanie przez jedno lub oboje rodziców własnych dzieci w celu wyjazdu zarobkowego zagranicą.

Wszystkie szkoły realizują program opiekuńczo – wychowawczy i organizują czas wolny uczniom w formie wycieczek, kolonii czy uczestnictwa w akcjach „lato~” lub „zima na wsi”. Starają się ponadto aktywnie uczestniczyć w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych. Współpracują w tym obszarze z szeregiem innych instytucji, głównie kuratorami, komisją rozwiązywania problemów alkoholowych oraz ośrodkiem kultury. Współpraca z w/w instytucjami jest przez szkoły oceniana na ogół „dobrze”.

Na ogół uznano, że szlaki komunikacyjne dzieci i młodzieży szkolnej w drodze do szkół należy uznać za bezpieczne, ale część placówek zgłaszała postulat budowy przejść dla pieszych na DK 45 oraz w rejonie szkół.

Podsumowując za największe zagrożenie dla rozwoju społecznego gminy ankietowani uznali emigrację zarobkową młodzieży (206 pkt) oraz niepewność o jej los (184). W nieco mniejszym stopniu badani wskazują na zagrożenia płynące z biedy (162) oraz apatii społecznej (148). Mieszkańcy zwracali również uwagę na problem tzw. eurosieroctwa, bezrobocia, patologii i przemocy.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Wśród największych szans dla rozwoju społecznego gminy badani wymieniali wzrost dochodów (199 pkt), potencjał intelektualny młodego pokolenia (175), zmianę mentalności społecznej (154) oraz rozwój infrastruktury drogowej (153) i sportowej (132).

Analizę słabych punktów, silnych stron, szans i zagrożeń dla rozwoju gminy przedstawiono poniżej w formie tabelarycznej.

Tab. 1 Silne strony i słabe punkty gminy Krzyżanowice ujawnione na podstawie badania ankietowego

SILNE STRONY	SŁABE PUNKTY
Poziom integracji i identyfikacji z gminą jako lokalną ojczyzną	Słabo rozwinięta komunikacja publiczna na terenie gminy
Pozytywnie oceniany poziom lokalnej oświaty i aspiracji edukacyjnych	Niski poziom poczucia bezpieczeństwa
Położenie gminy w sąsiedztwie aglomeracji ROW	Mała ilość organizacji pozarządowych, które mogłyby być partnerami w rozwiązywaniu problemów społecznych
Kultywowanie lokalnych i regionalnych tradycji górnośląskich	Zła ocena pracy policji lokalnej
Dostępność usług poradnictwa dla mieszkańców	Niewystarczający poziom bezpieczeństwa szlaków komunikacyjnych w pobliżu szkół
Poziom świadomości ekologicznej mieszkańców	Nienajlepsza ocena lokalnej opieki zdrowotnej
Dostępność Internetu w szkołach oraz nauka języków obcych	Brak jakichkolwiek placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego
Wystarczający poziom świadczeń udzielanych przez pomoc społeczną	Zagrożenia bezpieczeństwa publicznego ze strony pijanych kierowców
Aktywność społeczna mieszkańców (ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich, ośrodki kultury mniejszości niemieckiej)	Występujące bariery architektoniczne i urbanistyczne na terenie gminy
Współpraca szkół z instytucjami zewnętrznymi w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych uczniów	Niewystarczające zabezpieczenie szkół przed problemem narkomanii
Dobra ocena bazy wypoczynkowo – sportowej na terenie gminy i poziomu jej przystawalności do potrzeb mieszkańców	Społecznie relevantny poziom zagrożenia alkoholizmem
Wystarczająco atrakcyjna oferta kulturalna i sportowa w gminie	Występujący problem eurosieroctwa i bezrobocia

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Szanse rozwoju wynikające z transgranicznego położenia i obecności ważnych węzłów komunikacyjnych	Potencjalnie duże zagrożenie problemem integracji cudzoziemców i pochodnymi, wynikające z nadgranicznego położenia gminy i dużej liczby przejść granicznych
---	---

Dla porównania, w celach poglądowych, zamieszczono poniżej także analizę SWOT polskiej sytuacji społecznej. Mimo że operuje ona wskaźnikami w skali makro, to jednak niektóre jej elementy znajdują swoje odzwierciedlenie także na terenie gminy Krzyżanowice.

Tab. 2 Analiza SWOT w zakresie kondycji polskiego społeczeństwa na progu realizacji NSRO

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
- Względnie młoda struktura wiekowa ludności - Wzrost liczebności dobrze wykształconych młodych ludzi, wchodzących na rynek pracy - Rozwój szkolnictwa wyższego i wzrost wskaźnika skolaryzacji na poziomie akademickim - Niewielkie zróżnicowania regionalne w zakresie uczestnictwa w kształceniu na poziomie	- Niski poziom aktywności zawodowej, mobilności zawodowej i przestrzennej - Wysoka stopa bezrobocia, szczególnie wśród młodzieży i kobiet oraz osób źle wykwalifikowanych - Nasilające się zjawisko długookresowego bezrobocia - Duży zakres zatrudnienia nierejestrowanego („szarej strefy”) - Niska skuteczność instytucji rynku pracy w ograniczaniu bezrobocia - Niedostateczne powiązanie systemu edukacji z rynkiem pracy	- Uelastycznienie rynku pracy - Wykorzystanie potencjału młodych roczników wchodzących na rynek pracy - Wykorzystanie potencjału osób wykształconych i powracających z pracy za granicą - Wykorzystanie aspiracji edukacyjnych ludności, także osób już pracujących - Dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy - Poprawa dostępu	- Ujemny przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa - Utrzymywanie się niskiego poziomu zatrudnienia i wysokiego poziomu bezrobocia - Niska mobilność zawodowa - Nadmierny odpływ (migracja stała i okresowa) najlepiej wykwalifikowanych kadr, w tym zwłaszcza ludzi młodych - Brak nawyku uczenia się przez całe życie - Pogłębianie się różnic w poziomie

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym • Silna pozycja części nauk podstawowych (nauki ścisłe), a także osiągnięcia w niektórych dziedzinach nauk stosowanych (np. nauki medyczne, nauki o programowaniu) • Relatywnie niskie -obecnie - koszty pracy w porównaniu z UE – 15	• Relatywnie niskie nakłady i niedoinwestowanie systemu edukacji, szczególnie na obszarach wiejskich • Niski średni poziom wykształcenia na obszarach wiejskich • Niski wskaźnik edukacji ustawicznej • Nierówny dostęp do usług edukacyjnych uwarunkowany statusem materialnym i miejscem zamieszkania • Wysoki poziom zróżnicowania dochodowego społeczeństwa • Marginalizacja i wykluczenie społeczne niektórych grup ludności • Niedostateczne powiązanie promowania przedsiębiorczości wśród obywateli z systemem edukacji • Niski poziom wydatków na kulturę	do edukacji, również na obszarach wiejskich • Utrzymanie wysokiego poziomu skolaryzacji młodzieży na poziomie wyższym • Rozwój potencjału edukacyjnego w sferach decydujących o konkurencyjności	życia ludności • Dziedziczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego • Pogorszenie się bezpieczeństwa zdrowotnego obywateli • Długotrwały zanik więzi gospodarczo-społecznych z pozostającymi na emigracji wykształconymi, przedsiębiorczymi przedstawicielami młodego pokolenia
---	---	--	---

Źródło: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa Strategia Spójności, s. 9.

II 6. GMINNE DOKUMENTY STRATEGICZNE I PLANISTYCZNE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem programowym, którego obszarem regulacji pozostaje funkcjonowanie jako takie społeczeństwa czy też wyodrębnionych ze względu na pewne istotne cechy pewnych jego części. Dokument ten nie powinien jednak powstawać niezależnie lub bez jakichkolwiek związków i odniesień do już

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

funkcjonującego w gminie dorobku myśli strategicznej, zwłaszcza w zakresie rozwoju. Z uwagi na ten fakt wymaga analizy pod kątem adekwatności do ujawnionych problemów funkcjonowania rodzin na terenie gminy strategia rozwoju oraz plan rozwoju lokalnego.

Dokumenty w obszarze społeczno-ekonomicznym gminy identyfikują następujące problemy:

- **niekorzystne zmiany demograficzne** (głównie starzenie się społeczeństwa i pogłębianie się ujemnego przyrostu naturalnego w połączeniu z dużą migracją) **w powiązaniu z niedostosowaniem podaży odpowiednich usług społecznych;** konsekwencje i zjawiska powiązane:
 - zbyt rozbudowana infrastruktura oświatowa,
 - rozpad więzi społecznych,
 - niepełne wykorzystanie istniejącej infrastruktury;
- **niski poziom rozwoju przedsiębiorczości w połączeniu z niewystarczającą promocją i brakiem inwestorów zewnętrznych;** konsekwencje i zjawiska powiązane:
 - słaby rozwój gospodarczy,
 - mała liczba nowych miejsc pracy;
- **niskie zainteresowanie mieszkańców sprawami gminy i mniejsza dbałość o dziedzictwo kulturowe i społeczne;** konsekwencje:
 - niska frekwencja podczas spotkań wiejskich,
 - spadek zainteresowania dziedzictwem i kulturą regionu oraz miejsca pochodzenia,
 - spadek zaangażowania w działalność społeczną;
- **narastanie zjawisk patologicznych powiązanych ze stosunkowo wysokim bezrobociem i negatywnymi zmianami społecznymi;** konsekwencje i zjawiska powiązane:
 - wzrost liczby przypadków wandalizmu i chuligaństwa,
 - zwiększająca się liczba osób bez pracy;
 - niewystarczająca pomoc rodzinom dotkniętych patologiami społecznymi i przemocą w rodzinie,
 - brak mieszkań socjalnych,
 - brak perspektyw dla młodzieży.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Z w/w powodów plan rozwoju lokalnego gminy wyznaczył następujące zadania i projekty do realizacji w zakresie polityki społecznej:

- I – ponowne utworzenie inkubatora przedsiębiorczości;
- II – projekty w zakresie rozwoju i promocji turystyki;
- III – rozwój budownictwa mieszkalnego, w tym komunalnego;
- IV - likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej;
- V - zwiększanie zainteresowania dzieci i młodzieży w gminie sportem i zdrowym stylem życia oraz stworzenie systemu koordynacji i wsparcia;
- VI - optymalizacja wykorzystania istniejącej bazy sportowej;
- VII - powstanie Domu Spokojnej Starości na terenie gminy;
- VIII - reorganizacja systemu oświaty na terenie gminy;
- IX - sukcesywna modernizacja obiektów służby zdrowia;
- X - organizacja szkoły piłkarskiej i klasy sportowej.

Najważniejszym z punktu widzenia kwestii społecznych dokumentem strategicznym dla samorządu gminy jest *Strategia Rozwoju Gminy Krzyżanowice do roku 2013*. Dokument ten jako jeden z celów strategicznych wyznaczył „**Wysoki poziom dobrobytu społecznego zwiększający utożsamienie mieszkańców z gminą i sprzyjający napływowi nowych mieszkańców**”. Jego cele operacyjne to:

- **CO.3.1 zachowanie dobrych warunków życia, unikatowych w skali regionu pod względem ekologicznym,**
kierunki:
 - podnoszenie świadomości ekologicznej i przyrodniczej mieszkańców,
 - uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminie,
 - podtrzymywanie w gminie tradycyjnego charakteru kulturowego i krajobrazowego śląskiej wsi,
 - finansowe wspieranie inicjatyw lokalnych związanych z dziedzictwem kulturowym;
- **CO.3.2 pielęgnowanie tradycyjnych wartości i więzi wzmacniających społeczność wiejską,**
kierunki:
 - finansowe wspieranie inicjatyw związanych z regionalizmem i historią poszczególnych miejscowości i gminy,
 - organizowanie imprez kulturalno-sportowych aktywizujących społeczność lokalną,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

- wspieranie funkcjonowania organizacji społecznych w gminie;
- **CO.3.3 zapewnianie dostępu do usług społecznych na wysokim poziomie, a zwłaszcza do usług edukacyjnych kulturalnych i opieki zdrowotnej skorelowanych z sytuacją demograficzną gminy,**
kierunki:
 - racjonalizacja sieci szkół na terenie gminy realizowana z zachowaniem optymalnych warunków kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży,
 - zachowanie sieci placówek kulturalnych z bogatą ofertą działań,
 - utrzymanie sprawnie działających trzech ośrodków zdrowia z bogatą ofertą usług specjalistycznych,
 - wspieranie inicjatyw oraz działalności opiekuńczo-socjalnej w gminie;
- **CO.3.4 samoorganizowanie mieszkańców gminy i zapewnienie możliwości podejmowania działań na rzecz rozwoju społeczności lokalnej,**
kierunki:
 - finansowe wspieranie inicjatyw lokalnych integrujących społeczność wiejskie,
 - wyznaczenie miejsc centralnych w gminie i w sołectwach, stanowiących miejsca stałych spotkań i realizacji imprez,
 - kształtowanie właściwych postaw mieszkańców gminy w zakresie ładu, porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Pewne kierunki działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych można odnaleźć także w innych częściach Strategii, np. kierunki:

- dogodna komunikacja na terenie gminy i połączenia z ościennymi aglomeracjami,
- nawiązanie i rozwój współpracy pomiędzy biznesem a instytucjami szkoleniowo-edukacyjnymi,
- rozwój instytucji, stowarzyszeń i innych organizacji wspierających zakładanie oraz rozwój małych i średnich przedsiębiorstw,

w ramach celu strategicznego *„Zrównoważona pod względem i ilościowym i jakościowym sytuacja na rynku pracy, pozwalająca mieszkańcom wiązać na trwałe swoją przyszłość z gminą”*.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

II. 7 POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna uwzględniać tożsamy dokument funkcjonujący na poziomie powiatu. Powiat Raciborski od 2002 r. dysponuje własną strategią rozwiązywania problemów społecznych. *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2002 – 2015* przyjęta uchwałą nr XLIV/455/2002 Rady Powiatu Raciborskiego z dnia 8 października 2002 r. Jak nietrudno zauważyć dokument, mimo konstruowania szerokiego katalogu celów, koncentruje się wokół zadań samorządu powiatowego. Wydaje się jednak, iż przynajmniej niektóre z jego założeń można inkorporować do gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2002 – 2015 proponuje wprowadzenie systemowego myślenia o pomocy społecznej, czego wyrazem miałyby być m.in. świadczenie usług społecznych na trzech poziomach:

- 1) usługi skierowane do ogółu,
- 2) usługi skierowane do grup z trudnościami w zabezpieczeniu potrzeb jej członków (obciążonej czynnikami ryzyka),
- 3) usługi skierowane do osób i grup z utrwalonymi dysfunkcjami (zdrowotnymi, społecznymi, emocjonalnymi).

Jako dokument komplementarny o dużym znaczeniu zostanie poddany odrębnej analizie w części dotyczącej wskazania celów, priorytetów i zadań strategicznych, a także kierunków ich realizacji, wyznaczanych przez strategię gminną.

Opracowany w 2014 r. projekt Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Raciborskiego na lata 2015 – 2022 prezentuje nieco inne myślenie o problemach społecznych. Dokument wyznacza 5 obszarów, w których dokonuje diagnozy problemów, przeprowadza analizę SWOT, wyznacza cele i kierunki działania:

➤ Integracja społeczna	➤ Zdrowie, osoby starsze,
➤ Rodzina i jej funkcje	niepełnosprawne
➤ Jakość życia	➤ Rynek pracy i edukacja.

Dogłębna analiza dokumentu wskazuje jednak, że odnosi się on do tych samych zagadnień co wcześniejsze opracowanie, a także krajowe i regionalne strategie.

II. 8 STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Podobnie jak samorząd powiatowy, tak i samorząd województwa zobowiązany jest opracować wojewódzką strategię polityki społecznej. W województwie śląskim takowy dokument funkcjonuje od 2006 r. Podobnie jak w przypadku strategii powiatowej, w trakcie prac nad gminną koncepcją w zakresie polityki społecznej, warto posiłkować się założeniami także wojewódzkiej strategii polityki społecznej. Z jednej bowiem strony pozwala to na znaczące pogłębienie perspektywy obrazu i analizy problemów społecznych i kondycji społeczności lokalnej gminy, z drugiej – po raz kolejny włącza gminę w główny nurt rozwoju, współpracy i koordynowania działań w obszarze polityki społecznej, w efekcie czego zwiększa się szansa na naprawę efektywną integrację społeczną.

Strategia samorządu wojewódzkiego zasługuje na uwzględnienie także z tego powodu, iż inaczej niż w przypadku samorządu powiatowego zawiera program wspierania działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Tego rodzaju zadania zostały wyłączone z właściwości rzeczowej samorządu powiatowego i zastrzeżone dla właściwości samorządów gminnych i wojewódzkich.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020 prezentuje siedem celów strategicznych, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia celu głównego, jakim jest poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego², a zatem i Krzyżanowic:

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie polityki prorodzinnej

- 1.1 Promowanie rodziny jako wartości i rodzinności jako stylu życia.
- 1.2 Polepszanie jakości życia rodzin.
- 1.3 Wspieranie edukacyjnej i kulturowej funkcji rodziny.
- 1.4 Prowadzenie badań dotyczących sytuacji społeczno – ekonomicznej rodziny.
- 1.5 Wzmocnienie sieci poradnictwa rodzinnego.

Cel strategiczny 2: Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży

- 2.1 Wspieranie działań na rzecz zdobywania wykształcenia.
- 2.2 Przełamywanie barier wychowawczych i edukacyjnych w społecznościach lokalnych.
- 2.3 Przygotowanie dzieci i młodzieży do życia w nowoczesnym społeczeństwie.

² *Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020*, s. 111.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Cel strategiczny 3: Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych

- 3.1 Włączanie osób starszych do działań na rzecz rozwoju środowiska lokalnego.
- 3.2 Dostosowanie systemu wsparcia, w tym pomocy społecznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
- 3.3 Upowszechnienie wiedzy na temat starzenia się i jego konsekwencji (profilaktyka starzenia).

Cel strategiczny 4: Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych

- 4.1 Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych.
- 4.2 Poprawa dostępności osób niepełnosprawnych do kształcenia.
- 4.3 Poprawa dostępności osób niepełnosprawnych do informacji i uprawnień.
- 4.4 Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób niepełnosprawnych.
- 4.5 Integrowanie podmiotów działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 5: Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

- 5.1 Wspomaganie działań prowadzonych przez samorządy gminne w realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- 5.2 Badanie i monitorowanie problemów związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych oraz wzmacnianie systemu informacji w tym zakresie.
- 5.3 Wspieranie działań profilaktycznych na rzecz zapobiegania używaniu środków psychoaktywnych.
- 5.4 Rozwój edukacji publicznej. Szkolenie przedstawicieli różnych zawodów w zakresie problematyki uzależnień oraz przemocy domowej.
- 5.5 Rozwój oraz modernizacja bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej usług terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
- 5.6 Wzmacnianie systemu wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz członków ich rodzin.
- 5.7 Wspieranie działań w obszarze reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Cel strategiczny 6: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- 6.1 Identyfikowanie przyczyn wykluczenia społecznego.
- 6.2 Prowadzenie i wspieranie działań na rzecz włączenia osób, rodzin i grup do życia społecznego.
- 6.3 Wspieranie systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego kadr służb pomocy społecznej.
- 6.4 Rozwój bazy instytucjonalnej, w szczególności pomocy społecznej.
- 6.5 Wspieranie rozwoju organizacji społecznych.

Cel strategiczny 7: Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego

- 7.1 Integracja podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa publicznego.
- 7.2 Wspieranie działań społeczności lokalnych na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców.
- 7.3 Ochrona rodzin i innych grup społecznych przed zjawiskami dezorganizacji i patologii społecznej.

II 9. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ DLA POLSKI I INNE KRAJOWE DOKUMENTY PROGRAMOWE

Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski, mimo że jest już strategią nieobowiązującą, jednak ze względu na wartość merytoryczną zasługuje na uwzględnienie w toku prac nad gminną strategią. Prezentuje bowiem istotny dla gminnej strategii dorobek naukowy i definicyjny. Może także wskazywać, w jakim kierunku gminny dokument winien zmierzać. Zawiera ponadto zdefiniowane na wysokim poziomie ogólności zadania, których część winna stanowić obiekt zainteresowania samorządów lokalnych.

NSISdP proponuje także szereg działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wśród podstawowych kierunków działań wymienia ona:

- ograniczenie spożycia napojów alkoholowych oraz zmianę struktury konsumpcji poprzez działania administracyjno-fiskalne;
- upowszechnienie profilaktyki szkolnej, rodzinnej i środowiskowej;
- zwiększenie dostępności i skuteczności programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych;
- zwiększenie zasięgu programów interwencyjnych;
- nadzór prawny i penalizację nietrzeźwych kierowców, sprawców przemocy oraz osób pijących alkohol w pracy;

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

- nadzór prawny nad obrotem napojami alkoholowymi;
- edukację publiczną i promocję zdrowego stylu życia, trzeźwości i abstynencji;
- szkolenie profesjonalistów w sektorze ochrony zdrowia, edukacji, pomocy społecznej i wymiaru sprawiedliwości;
- wspieranie gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych;
- wspieranie organizacji pozarządowych i innych partnerów społecznych, działających na obszarze walki z patologią alkoholizmu;
- kształtowanie świadomości i postaw etycznych osób zajmujących się produkcją, dystrybucją i promocją napojów alkoholowych.

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, będący podstawowym dokumentem w przedmiotowym sektorze rozwiązywania problemów społecznych, stawia przed sobą w tym zakresie dziewięć celów:

- zmniejszenie spożycia alkoholu przez młodzież;
- zmniejszenie śmiertelności i degradacji psychofizycznej osób uzależnionych;
- zmniejszenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych nadużywaniem alkoholu;
- zmniejszenie dolegliwości alkoholowych zaburzeń życia rodzinnego;
- zmniejszenie ilości wypadków oraz strat ekonomicznych spowodowanych nietrzeźwością w miejscu pracy;
- zmniejszenie udziału nietrzeźwości wśród przyczyn naruszenia prawa;
- zmniejszenie rozmiarów naruszeń prawa na rynku alkoholowym;
- promowanie postaw społecznych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- ograniczenie spożycia alkoholu i zmiana struktury jego spożycia na rzecz napojów niskoprocentowych.

Podsumowując NSISdP stawia przed samorządami lokalnymi szereg ważnych zadań. Spośród 20 priorytetów uzgodnionych w ramach Zespołu Zadaniowego w ramach NSISdP aż 13 bezpośrednio dotyczy społeczności lokalne. Zaproponowane przez Zespół priorytety a także ich operanty przedstawiają tabele.

Tab. 3 Priorytety działań NSISdP adresowane do samorządów terytorialnych

LP	PRIORYTET	RODZAJ WSKAŹNIKA	POZIOM WSKAŹNIKA
1.	Wzrost uczestnictwa dzieci przedszkolnych	% dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	40% - tereny wiejskie 1/3 dzieci niepełnosprawnych
2.	Poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim	Udział młodzieży do lat 18 w systemie kształcenia	90%
3.	Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci	Zakres szkół prowadzących zajęcia wyrównawcze	100%
4.	Radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego	% ludności, żyjącej poniżej stopy ubóstwa skrajnego	5%
5.	Ograniczenie bezrobocia długotrwałego	Stopa bezrobocia długotrwałego	5%
6.	Zmniejszenie bezrobocia młodzieży	Stopa bezrobocia młodzieży	25%
7.	Powszechne ubezpieczenie zdrowotne	Zakres realnego uprawnienia do świadczeń z publicznego ubezpieczenia zdrowotnego	100% ludności
8.	Kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego	Zakres uczestnictwa w programach opieki nad kobietami w ciąży	100%
		Zakres uczestnictwa dzieci i młodzieży w badaniach przesiewowych	100%
9.	Wzrost dostępu do lokali mieszkalnych dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością	Zakres dzieci w wieku do 6 lat objętych programami lokali socjalnych	100%
		Udział wychowanków uzyskujących pomoc mieszkaniową do ogólnej liczby opuszczających placówki opiek.-wychowawcze	25%
10.	Dostęp do pracowników socjalnych	Realizacja wytycznych ustawowych: 1 pracownik: 2000 mieszkańców	
11.	Rozwój pomocy środowiskowej	Relacja objętych pomocą środowiskową do liczby podopiecznych korzystających z usług stacjonarnych	
12.	Zaangażowanie obywateli w działalność społeczną	Uczestnictwo w NGOs i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy	25%
13.	Dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa	Zakres gmin i powiatów, gdzie działają punkty informacji obywatelskiej oraz poradnictwa obywatelskiego	100%

Oprac. na podst.: *Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski*, Warszawa 2004, s. 70-72.

Tab. 4 Propozycje zadań i wskaźników do NSISdP

LP.	ZADANIE/WSKAŹNIK	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA OBECNIE	CEL NA ROK 2010
1.	Stopa ubóstwa skrajnego	19,0% (2002)	5,0%
2.	Stopa ubóstwa skrajnego dla rodzin wielodzietnych	37,1% (z czworgiem dzieci lub więcej)	25%
3.	Stopa ubóstwa dla rodzin z osobą niepełnosprawną	18,4% (z dzieckiem niepełnosprawnym)	
4.	Stopa skrajnego ubóstwa dzieci w wieku 0-14 lat	16,1% (2002)	8%
5.	Stopa ubóstwa skrajnego wśród młodzieży (15-19lat)	15,8%	8%
6.	Udział dzieci (3-5 lat) w oświacie przedszkolnej	Ogółem – 32% Miasto – 52% Wieś – 11% (2001/2002)	Na terenach wiejskich: - 40% ogółu dzieci w wieku 3-5 lat - 80% dzieci przedszkolnych
7.	Wychowanie przedszkolne (zerówki)	96,7% dzieci w wieku 6 lat	≈ 100%
8.	Wychowanie szkolne (SP)	98,6%	Jw.
9.	Wychowanie szkolne (gimnazja)	95,2%	Jw.
10.	Zakres uczniów objętych nauką języków obcych (jęz. angielski) w gimnazjach	- obowiązkowo: 73,3% - dodatkowo: 6,3%	100%
11.	Relacja liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej do liczby mieszkańców Polski	6,9% miasto – 43% wieś – 57%	3%
12.	Relacja liczby świadczeniobiorców długotrwale (3 lata) korzystających z pomocy społecznej do wszystkich świadczeniobiorców	2000-2002 43%	40%
13.	Relacja liczby podopiecznych, którym przyznano usługi opiekuńcze do ogólnej liczby świadczeniobiorców	3,4%	7%
14.	Relacja liczby pracowników socjalnych do liczby świadczeniobiorców	0,6%	1%
15.	Liczba pracowników socjalnych w stosunku do standardu ustawowego	0,8 pracownika/2000 mieszkańców	1

Na podst.: *Narodowa Strategia...*, dz. cyt., s. 104 – 155.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Wśród innych dokumentów programowych i planistycznych szczególne ze względu na ich duże znaczenie dla lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych należy wymienić m.in. *Krajowy Program Zapobieganiu Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości Wśród Dzieci i Młodzieży*. Stawia on przed samorządami terytorialnymi szczególne gminne istotnych zadań w takich obszarach, jak strategie edukacyjne,

- upowszechnianie wśród uczniów zajęć warsztatowych i treningów zachowań,
- organizacja kampanii, akcji oraz innych krótkoterminowych programów profilaktycznych nastawionych na zapobieganie konkretnym zagrożeniom,
- organizacja dostępnego na telefon i bezpośredniego szkolnego poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i życiowego dla dzieci i młodzieży;

strategie działań alternatywnych:

- włączenie dzieci z grupy ryzyka w działalność społeczną,
- organizacja programów artystycznych i form pracy twórczej z udziałem możliwie wszystkich dzieci, zgodnie z ich możliwościami i umiejętnościami. Wykorzystanie metod pedagogiki twórczości do zaspokajania potrzeby sukcesu,
- organizacja szkolnych i środowiskowych imprez sportowych. Wykorzystanie sportu jako czynnika kształtującego model osiągania satysfakcji życiowej,
- włączanie dzieci do organizacji wycieczek, biwaków, obozów, wykorzystanie metod pedagogiki przygody,
- organizowanie zajęć mających na celu eliminację zaburzeń percepcji i innych utrudnień w uczeniu się,
- rozwój otwartych, ulicznych miejsc rekreacji i wypoczynku dla dzieci;

oraz strategie zmniejszania szkód:

- organizacja indywidualnej pomocy profilaktyczno-wychowawczej dla dzieci z zaburzeniami zachowania i adaptacji społecznej poprzez terapię indywidualną,
- organizacja sieci publicznych i niepublicznych placówek wsparcia dziennego: świetlic, środowiskowych ognisk wychowawczych, klubów młodzieżowych itp.,
- upowszechnianie pomocy społeczno-pedagogicznej poprzez zatrudnianie pedagogów rodzinnych, opiekunów indywidualnych itp.
- zapewnienie całodobowej opieki dzieciom nie mającym właściwych warunków wychowawczych i opiekuńczych w rodzinie poprzez umieszczanie ich w internatach, ośrodkach socjoterapii, ogniskach z hotelikami i innych placówkach tygodniowego pobytu.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Kapitałne znaczenie dla gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych posiada poza wspomnianymi już dokumentami także *Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013*. Wprawdzie okres obowiązywania tego dokumentu dobiegł już końca, ale wiele jego wytycznych nadal pozostaje aktualne. Przewidywał on następujące – istotne z punktu widzenia samorządu gminnego priorytety:

Priorytet 1: Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci

- 1.1. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych jako czynnika poprawy jakości kapitału ludzkiego.
- 1.2. Tworzenie i wzmacnianie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowywania dzieci, w celu podniesienia aktywności zawodowej oraz umożliwienia pełniejszej realizacji planów prokreacyjnych.
- 1.3. Zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
- 1.4. System pomocy dla rodzin z dziećmi, celem wyrównywania deficytów rozwojowych u dzieci uczących się.
- 1.5. Rozwijanie usług edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.
- 1.6. Kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dietności.
- 1.7. Wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, w celu wyrównania szans dzieci i młodzieży podejmujących i kontynuujących naukę.
- 1.8. Stworzenie kompleksowego systemu zapobiegania przestępczości, demoralizacji i nadużywania substancji psychoaktywnych przez młodzież.

Priorytet 2. Wdrożenie aktywnej polityki społecznej

- 2.1. Wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej poprzez system pomocy społecznej.
- 2.2. Rozwój zatrudnienia socjalnego, w celu przywrócenia możliwości zatrudnienia osobom podlegającym wykluczeniu społecznemu.
- 2.3. Rozwój form ekonomii społecznej, na rzecz pobudzenia aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 2.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego i wsparcie gmin w budowie mieszkań dla osób wymagających pomocy socjalnej.
- 2.5. Stworzenie kompleksowego systemu probacyjnego.
- 2.6. Likwidacja pułapki dochodowej, ograniczenie zachęt do dezaktywizacji zawodowej oraz zwiększenie szans zatrudnienia dla osób o niskich kwalifikacjach.

Priorytet 3 - Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych

- 3.1. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.
- 3.2. Tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy warunków ich życia.
- 3.3. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do usług.
- 3.4. Kształtowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawności.
- 3.5. Reforma systemu rentowego.
- 3.6. Usprawnienie systemu rehabilitacji, na rzecz utrzymania możliwości aktywności zawodowej.
- 3.7. Rozwijanie całościowych systemów pomocy dla osób obarczonych nietypowymi rodzajami niepełnosprawności, wymagających kompleksowych i systemowych działań ze strony państwa.

Priorytet 4 - Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie

- 4.1. Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy.
- 4.2. Wprowadzenie specjalizacji stacjonarnej opieki, celem budowy systemu specjalistycznego wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki.
- 4.3. Aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym.
- 4.4. Zapewnienie odpowiednich świadczeń emerytalnych na starość.
- 4.5. Prowadzenie spójnej polityki wobec starości i na rzecz osób starszych.

Priorytet 5 - Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych

- 5.1 Wdrożenie strategicznego planowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej, celem stworzenia metody koordynacji krajowej polityki społecznej.
- 5.2 Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej, celem zwiększenia samodzielności i aktywizacji zawodowej osób wymagających pomocy socjalnej.
- 5.3 Wdrożenie systemu informacji i poradnictwa obywatelskiego oraz dostępu do lokalnych środków przekazu i Internetu.

Priorytet 6 - Partnerstwo publiczno-społeczne podstawa rozwoju usług społecznych

- 6.1. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych.
- 6.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie działalności pożytku publicznego.
- 6.3. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.
- 6.4. Wsparcie postaw obywatelskich.
- 6.5. Wzmocnienie partycypacji społecznej.

Priorytet 7 - Integracja społeczna i zawodowa imigrantów

- 7.1. Wdrożenie polityki integracji społecznej i zawodowej imigrantów, celem prowadzenia kompleksowych działań wszystkich instytucji publicznych.
- 7.2. Wdrożenie polityki antydyskryminacyjnej, celem ograniczenia postaw ksenofobicznych wobec środowisk imigranckich.
- 7.3. Ustawiczne szkolenie kadr administracji publicznej oraz partnerów społecznych, celem przygotowania do pracy z uchodźcami.
- 7.4. Zaprojektowanie spójnego systemu współpracy z uchodźcami.

Pewnego rodzaju ewaluacją i aktualizacją *Strategii Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013* oraz *Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski* jest *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, przyjęta uchwałą Rady Ministrów nr 104 z 18 czerwca 2013 r. Jest to jedna z dziewięciu strategii rozwoju, przyczyniających się do realizacji celów określonych w długookresowej i średniookresowej strategii rozwoju kraju. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 jest odpowiedzią na dokument strategiczny Unii Europejskiej „Europa 2020”. Spośród pięciu głównych celów strategii „Europa 2020” trzy dotyczą kwestii wpisujących się w SRKL. Są to:

- wzrost zatrudnienia (wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat na poziomie 71% dla Polski),
- podniesienie poziomu kompetencji obywateli (odsetek młodzieży niekontynuującej nauki na poziomie 4,5% w Polsce, odsetek osób z wykształceniem wyższym lub równoważnym wśród grupy wiekowej 30–34 lata na poziomie minimum 45% w Polsce,
- zmniejszenie poziomu ubóstwa (zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem w Polsce o 1,5 mln).

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

W uproszczeniu umiejscowienie Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 ilustruje poniższy schemat³.

Rys. 4 Miejsce Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego porządku strategicznym

Strategia wyznacza następujące cele:

- Cel 1: Wzrost zatrudnienia,
- Cel 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- Cel 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Cel 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej,
- Cel 5: Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Dokument przedstawia również wskaźniki realizacji strategii, odnoszące się do poszczególnych celów szczegółowych. Uwzględniając zadania możliwe do realizacji przez samorząd gminny, ich zestaw prezentuje się następująco.

³ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, s. 4.

Tab. 5 Wskaźniki Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

WSKAŹNIK GŁÓWNY			
HDI (HUMAN DEVELOPMENT INDEX) (Wskaźnik Rozwoju Społecznego)		WARTOŚĆ BAZOWA (2011): 0.813 (39 miejsce w rankingu) [wg UNDP]	WARTOŚĆ DOCELOWA (2020): 0,820 (nie niższe niż 35 miejsce w rankingu) [wg UNDP]
CEL SZCZEGÓŁOWY 1 – WZROST ZATRUDNIENIA			
L.p.	WSKAŹNIK	WARTOŚĆ BAZOWA (2011)	WARTOŚĆ DOCELOWA (2020)
1.	Współczynniki aktywności zawodowej osób w grupach wiekowych 15 + Ogółem: Kobiety: Mężczyźni: Miasto: Wieś:	55,5% 47,8% 64,0% 55,4% 55,7%	58,5% 51,0% 67,5% 62,0% 61,0%
2.	Współczynniki aktywności zawodowej osób w wieku 55-69 lat Ogółem: Kobiety: Mężczyźni: Miasto: Wieś:	33,2% 24,0% 43,9% 33,5% 32,5%	35,8% 26,7% 48,0% 39,0% 36,0%
3.	Wskaźniki zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64 Ogółem : Kobiety: Mężczyźni: Miasto: Wieś:	64,5% 57,2% 71,9% 64,2% 65,0%	71,0% 69,0% 73,0% 73,2% 69,0%

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

4.	Wskaźniki zatrudnienia w grupie wiekowej 20-24 Ogółem: Kobiety: Mężczyźni: Miasto: Wieś:	42,3% 34,5% 49,6% 38,6% 47,3%	44,2% 38,3% 52,0% 41,2% 50,2%
5.	Wskaźnik zatrudnienia kobiet z najmłodszym dzieckiem w wieku do 5 lat	57,7%	63%
6.	Wiek wejścia na rynek pracy (najniższy wiek w którym przynajmniej 50% młodych jest aktywna zawodowo)	22 lata	≤22 lata
7.	Udział kobiet powracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych	10,4%	8%
8.	Stopa bezrobocia absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe: policealnych i średnich zawodowych oraz zasadniczych zawodowych (stopa bezrobocia osób 15 – 30 lat)	40,6 %	35,9%
CEL SZCZEGÓŁOWY 2 – WYDŁUŻENIE OKRESU AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ I ZAPEWNIENIE LEPSZEJ JAKOŚCI FUNKCJONOWANIA OSÓB STARSZYCH			
9.	Odsetek osób w wieku 55-74 lat uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu	0,6%	Osiągnięcie poziomu średniej unijnej w roku docelowym
10.	<i>Odsetek dzieci w wieku do 3 lat objętych opieką instytucjonalną</i>	3,7%	33%
11.	<i>Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych opieką przedszkolną, w podziale:</i> Ogółem: Miasto: Wieś:	69,2% 84,1% 49,3%	90% 94% 85%
12.	<i>Odsetek dzieci w wieku 3-4 lat objętych opieką przedszkolną, w podziale:</i> Ogółem: Miasto: Wieś:	58,0% 75,0% 35,1%	85% 91% 77%

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 – POPRAWA SYTUACJI OSÓB I GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM			
13.	Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16- 64	20,7 %	27%
14.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)	27,2%	20-23%
15.	<i>Odsetek dzieci niepełnosprawnych uczęszczających do szkół ogólnodostępnych w relacji do ogólnej liczby dzieci niepełnosprawnych objętych edukacją szkolną</i>	47,41%	50%
16.	Wskaźnik bierności społecznej młodzieży, NEET (not in employment, education or training – osoby niepracujące - bezrobotne i bierne zawodowo, a jednocześnie nieuczęszczające w kształceniu lub szkoleniu) dla osób w wieku: 20-24 lat 25-29 lat	18,2% 21,4%	16,2% 18,0%
17.	<i>Liczba rodzin, które korzystają z usług asystentów rodziny</i>	<i>Wskaźnik dla gminy: 12 (wg danych PCPR Racibórz)</i>	≤ 12
18.	<i>Udział dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w ogólnej liczbie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej</i>	71%	90%
19.	<i>Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców</i>	350,4	388
20.	Odsetek osób należących do mniej uprzywilejowanych grup społecznych (wiek 55-74 lata, niski poziom wykształcenia, brak aktywności zawodowej z powodu bezrobocia, emerytury lub innego), które regularnie (przynajmniej raz w tygodniu) korzystają z Internetu	40%	Osiągnięcie średniej UE w roku 2020 (lub 65%)
21.	Odsetek zatrudnienia skazanych i ukaranych	30%	35%
CEL SZCZEGÓŁOWY 4 – POPRAWA ZDROWIA OBYWATELI ORAZ EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU OPIEKI ZDROWOTNEJ			
22.	Współczynnik dzietności ogólnej (TFR)	1,30	Podwyższenie wartości wskaźnika
23.	<i>Poziom aktywności fizycznej społeczeństwa</i>	<i>b.d.</i>	<i>Zwiększenie wartości wskaźnika</i>

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

24.	Odsetek dzieci w wieku do 8 lat objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju w relacji do ogólnej liczby dzieci w tej grupie wiekowej	0,52%	0,6%
25.	Liczba lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych w przeliczeniu na 1 tys. populacji Polski	Lekarzy: 3,2 Lekarzy dentystów: 0,85 Pielęgniarek: 5,26 Położnych: 0,59 (OECD 2010 r.)	Wzrost wskaźników do poziomu co najmniej średniej OECD
CEL SZCZEGÓŁOWY 5 – PODNIESIENIE KWALIFIKACJI I KOMPETENCJI OBYWATELI			
26.	Wyniki testów PISA – odsetek uczniów na najwyższych poziomach osiągnięć (V i VI) w trzech dziedzinach: czytaniu i interpretacji: matematyce: rozumowaniu w naukach przyrodniczych:	7,2% 10,4% 7,6%	10% 13% 10%
27.	Wyniki testów PISA – odsetek uczniów poniżej drugiego poziomu w trzech dziedzinach: czytaniu i interpretacji: matematyce: rozumowaniu w naukach przyrodniczych:	15% 20,5% 13,1%	11% 16% 10%
28.	Młodzież niekontynuująca nauki	5,6%	4,5%
29.	Odsetek osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie	36,5%	45%
30.	Odsetek osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu	4,4%	Co najmniej 10%
31.	Poziom kompetencji cyfrowych (odsetek respondentów, którzy zadeklarowali wykonywanie 5 lub 6 spośród wyznaczonych czynności związanych z wykorzystywaniem Internetu: korzystanie z wyszukiwarki, wysyłanie e-maili z załącznikami, korzystanie z forów i list dyskusyjnych, wykonywanie rozmów telef. przez Internet, wymiana plików poprzez sieci typu P2P)	10%	40-45%

Oprac. własne na podstawie: *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, s. 68 – 77

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

W tabeli kursywą (tekstem pochylonym) zaznaczono wskaźniki, które gmina w odniesieniu własnych działań może zebrać i przeanalizować samodzielnie. Kolorem szarym zaznaczono zadania gminy wypływające wprost z przepisów prawa.

Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 jest **wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno--gospodarczym Polski**. Jego osiągnięciu ma pomóc dążenie do realizacji 4 celów szczegółowych:

- postawy i kompetencje społeczne;
- współdziałanie i partycypacja społeczna;
- komunikacja społeczna;
- kultura i kreatywność.

Zestawienie wskaźników Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 ilustruje poniższa tabela.

Tab. 6 Wskaźniki Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Cel SRKS	Wskaźnik	Wartość bazowa 2011	Wartość docelowa 2020
Cel główny. Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno--gospodarczym Polski	Poziom uogólnionego zaufania Polaków	23%	35%
Cel szczegółowy 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji	Odsetek Polaków preferujących postawę kooperacji	72%	78%
Cel szczegółowy 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne	Odsetek Polaków mających poczucie wpływu na sprawy swojego miasta/swojej gminy	50%	64%
	Odsetek Polaków angażujących się w wolontariat	32%	37%
Cel szczegółowy 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy	Odsetek Polaków wykorzystujących Internet jako narzędzie komunikacji społecznej	19%	27%
Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego	Odsetek Polaków uczestniczących w wybranych obszarach kultury	31%	36%

Źródło: *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego*, s. 76 – 77.

CZEŚĆ DRUGA

DIAGNOZA SPOŁECZNA GMINY KRZYŻANOWICE

Gmina Krzyżanowice położona jest w południowo – wschodniej części powiatu raciborskiego, na południu województwa śląskiego. Gmina sąsiaduje od zachodu z gminą Krzanowice, od północy – z Raciborzem, zaś od wschodu – gminami powiatu wodzisławskiego – Lubomią i Gorzycami. Od południa Krzyżanowice graniczą z Republiką Czeską.

Gmina położona jest w bliskości Raciborza, bezpośrednim sąsiedztwie aglomeracji Rybnickiego Okręgu Węglowego oraz aglomeracji Ostrawy. Przez teren gminy przebiegają drogi krajowe nr 45 i nr 78, które posiadają duże znaczenie dla województwa śląskiego i opolskiego. W odległości ok. 15-20 km na wschód od Krzyżanowic przebiega autostrada A1. Na terenie gminy znajduje się gęsta sieć przejść granicznych, w tym największe – drogowe i kolejowe przejście graniczne Chałupki – Bohumin.

Gmina zajmuje powierzchnię ok. 70 km², co stanowi ok. 13% powierzchni powiatu raciborskiego i ok. 0,6% obszaru województwa śląskiego. Ze względu na zajmowane terytorium Krzyżanowice są drugą, po Rudniku, największą gminą wiejską powiatu i czwartą w ogóle (po Kuźni Raciborskiej – gmina miejsko-wiejska, Raciborzu – gmina miejska i Rudniku – gmina wiejska).

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na ostatni dzień 2013 r. w gminie Krzyżanowice zamieszkiwało faktycznie 11342 osób, z czego 5489 mężczyzn i 5853 kobiet⁴. Ze względu na liczbę mieszkańców gmina jest trzecią najludniejszą w powiecie po Raciborzu i Kuźni Raciborskiej. Mieszkańcy gminy stanowią ok. 10,4% ludności powiatu i ok. 0,25% ludności województwa śląskiego⁵.

Gmina składa się z 10 miejscowości i podzielona jest na dziesięć jednostek pomocniczych – sołectw, z których najludniejszym jest Tworków, liczący wg danych Urzędu Gminy w Krzyżanowicach 2732 mieszkańców. Pozostałe sołectwa to: Bieńkowice (1187 mieszkańców), Bolesław (479 mieszkańców), Krzyżanowice (1992 mieszkańców), Roszków (465 mieszkańców), Zabełków (848 mieszkańców), Chałupki (1670 mieszkańców),

⁴ Dane Bank Danych Regionalnych, GUS: www.stat.gov.pl.

⁵ Dane GUS na koniec 2012 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Rudyszwałd (751 mieszkańców), Owsiszcze (755 mieszkańców) oraz Nowa Wioska (339 mieszkańców).

Szczegóły dotyczące sytuacji gminy Krzyżanowice na tle innych jednostek ilustruje tabela.

Tab. 7 Powierzchnia i ludność wybranych jednostek samorządu w 2012 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km²	Ludność	Gęstość zaludnienia	Kobiety na 100 mężczyzn	W wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
<i>Województwo śląskie</i>	12.334	4.615.870	374	107,2	55,4
<i>Powiat raciborski</i>	544	109.929	202	107,4	51,3
Racibórz	75	56.084	748	110,0	50,8
Krzanowice	47	5882	125	104,9	49,4
w tym miasto	4	2218	720	111,4	51,6
Kuźnia Raciborska	127	12029	95	100,3	51,3
w tym miasto	31	5504	175	100,1	50,5
Kornowac	26	5012	191	103,0	55,0
Krzyżanowice	70	11439	164	107,1	53,1
Nędza	57	7348	128	104,2	48,7
Pietrowice Wielkie	68	6957	102	109,9	51,8
Rudnik	74	5178	70	106,5	54,4

Dane: GUS, www.stat.gov.pl. Stan na 31 XII 2012 r.

W 2002 r. w gminie Krzyżanowice funkcjonowało 1714 rodzin z dziećmi. Wśród rodzin z dziećmi dominowały małżeństwa (90%). Niemal co piąta rodzina w gminie (17,7%) wychowywała troje dzieci lub więcej. Wielodzietność dotyczyła głównie małżeństw. Aż 94% rodzin z trójką dzieci lub więcej stanowiły małżeństwa.

Tab. 8 Rodziny w gminie Krzyżanowice w 2002 r.

Rodziny z dziećmi		Małżeństwa z dziećmi	
ogółem	1714	ogółem	1535
z jednym dzieckiem	721	z jednym dzieckiem	614
z dwójką dzieci	689	z dwójką dzieci	634
z trójką dzieci lub więcej	304	z trójką dzieci lub więcej	287

Na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2002, GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Poza rodzinami gminę zamieszkiwała spora grupa osób stanu wolnego. W sumie stanowiły one ok. 31% ogółu ludności. Strukturę ludności gminy według stanu cywilnego ilustruje poniższa tabela.

Tab. 9 Ludność Krzyżanowice wg stanu cywilnego i prawnego w 2002 r.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Liczba
ogółem	osoba	11522
kawaler, panna	osoba	2580
żonaty, zamężna (pozostający w małżeństwie)	osoba	5808
żonaty, zamężna (nie pozostający w małżeństwie)	osoba	48
rozwódziona, rozwiedziony	osoba	96
wdowiec, wdowa	osoba	858

Na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2002, GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Analiza liczby ludności gminy wskazuje, że Krzyżanowice – inaczej niż duża część gmin wiejskich sąsiadujących z dużymi aglomeracjami, jest obszarem stałego odpływu ludności, któremu towarzyszy dodatkowo ujemny przyrost naturalny (w okresie 2000 – 2013 niewielki dodatni przyrost naturalny odnotowano jedynie w latach 2010 – 2012). Wprawdzie w migracjach wewnętrznych, zwłaszcza z miast, gmina notuje dodatnie saldo, jednak już w migracjach zagranicznych – saldo ujemne i to na tyle duże, że nie jest go w stanie zrekomensować napływ ludności z sąsiednich miast.

Proces zmniejszania się liczby mieszkańców gminy Krzyżanowice ilustrują poniższe tabele.

Tab. 10 Ludność gminy Krzyżanowice w latach (wg zameldowania/zamieszkania)

Liczba ludności – stan na 31.12														
Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem (w osobach)	11647	11601	11524	11475	11482	11502	11492	11443	11409	11416	11429	11451	11422	11339
Mężczyźni	5674	5599	5560	5519	5509	5494	5492	5482	5456	5454	5480	5513	5511	5476
Kobiety	5973	6002	5964	5956	5973	6008	6000	5961	5953	5962	5949	5938	5911	5863

Dane: Bank Danych Regionalnych GUS www.stat.gov.pl

Powyższe dane wskazują, że w ciągu ostatnich 14 lat liczba mieszkańców gminy w stosunku zmniejszyła się o 308 osób, tj. o 3%. Odpowiedzialnymi za to zjawisko są, jak już

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

wspomniano, niski przyrost naturalny oraz migracje. Sytuację ratuje nieco migracja z miast. W ostatnich jedenastu latach salda obu procesów prezentowały się następująco.

Tab. 11 Ruch naturalny i migracje ludności gminy Krzyżanowice

Wskaźnik		Rodzaj	Rok (stan na 31.12) w liczbach bezwzględnych										
			2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Przyrost naturalny		Ogółem	-5	-4	-6	-28	-38	-1	-35	21	9	4	-43
		Mężczyźni	-5	-17	-14	-9	-22	2	-20	12	10	2	-24
		Kobiety	0	13	8	-19	-16	-3	-15	9	-1	2	-19
Saldo migracji	Ruch wewnętrzny	Ogółem	22	39	37	1	27	29	56	21	40	-5	38
		Mężczyźni	16	10	17	6	17	3	19	2	22	15	28
		Kobiety	6	29	20	-5	10	26	37	19	18	-20	10
	Zagranica	Ogółem	-64	-24	-12	-17	-28	-22	-17	-26	-32	-28	-101
		Mężczyźni	-46	-10	-6	-6	-10	-12	1	-5	-10	-15	-43
		Kobiety	-18	-14	-6	-11	-18	-10	-18	-21	-22	-13	-58

Dane: Bank Danych Regionalnych GUS www.stat.gov.pl

Z przytoczonych danych wynika jednoznacznie, że gmina jest terenem znacznego zagranicznego odpływu ludności i to ów odpływ decyduje o spadku liczby ludności gminy. W okresie 2000 – 2013 saldo przyrostu naturalnego dla gminy wyniosło -170 osób, saldo migracji wewnętrznych +420, a saldo migracji zagranicznych aż -606⁶.

Na terenie gminy nie można zaobserwować typowego prawa migracji, zgodnie z którym bardziej skłonnymi do migracji są mężczyźni. Migrują niemal w równym stopniu zarówno mężczyźni, jak i kobiety. Uwzględnienie kryterium płci przy analizie sald migracji za ostatnie 14 lat wskazuje, że w migracjach wewnętrznych niewielką przewagę miały kobiety (kobiety +212; mężczyźni +208), ale w migracjach zagranicznych przeważają mężczyźni (-345) nad kobietami (-261).

W ostatnich czternastu latach można zauważyć wyraźną zmianę we wzorcach zachowań migracyjnych. O ile w latach 2000 – 2003 w grupie osób wyjeżdżających zagranicę zdecydowanie dominowali mężczyźni (saldo migracji mężczyzn -229, zaś kobiet -70), o tyle w latach 2004 – 2013 kobiet wyjeżdżających zagranicę było niemal dwukrotnie więcej

⁶ Oprac. własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

niż mężczyzn (saldo migracji kobiet -191, zaś mężczyzn -116). Wydaje się, że wpływ na tą wyraźną zmianę zachowań miało wstąpienie Polski do Unii Europejskiej.

Analiza kierunków migracji wewnętrznych potwierdza, że niekorzystną sytuację gminy w zakresie zmiany liczby ludności „ratuje” przede wszystkim osadnictwo z miast (saldo migracji „z” i „do” miast w latach 200 – 2013 wynosi +326), a w nieco mniejszym stopniu ze wsi (saldo +94).

Gmina Krzyżanowice nie jest pod tym względem obszarem wyjątkowym. Dane za 2012 r. dla powiatów podregionu jastrzębsko-rybnickiego wskazują bowiem wyraźnie, że miasta ROW tracą ludność na rzecz gmin wiejskich. Potwierdzenie znaleźć można w tabeli.

Tab. 12 Saldo migracji wg ich kierunków w powiatach podregionu rybnickiego w 2012 r.

Jednostka	Saldo migracji (w liczbach bezwzględnych)		
	ogółem	w miastach	na wsi
Podregion	-756	-1456	700
Powiat raciborski	56	-84	140
Powiat rybnicki	236	-64	300
Powiat wodzisławski	37	-223	260
Jastrzębie-Zdrój	-432	-432	----
Rybnik	-379	-379	----
Żory	-274	-274	----

Dane: GUS www.stat.gov.pl

Podsumowując gmina Krzyżanowice jest terenem ujemnego przyrostu naturalnego oraz pewnego napływu ludności miejskiej, wynikającego z procesów dezurbanizacyjnych w miastach aglomeracji ROW. Niestety duża liczba migracji zagranicznych w połączeniu z ujemnym przyrostem naturalnym, przesądza o zmniejszającej się liczbie mieszkańców gminy. Wziąwszy pod uwagę, że za przyrost naturalny w chwili obecnej odpowiadają głównie roczniki wyżu demograficznego lat 80. dane dotyczące liczby rodzących się w gminie dzieci wskazują na dramatyczne spłaszczenie mediany przyrostu naturalnego i wygaszenia fali przyrostu zapoczątkowanej boomem demograficznym, jaki nastąpił po II wojnie światowej. To bardzo niekorzystne zjawisko demograficzne, które w najbliższych 20 – 30 latach zacznie znacząco oddziaływać na sferę polityki społecznej państwa.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Na terenie gminy mamy do czynienia z nieznaczną przewagą liczebną kobiet nad mężczyznami. Współczynnik feminizacji w 2012 r. na terenie gminy wynosił 107,1 i niemal nie odbiegał od wskaźnika dla powiatu (107,4) i województwa śląskiego (107,2).

Tab. 13 Wybrane wskaźniki demograficzne dla gminy Krzyżanowice

Wybrane wskaźniki demograficzne											
Wskaźnik	j.m.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	osoba	165	165	165	164	164	164	164	164	164	163
kobiety na 100 mężczyzn	osoba	109	109	109	109	109	109	108	108	107	107
małżeństwa na 1000 ludności	—	4,4	5,2	5,5	4,9	5,9	5,0	5,8	4,8	5,3	3,9
urodzenia żywe na 1000 ludności	—	8,7	8,4	7,6	7,4	7,6	6,9	10,1	9,9	10,8	8,7
zgony na 1000 ludności	—	9,06	8,94	10,08	10,73	7,70	9,96	8,31	9,08	10,42	12,52
przyrost naturalny na 1000 ludności	—	-0,3	-0,5	-2,4	-3,3	-0,1	-3,1	1,8	0,8	0,4	-3,8
saldo migracji na 1000 ludności	—	1,3	2,2	-1,4	-0,1	0,6	3,4	-0,4	0,7	-2,9	-5,6

Dane: Bank Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl

Analiza wieku ludności wskazuje, że mężczyźni przeważają na ogół w grupach młodszych wiekowo, przede wszystkim w rocznikach przedprodukcyjnych (do 14 r. życia: 833 mężczyzn i 779 kobiet). W rocznikach produkcyjnych przewaga liczebna mężczyzn topnieje (stosunek liczby mężczyzn do liczby kobiet w 2013 r. wynosił 3739:3712). W rocznikach poprodukcyjnych zdecydowanie liczebnie dominują kobiety (1362 kobiety: 917 mężczyzn)⁷.

⁷ Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, dane na 31.12.2013 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Obok spadku liczby ludności gminy, niekorzystnym zjawiskiem demograficznym ujawniającym się na terenie gminy Krzyżanowice – typowym dla całego kraju – jest proces postępującego starzenia się społeczeństwa. Wprawdzie społeczeństwo gminy jest w chwili obecnej jeszcze stosunkowo młode, ale wzięwszy pod uwagę niekorzystne dane demograficzne w zakresie obciążenia demograficznego liczonego jako stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym wzmocnione dodatkowo występującymi niekorzystnymi zjawiskami kulturowymi (konsumpcyjny styl życia, opóźnianie decyzji prokreacyjnych, zmniejszająca się liczba dzieci w rodzinach, rozkład więzi rodzinnych), należy podkreślić, że stan ten prawdopodobnie ulegnie szybkiej i niekorzystnej zmianie.

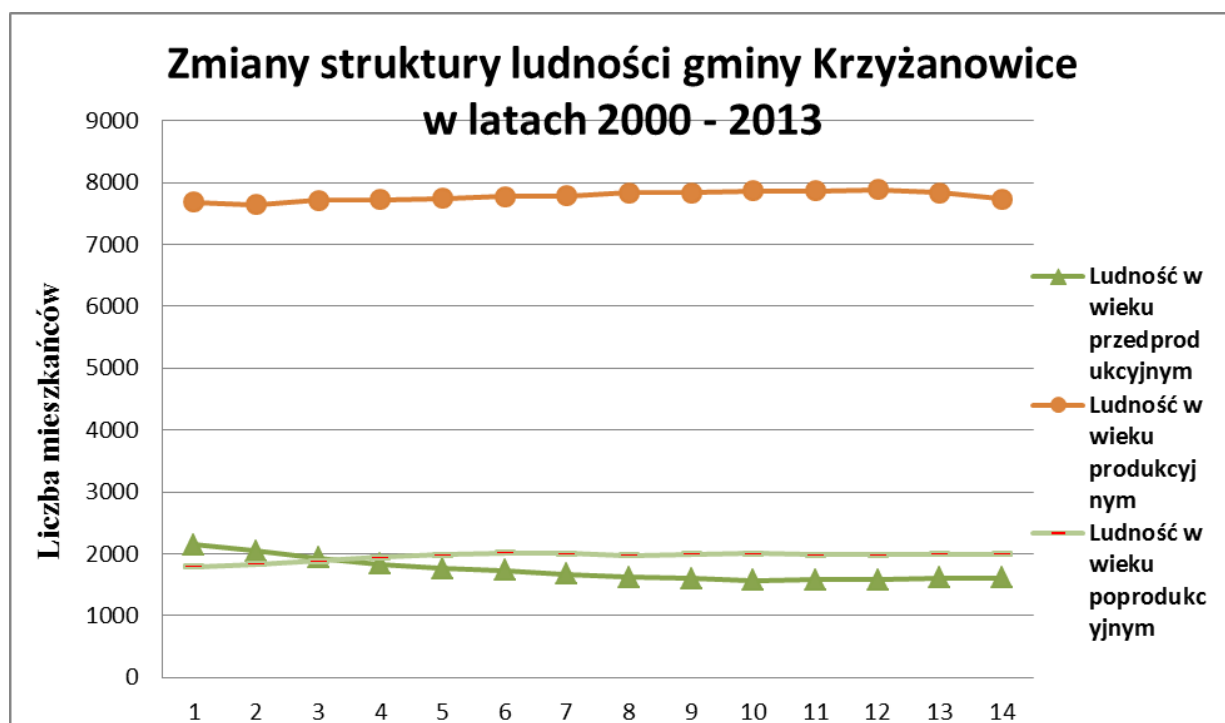
Postępujący proces obciążenia demograficznego ilustruje przede wszystkim spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w ostatnich 14 latach aż o 25% przy równoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym o 11,5%. Szczegóły ilustrują tabele i wykres.

Tab. 14 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Krzyżanowice w latach 2000 - 2014

Rok													
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej (w liczbach bezwzględnych)													
2142	2048	1933	1829	1761	1729	1671	1617	1598	1566	1581	1584	1609	1612
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni (w liczbach bezwzględnych)													
7679	7644	7709	7725	7744	7770	7786	7834	7834	7866	7868	7883	7833	7736
w wieku poprodukcyjnym (w liczbach bezwzględnych)													
1789	1836	1881	1944	1987	2010	2009	1969	1994	2005	1984	1983	1997	1994

Dane: Bank Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl

Rys. 5 Zmiany ekonomicznej struktury ludności gminy Krzyżanowice w l. 2000 - 2013

Oprac. własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Tab. 15 Udział ludności wg ekonomicznych grup w % ludności ogółem w gminie Krzyżanowice w latach 2002 – 2013

Wyszczególnienie	Rok											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ludność w wieku przedprodukcyjnym	22,3	21,3	20,4	19,6	18,7	18,1	17,6	17,1	17,1	17,1	17,2	17,2
ludność w wieku produkcyjnym	61,4	61,8	62,4	62,9	63,7	64,7	65,0	65,4	65,6	65,6	65,3	65,2
ludność w wieku poprodukcyjnym	16,3	16,9	17,3	17,5	17,5	17,2	17,5	17,5	17,4	17,3	17,5	17,6

Dane: Bank Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl

W ciągu ostatnich dwunastu lat na terenie gminy doszło do znacznych zmian struktury demograficznej ludności. Wskaźnik obciążenia demograficznego obliczony na podstawie stosunku liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym wzrósł aż o 39%. O ile w 2002 r. na każde 100 osób młodzieży przypadało statystycznie ok. 73,2 osób zaawansowanych wiekowo, o tyle w 2013 r. już 102. Zmiany ilustruje tabela.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 16 Obciążenie demograficzne na terenie gminy Krzyżanowice w latach 2002 - 2013

Wskaźnik obciążenia demograficznego	Rok											
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	62,9	61,9	60,4	58,9	56,9	54,6	53,9	52,9	52,5	52,5	53,1	53,4
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	73,2	79,3	85,0	89,0	93,5	95,5	99,3	102,7	101,6	101,2	101,5	102,0
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	26,6	27,4	27,7	27,8	27,5	26,6	26,9	26,8	26,5	26,4	26,7	27,0

Dane: Bank Danych Lokalnych GUS www.stat.gov.pl

Podstawowym zadaniem samorządu gminy w obszarze polityki społecznej jest zatem powstrzymanie pogłębiania się i próba odwrócenia tego negatywnego procesu. Kluczowym pozostaje ponadto takie zaprogramowanie działań w obszarze polityki społecznej na najbliższe lata, by uwzględniły nową sytuację społeczną gminy.

Wśród podstawowych konsekwencji zmian demograficznych dla polityki społecznej prowadzonej przez władze gminy należy wymienić:

- spadek liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym i przedszkolnym;
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wymagającej wsparcia w zaspakajaniu potrzeb i pełnieniu ról społecznych z powodu wieku, długotrwałej choroby lub niepełnosprawności;
- spadek (po początkowym wzroście) liczby osób aktywnych zawodowo, a przez to także potencjalny spadek liczby ludności zaangażowanej w sprawy społeczności lokalnej.

Mieszkańcy gminy Krzyżanowice są stosunkowo słabiej wykształceni niż inni mieszkańcy województwa. Struktura wykształcenia ludności powyżej 13 r. życia przedstawia się następująco:

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 17 Struktura wykształcenia mieszkańców Krzyżanowic w 2002 r.⁸

WYKSZTAŁCENIE	KRZYŻANOWICE	WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE
Wyższe	2,9%	8,9 %
Policealne i średnie	16,8%	31,7 %
Zasadnicze zawodowe	33,3%	26,8 %
Podstawowe ukończone	24,8%	26,4 %
Podstawowe nieukończone; bez wykształcenia	4,3%	6,2 %

Na podstawie danych z *Narodowego Spisu Powszechnego 2002*: GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Analiza powyższych danych wskazuje, że struktura wykształcenia ludności gminy znacząco odbiega od średniej dla województwa śląskiego: cechuje się niższym niż w przypadku danych wojewódzkich odsetkiem osób nieposiadających wykształcenia w ogóle, ale martwi dysproporcja pomiędzy liczbą mieszkańców najlepiej wykształconych: z wykształceniem wyższym i średnim.

Opisana struktura wykształcenia, choć w ciągu ostatnich lat – zwłaszcza dzięki postawie młodzieży, chętnie podejmującej studia wyższe oraz inne formy podnoszenia kwalifikacji, ulega znaczącej poprawie, może stać się poważną przeszkodą w zmianie gospodarczego obrazu gminy, powiatu i subregionu. Przywiązanie do edukacji zawodowej oraz jej niezbyt wysoki poziom kształcenia w szkołach zawodowych może bowiem utrudnić funkcjonowanie ludności w warunkach labilnego i dynamicznego rynku pracy, na którym bezwzględnie obowiązuje zasada elastyczności.

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2011 wskazują, że poziom wykształcenia Polaków znacznie się podwyższył. Liczba mieszkańców województwa śląskiego legitymujących się w 2011 r. wykształceniem wyższym, niemal się podwoiła z 8,9% do 15,9%. W nieco mniejszym stopniu nastąpił wzrost liczby ludności z wykształceniem policealnym i średnim (2002 r.: 31,7%; 2011 r.: 32,4%). Spadł natomiast odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym z 26,8% do 25,2%, podstawowym ukończonym (z 26,4% do 20,5%) oraz niepełnym podstawowym i bez wykształcenia do ok. 0,9%. W przypadku ok. 5% mieszkańców województwa nie udało się ustalić poziomu wykształcenia⁹.

⁸ Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2011 dla gminy Krzyżanowice w chwili opracowania niniejszego dokumentu były niedostępne.

⁹ *Raport z wyników w województwie śląskim. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Katowice 2012, s. 128-131.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Co ważne, istnieje duża dysproporcja w zakresie struktury wykształcenia ludności w miastach oraz na terenach wiejskich. Mieszkańcy wsi na ogół pozostają gorzej wykształceni. Na śląskiej wsi odsetek ludności z wykształceniem wyższym wynosi ok. 11,6%, wykształceniem policealnym i średnim – 27,9%. Z kolei o prawie 5% więcej jest osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (29,8%). Niemal co czwarty mieszkaniec wsi województwa śląskiego posiada zaledwie wykształcenie podstawowe. Wyższy jest też odsetek osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym. Szczegóły ilustruje tabela.

Tab. 18 Struktura wykształcenia mieszkańców podregionu rybnickiego wg NSP 2011

LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.										
Wyszczególnienie	Ogółem	poziom wykształcenia								
		Wyższe	Policealne	Średnie			Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone i gimnazjalne	Podstawowe nieukończone	Nie ustalono
				Razem	Zawodowe	Ogólnokształcące				
	w tysiącach									
Województwo	4076,7	648,9	105,6	1217,0	780,2	436,8	1028,0	833,7	36,3	207,3
-Miasta	3185,4	545,2	89,6	983,9	624,1	359,9	762,1	615,2	25,0	164,3
-Wieś	891,3	103,6	15,9	233,1	156,1	76,9	265,9	218,4	11,3	43,0
Podregion rybnicki	558,1	69,2	13,2	140,7	86,6	54,1	170,8	122,6	4,2	37,5
-Miasta	429,8	56,7	11,1	112,3	68,7	43,5	127,4	92,7	3,2	26,3
-Wieś	128,3	12,5	2,1	28,4	17,9	10,5	43,3	29,8	1,0	11,2
Powiat raciborski	97,7	11,9	1,8	22,3	13,5	8,8	26,3	21,3	1,1	13,0
-Miasta	57,0	8,6	1,3	14,7	8,6	6,1	13,3	11,8	0,6	6,7
-Wieś	40,7	3,3	0,6	7,6	4,9	2,7	13,0	9,5	0,5	6,3
Powiat rybnicki	65,8	6,9	1,5	16,0	9,4	6,6	23,0	15,0	0,4	2,9
-Miasta	24,9	2,5	0,7	6,0	3,6	2,4	8,8	5,9	0,2	0,9
-Wieś	40,9	4,4	0,8	10,0	5,8	4,2	14,2	9,1	0,2	2,0
Powiat wodzisławski	137,8	16,5	3,2	34,8	21,9	12,8	43,7	31,1	0,8	7,6
-Miasta	91,0	11,7	2,5	24,0	14,7	9,2	27,6	19,9	0,6	4,8
-Wieś	46,8	4,8	0,7	10,8	7,2	3,6	16,1	11,2	0,3	2,8
Jastrzębie- Zdrój	80,5	9,1	1,8	21,2	13,0	8,2	24,6	19,7	0,6	3,4
Rybnik	122,9	17,9	3,3	32,4	19,6	12,8	36,2	25,1	0,9	7,1
Żory	53,4	6,9	1,5	14,0	9,2	4,8	16,9	10,2	0,3	3,6

Źródło: Raport z wyników w województwie śląskim. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Katowice 2012, s. 128-131.

Tab. 19 Struktura wykształcenia mieszkańców podregionu rybnickiego wg NSP 2011

LUDNOŚĆ W WIEKU 13 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I MIEJSCA ZAMIESZKANIA W 2011 R.										
Wyszczególnienie	Ogółem	poziom wykształcenia								
		Wyższe	Policealne	Średnie			Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone i gimnazjalne	Podstawowe nieukończone	Nie ustalono
				Razem	Zawodowe	Ogólnokształcące				
w %										
Województwo	100	15,92	2,59	29,85	19,14	10,71	25,22	20,45	0,89	5,08
-Miasta	100	17,12	2,81	30,89	19,59	11,30	23,92	19,31	0,78	5,16
-Wieś	100	11,62	1,78	26,15	17,51	8,63	29,83	24,50	1,27	4,82
Podregion rybnicki	100	12,40	2,37	25,21	15,52	9,69	30,60	21,97	0,75	6,72
-Miasta	100	13,19	2,58	26,13	15,98	10,12	29,64	21,57	0,74	6,12
-Wieś	100	9,74	1,64	22,14	13,95	8,18	33,75	23,23	0,78	8,73
Powiat raciborski	100	12,18	1,84	22,82	13,82	9,01	26,92	21,80	1,13	13,31
-Miasta	100	15,09	2,28	25,79	15,09	10,70	23,33	20,70	1,05	11,75
-Wieś	100	8,11	1,47	18,67	12,04	6,63	31,94	23,34	1,23	15,48
Powiat rybnicki	100	10,49	2,28	24,32	14,29	10,03	34,95	22,80	0,61	4,41
-Miasta	100	10,04	2,81	24,10	14,46	9,64	35,34	23,69	0,80	3,61
-Wieś	100	10,76	1,96	24,45	14,18	10,27	34,72	22,25	0,49	4,89
Powiat wodzisławski	100	11,97	2,32	25,25	15,89	9,29	31,71	22,57	0,58	5,52
-Miasta	100	12,86	2,75	26,37	16,15	10,11	30,33	21,87	0,66	5,27
-Wieś	100	10,26	1,50	23,08	15,38	7,69	34,40	23,93	0,64	5,98
Jastrzębie- Zdrój	100	11,30	2,24	26,34	16,15	10,19	30,56	24,47	0,75	4,22
Rybnik	100	14,56	2,69	26,36	15,95	10,41	29,45	20,42	0,73	5,78
Żory	100	12,92	2,81	26,22	17,23	8,99	31,65	19,10	0,56	6,74

Obliczenia własne na podstawie: *Raport z wyników w województwie śląskim. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011*, Katowice 2012, s. 128-131.

Analiza przytoczonych danych wskazuje, że mieszkańcy podregionu rybnickiego statystycznie są gorzej wykształceni niż przeciętni mieszkańcy województwa śląskiego. Odsetek osób z wykształceniem wyższym i średnim jest tutaj o ok. 3,5% niższy niż średnia wojewódzka. Z kolei w subregionie zachodnim województwa żyje o ponad 5% osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym więcej niż statystycznie w regionie.

Największy odsetek osób z wykształceniem wyższym w subregionie mieszka w miastach, najwięcej: w powiecie raciborskim, Rybniku, Żorach i powiecie wodzisławskim. Spośród

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

terenów wiejskich prym pod tym względem wiodą wsie powiatu rybnickiego i wodzisławskiego. Procent mieszkańców wsi raciborskich, legitymujących się wykształceniem wyższym, zdecydowanie odstaje zarówno od średniej w sąsiednich powiatach (o ponad 2%) jak i województwie.

Co trzeci mieszkaniec wsi powiatu raciborskiego posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, a niemal co czwarty – podstawowe lub gimnazjalne. Mniej niż co piąty mieszkaniec posiada wykształcenie średnie. Z punktu widzenia analizy statystycznej istotne jest to, że aż w ponad 15% przypadków mieszkańców raciborskich wsi, ankietom Narodowego Spisu Powszechnego 2011 nie udało się ustalić poziomu wykształcenia. W prawie 80% przypadków przyczyną takiego stanu rzeczy okazała się emigracja zagraniczna mieszkańców trwająca dłużej niż rok.

Szczegółowa analiza danych dotyczących poziomu wykształcenia mieszkańców Krzyżanowic, oparta na wynikach NSP 2002, ukazuje, że wśród osób najlepiej wykształconych przeważają kobiety. Stanowią one ponad 60% osób z wykształceniem wyższym oraz prawie 80% osób z wykształceniem policealnym i średnim ogólnym. Równocześnie przeważają one w kategoriach osób z najniższym wykształceniem – podstawowym ukończonym lub też bez wykształcenia. Mężczyźni przeważają liczebnie wśród mieszkańców posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe. Różnice w zakresie poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Krzyżanowice z uwzględnieniem płci ilustruje tabela.

Tab. 20 Struktura wykształcenia mieszkańców Krzyżanowic wg płci w 2002 r.

WYKSZTAŁCENIE	OGÓŁEM	
	Mężczyźni (w %)	Kobiety (w %)
Wyższe	100	
	38,8	61,2
Policealne i średnie	100	
- ogółem	40,7	59,6
- policealne	21,3	78,7
- średnie ogólnokształcące	21,1	78,9
- średnie zawodowe	48,8	51,2
Zasadnicze zawodowe	100	
	62,9	37,1
Podstawowe ukończone	100	
	34,7	65,3
Podstawowe nieukończone; bez wykształcenia	100	
	42,0	58,0

Na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2002:GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

W 2002 r. mieszkańcy gminy Krzyżanowice prowadzili łącznie 3817 gospodarstw domowych. Zdecydowaną większość stanowiły gospodarstwa rodzinne (98%) – przede wszystkim jednorodzinne (73% wszystkich rodzinnych gospodarstw domowych). Około 5% wszystkich gospodarstw było prowadzonych wspólnie przez dwie rodziny. Gospodarstwa nierodzinne stanowiły zaledwie ok. 1,6% wszystkich gospodarstw domowych. Niemal co czwarte gospodarstwo w gminie było prowadzone przez jedną osobę, z kolei ok. 46% stanowiły małżeństwa z dziećmi.

W strukturze gospodarstw dominowały gospodarstwa jedno-, dwu- i czteroosobowe – odpowiednio: 842, 812 i 803. Najwięcej mieszkańców gminy zamieszkiwało w gospodarstwach pięcio-, cztero- i trzyosobowych.

Tab. 21 Gospodarstwa domowe na terenie gminy Krzyżanowice w 2002 r.

Gospodarstwa ogółem		Gospodarstwa mieszkające samodzielnie w mieszkaniu	
ogółem	3817	ogółem	2037
jednorodzinne ogółem	2724	1 osoba	368
jednorodzinne 2 osobowe	760	2 osoby	359
jednorodzinne 3 osobowe	716	3 osoby	366
jednorodzinne 4 i więcej osób	1248	4 osoby	474
dwurodzinne	182	5 osób i więcej	470
		Ludność w gospodarstwach samodzielnie zajmujących mieszkania	
trzy i więcej rodzinne	8	ogółem	6764
nierodzinne ogółem	903	1 osoba	368
nierodzinne 1 osobowe	842	2 osoby	718
nierodzinne 2 osobowe	52	3 osoby	1098
nierodzinne 3 osobowe	8	4 osoby	1896
nierodzinne 4 i więcej osobowe	0	5 osób i więcej	2684
Ludność w gospodarstwach		Gospodarstwa domowe wg tytułu zajmowania mieszkania przez gospodarstwo	
ogółem	11442	ogółem	3813
1 osoba	842	własność	2421
2 osoby	1624	spółdzielcze prawo do lokalu	0
3 osoby	2172	najem mieszkania	299
4 osoby	3212	pokrewieństwo	1002
5 osób i więcej	3592		

Na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2002, GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Nieco ponad połowa wszystkich gospodarstw domowych (53%) na terenie gminy Krzyżanowice zamieszkiwało w mieszkaniu samodzielnie. Ok. 47% zamieszkiwało w mieszkaniu z innymi osobami i rodzinami, co może wskazywać na dość silną obecność na terenie gminy tradycji rodzin wielopokoleniowych wspólnie zamieszkujących. Z drugiej jednak może wskazywać na niewystarczającą liczbę mieszkań, w których rodziny mogłyby zamieszkiwać. Tylko bowiem 54% jednorodzinnych gospodarstw domowych zajmowało samodzielnie mieszkanie.

Rodziny na terenie Krzyżanowic nie znajdują się w najlepszej sytuacji mieszkaniowej. Na jedno mieszkanie przypada bowiem statystycznie 1,33 gospodarstwa domowego. Rodziny zajmują głównie mieszkania w budynkach stanowiących ich własność (prawie 63,5% gospodarstw) lub zamieszkują u krewnych (26%). Co dwunaste gospodarstwo wynajmowało mieszkanie od innych osób.

Struktura właścicielska mieszkań i budynków, w których one się znajdują, także wskazuje, iż na terenie gminy Krzyżanowice przeważa budownictwo prywatne (94%), 29 mieszkań znajdowało się we własności gminy. Na terenie gminy nie rozwinęło się zatem ani budownictwo spółdzielcze, ani społeczne, ale także – socjalne, które należy do sfery zainteresowań samorządu.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy z 2014 r. do samorządu należą obecnie 34 mieszkania, w tym 4 mieszkania socjalne. Taka sytuacja mocno ogranicza możliwości gminy w zakresie reagowania na ewentualne problemy w tym obszarze, a także znacząco wpływa na zdolność wykonywania ustawowych zadań. Na mieszkanie z zasobu komunalnego oczekuje 25 gospodarstw. W stosunku do 17 osób orzeczono wyrok eksmisji, zaś w ostatnich trzech latach zdołano przyznać tylko 8 mieszkań. To z kolei spowodowało, że samorząd zobowiązany był zapłacić prywatnym właścicielom lokali, w których mieszkają osoby z orzeczonym wyrokiem eksmisji przyznającym im prawo do lokalu socjalnego, ok. 1800 zł jako rekompensatę¹⁰.

Wśród mieszkań przeważa substancja powojenna z lat 1945 – 1970, jednak aż jedną trzecią(34%) stanowi przedwojenna substancja mieszkaniowa¹¹.

Pośród mieszkań zamieszkanych znajdują się także lokale o warunkach substandardowych, np. pozbawionych wodociągu. Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. na terenie gminy funkcjonowało 30 takich mieszkań, w których zamieszkiwały 33 osoby.

¹⁰ Dane Urzędu Gminy w Krzyżanowicach.

¹¹ Narodowy Spis Powszechny 2002.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Dodatkowo ponad 300 mieszkańców zajmowało mieszkania pozbawione łazienki co także należałoby uznać za warunki poniżej standardu. Zgodnie z deklaracją Urzędu Gminy w Krzyżanowicach żadne z mieszkań należących do zasobu komunalnego nie mieści się w tej kategorii. Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach posiada z kolei wiedzę o 4 osobach zamieszkujących w warunkach substandardowych.

Zważywszy na fakt, że zgodnie z raportem z wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011 w województwie śląskim w porównaniu z 2002 r. w strukturze wielkości i własności mieszkań odnotowano niewielkie zmiany, dane sprzed dziesięciu lat w dużym stopniu zachowują aktualność¹². Weryfikacji wymagają natomiast informacje na temat stanu technicznego mieszkań, gdyż wyniku spisu z 2011 r. wskazują na poprawę sytuacji w tym obszarze.

Spółeczeństwo Krzyżanowic nie jest homogeniczne z punktu widzenia pochodzenia regionalnego oraz etnicznego. Około 10% mieszkańców przybyło do gminy po 1989 r. z innych miast i regionów. Niemal co trzeci mieszkaniec gminy należy do Towarzystwa Społeczno – Kulturalnego Niemców Województwa Śląskiego¹³. W tej dziedzinie zauważalnym problemem jest także emigracja. W 2002 r. co ósmy mieszkaniec Krzyżanowic przebywał zagranicą powyżej 12 miesięcy¹⁴. Także obecnie zjawisko to stanowi ważną kwestię społeczną, implikującą istotne konsekwencje dla rozwoju społecznego. Objawia się ono z jednej strony w dużym ujemnym bilansie migracji, co powoduje systematyczny spadek liczby ludności gminy, z drugiej natomiast – w rozpadzie więzi rodzinnych i tzw. eurosieroctwie, tj. zjawisku pozostawiania dzieci pod opieką krewnych w związku z emigracją zarobkową rodziców. Najpopularniejszymi kierunkami emigracji mieszkańców województwa śląskiego – zgodnie z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego 2011 r. – były Niemcy (ponad 26%), Wielka Brytania (ponad 17%), Irlandia (prawie 5%) i Holandia (ponad 4%)¹⁵.

Wprawdzie publikacje dotyczące wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 nie prezentują jeszcze stosownych danych dla poziomu gmin, ale zgodnie z raportem z wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 r. w województwie śląskim z możliwości wyrażenia podwójnej tożsamości etnicznej skorzystało 407 tys. osób. Kolejne 394 tys. osób zadeklarowało tożsamość narodowo-etniczną niepolską łącznie z tożsamością polską.

¹² Raport..., dz. cyt., s. 63.

¹³ Dane Urzędu Gminy w Krzyżanowicach, www.krzyzanowice.pl

¹⁴ Narodowy Spis Powszechny 2002.

¹⁵ Raport..., dz. cyt., s. 59.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Do najliczniejszych identyfikacji narodowo-etnicznych innych niż polskie należy zaliczyć deklaracje śląskie i niemieckie. W NSP 2011 odnotowano 700 tys. deklaracji śląskich (w NSP 2002 – 149 tys.), przy czym 318 tys. osób wskazało na wyłącznie śląską, natomiast identyfikację śląską łącznie z polską zadeklarowało 370 tys. osób. W 2011 r. przynależność niemiecką (podobnie w NSP 2002) zadeklarowało 32 tys. osób, w tym narodowość niemiecką jako jedyną 8 tys. osób i niemiecką wraz z polską 12 tys. osób¹⁶. Ponad pół miliona mieszkańców zadeklarowało ponadto posługiwanie się językiem śląskim. Na terenie całego powiatu raciborskiego 100 osób zadeklarowało też inne niż polskie obywatelstwo¹⁷.

Zważywszy na okoliczności historyczne i społeczne można domniemywać, że część osób deklarujących tożsamość etniczno – narodową niemiecką i śląską zamieszkuje również na terenie gminy Krzyżanowice. Ta heterogeniczność etniczna i regionalna ma istotne znaczenie dla projektowania skutecznych działań w obszarze polityki społecznej. Z jednej bowiem strony muszą one szanować specyfikę i dorobek ludności miejscowej, górnośląskiej, z drugiej zaś wspierać inicjatywy integracyjne. Dobrym gruntem z pewnością okazać się tutaj może wspólnota wiary i konfesji większości mieszkańców gminy.

Co dziesiąty mieszkaniec gminy w 2002 r. w wieku 15 lat i więcej był osobą niepełnosprawną, z czego 84% dysponowało prawnym potwierdzeniem tego faktu w postaci orzeczenia. Wśród osób niepełnosprawnych ogółem liczebnie nieznacznie dominowały kobiety (51%), ale w grupie osób z orzeczeniem przewagę mieli mężczyźni (52%).

Tab. 22 Osoby niepełnosprawne w gminie Krzyżanowice – dane NSP 2002

Niepełnosprawni w wieku 15 lat i więcej		
ogółem		
ogółem	osoba	1082
prawnie	osoba	909
tylko biologicznie	osoba	173
mężczyźni		
ogółem	osoba	529
prawnie	osoba	474
tylko biologicznie	osoba	55
kobiety		
ogółem	osoba	553
prawnie	osoba	435
tylko biologicznie	osoba	118

Dane: Narodowy Spis Powszechny 2002; Bank Danych Lokalnych, GUS: www.stat.gov.pl.

¹⁶ Tamże, s. 61.

¹⁷ Tamże, s. 162.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Zgodnie z raportem z wyników spisu powszechnego przeprowadzonego w 2011 r., zmiany w przepisach prawnych i zaostrzenie przepisów dotyczących przyznawania rent z tytułu niezdolności do pracy i podobnych świadczeń spowodowały znaczne zmniejszenie się zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie. Spadek liczby osób niepełnosprawnych szczególnie zauważalny (o ok. 34%) jest na obszarach wiejskich¹⁸. Równocześnie zauważalny jest duży wzrost (we wsiach o ok. 55%) liczby osób niepełnosprawnych biologicznie¹⁹.

W 2002 r. prawie 60% mieszkańców gminy posiadało własne źródło utrzymania. W grupie tej niewielką przewagę liczebną mieli mężczyźni (52,3%). Najwięcej, bo 43,4% osób utrzymywało się z pracy najemnej poza rolnictwem. Niemal co trzecia osoba utrzymywała się z emerytury, a co szósta – z renty. Z pracy w rolnictwie utrzymywało się tylko 526 osób, czyli ok. 8% mieszkańców posiadających własne źródło utrzymania. Tylko niecałe 3% osób utrzymywało się z pracy na własny rachunek. Szczegóły przedstawia tabela.

Tab. 23 Aktywność ekonomiczna mieszkańców gminy Krzyżanowice – dane NSP 2002

Ludność posiadająca własne źródła utrzymania wg płci i głównego źródła utrzymania				
		ogółem	mężczyźni	kobiety
ogółem	osoba	6827	3576	3251
praca poza rolnictwem, najemna	osoba	2966	1743	1223
praca poza rolnictwem, na rachunek własny lub z najmu	osoba	177	123	54
praca w rolnictwie	osoba	526	298	228
niezarobkowe źródło, emerytura	osoba	1867	933	934
niezarobkowe źródło, renta	osoba	981	370	611
pozostałe niezarobkowe	osoba	309	108	201

Dane: Narodowy Spis Powszechny 2002; Bank Danych Lokalnych, GUS: www.stat.gov.pl.

Jednocześnie prawie 40% ludności pozostawało na cudzym utrzymaniu. W tej grupie dominowały kobiety (58,3%), zaś struktura wieku podpowiada, że w niemal 70% przypadków utrzymywanymi osobami były dzieci do 19 roku życia.

¹⁸ Tamże, s. 39.

¹⁹ Tamże.

Tab. 24 Aktywność ekonomiczna mieszkańców gminy Krzyżanowice – dane NSP 2002

Ludność utrzymywana wg płci i głównego źródła utrzymania				
		ogółem	mężczyźni	kobiety
ogółem	osoba	4297	1790	2507
praca poza rolnictwem, najemna	osoba	2747	1165	1582
praca poza rolnictwem, na rachunek własny lub z najmu	osoba	183	82	101
praca w rolnictwie	osoba	379	182	197
niezarobkowe źródło, emerytura	osoba	541	173	368
niezarobkowe źródło, renta	osoba	282	124	158
pozostałe niezarobkowe	osoba	165	64	101

Dane: Narodowy Spis Powszechny 2002; Bank Danych Lokalnych GUS: www.stat.gov.pl.

W stosunku do 2002 r. wyniki NSP 2011 wskazują na wzrost liczby ludności posiadającej własne źródło utrzymania w województwie śląskim o ok. 6,8%, a także na jednoczesny spadek liczby osób utrzymywanych, co może być spowodowane, m.in. znacznym spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym²⁰.

Raport z wyników NSP 2011 nie przedstawia stosownych danych dla gmin. Ze względu na bardzo duży, bo wynoszący aż 14% odsetek sytuacji, w których ankietom Spisu Powszechnego nie udało się ustalić źródła utrzymania mieszkańców gmin wiejskich powiatu raciborskiego, nie można również wskazać jak aktualnie prezentuje się stosunek liczby osób posiadających własne źródło utrzymania do liczby osób utrzymywanych w gminach wiejskich powiatu. Można jednak dokonać analizy porównawczej struktury źródeł dochodu. W stosunku do 2002 r. wzrosła liczba osób utrzymujących się z pracy najemnej z 43 do 47%, a także z pracy na własny rachunek z niecałych 3 do prawie 10%. Zwiększył się też odsetek emerytów i rencistów, których w 2011 r. w gminach wiejskich powiatu raciborskiego w grupie osób z własnym źródłem utrzymania odnotowano prawie 40%. Obecne statystyki nie uwzględniają jednak sektorów gospodarki, z których czerpane jest podstawowe źródło utrzymania. Z tego powodu nie można określić jak dużą rolę w aktywności ekonomicznej mieszkańców raciborskiej wsi pełni obecnie rolnictwo.

Mieszkańcy Krzyżanowic niestety pozostają niezbyt aktywni gospodarczo. W 2002 r. na 9513 osób ogółem mogących pracować aż 4861 osób (51%) stanowiły osoby biernie zawodowo oraz aktywni zawodowo bezrobotni. W grupie osób w wieku produkcyjnym ten odsetek był mniejszy i wynosił 38%. Uwzględniając kryterium płci, w grupie mężczyzn wyniki prezentowały się następująco: ogółem - 43%, w wieku produkcyjnym 32,8%. Z kolei w grupie

²⁰ Tamże, s. 41.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

kobiet odpowiednio: 58,6% i 43,2%²¹. Na szczęście w ostatnich pięciu latach znacząco wzrósł odsetek osób fizycznych zamieszkujących na terenie gminy, prowadzących działalność gospodarczą do ogółu ludności, co z jednej strony wynika ze wzrostu nowo rozpoczętych działalności, z drugiej natomiast – w niewielkim stopniu – także ze spadku liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Dobrą informacją jest również wzrastająca liczba spółek oraz spółek z udziałem kapitału zagranicznego, a także utrzymująca się na stabilnym poziomie liczba spółdzielni oraz jednostek sektora finansów publicznych. Szczegóły ilustruje tabela.

Tab. 25 Aktywność gospodarcza mieszkańców Krzyżanowic w l. 2009 – 2013 na podstawie wybranych wskaźników

Wskaźnik	2009	2010	2011	2012	2013
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON					
podmioty gospodarki narodowej ogółem	677	717	721	739	769
sektor prywatny - ogółem	646	686	690	708	739
sektor prywatny - spółki handlowe	29	28	29	30	35
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	14	14	16	16	16
sektor prywatny - spółdzielnie	7	7	7	7	7
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	20	21	22	22	23
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	532	571	572	586	610
ludność w wieku produkcyjnym	7479	7497	7508	7474	7394
Odsetek mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą	7,11	7,61	7,62	7,84	8,25

Dane: Bank Danych Lokalnych, GUS: www.stat.gov.pl

Pod względem rodzaju działalności przeważają podmioty prowadzące tzw. pozostałą działalność (zauważalny trend wzrostowy; w 2013 r. – 66,8%). Na kolejnej pozycji uplasował się przemysł i budownictwo (tendencja wzrostowa; w 2013 r.: - 30,3%). Paradoksalnie, mimo rolniczych tradycji gminy i jej charakteru, podmiotów działających w sektorze rolnictwa,

²¹ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

leśnictwa, łowiectwa i rybactwa jest najmniej, bo 22 (tj. ok. 2,9% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w PKD).

Zdecydowaną większość (95,6% - 2013 r.) podmiotów wpisanych do gminnego rejestru podmiotów gospodarki narodowej stanowiły jednostki małe liczące do 9 osób. Na terenie gminy funkcjonują tylko trzy podmioty zatrudniające więcej niż 50 osób.

Ze względu na skalę i znaczenie na odrębne potraktowanie zasługuje problem bezrobocia. Wprawdzie, jak pokazują statystyki Powiatowego Urzędu Pracy w Raciborzu, obszar powiatu raciborskiego cechuje się jedną z najniższych w województwie śląskim stóp bezrobocia, to jednak problem ten jest obecny i w pewien sposób determinuje występowanie określonych problemów społecznych. Niższy poziom bezrobocia w powiecie raciborskim w stosunku do innych obszarów województwa oraz Polski wydaje się wynikać z dwóch zagadnień: z jednej strony ze znacznego udziału rolnictwa w gospodarce powiatu, co przesądza o wyłączeniu znacznej grupy ludności ze statystyk urzędów pracy, z drugiej zaś – z dość rozwiniętych kontaktów ludności z zagranicą, co przesądza o znacznej emigracji zarobkowej zagranicą. Szczegóły ilustrujące stosunek stopy bezrobocia w powiecie raciborskim, województwie śląskim i w kraju ilustruje tabela.

Tab. 26 Kształtowanie się stopy bezrobocia w powiecie raciborskim w okresie 2013-2014 r. na tle województwa śląskiego i kraju

Okres	Stopa bezrobocia		
	Kraj	Śląsk	Powiat
VI 2014	12%	10.2%	8.4%
V 2014	12.5%	10.6%	8.9%
IV 2014	13%	10.9%	9.3%
III 2014	13.5%	11.4%	9.6%
II 2014	13.9%	11.7%	9.8%
I 2014	14%	11.7%	9.7%
XII 2013	13.4%	11.2%	9.1%
XI 2013	13.2%	11.1%	8.9%
X 2013	13%	11%	8.7%
IX 2013	13%	11.1%	8.6%
VIII 2013	13%	11.1%	8.6%
VII 2013	13.1%	11.1%	8.9%
VI 2013	13.2%	11.2%	9%
V 2013	13.6%	11.5%	9.3%
IV 2013	14%	11.9%	9.7%
III 2013	14.3%	12%	9.8%
II 2013	14.4%	12.1%	9.9%
I 2013	14.2%	11.9%	9.7%

Źródło: PUP Racibórz; www.pup-raciborz.pl

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 27 Zestawienie wskaźników stopy bezrobocia dla powiatu raciborskiego i sąsiednich powiatów ziemskich na tle województwa i Polski za lata 2000 – 2013

Jednostka	Stopa bezrobocia w okresie:													
	XII 2000	XII 2001	XII 2002	XII 2003	XII 2004	XII 2005	XII 2006	XII 2007	XII 2008	XII 2009	XII 2010	XII 2011	XII 2012	XII 2013
powiat raciborski	10,5	13,1	14,1	13,8	13,8	12,8	9,7	6,5	5,5	7,4	8,2	7,9	8,9	9,1
powiat wodzisławski	13,2	14,3	15	16,8	17,5	16	14,7	11,2	7,5	10,4	10,0	10,9	11,3	11,6
powiat rybnicki	14,7	18,2	19,3	19,9	21,1	19,3	15,8	9,9	7	10,6	11,8	11,8	12,3	13,1
województwo śląskie	12,9	15,7	16,5	16,4	16,9	15,4	12,7	9,3	6,9	9,2	9,9	10,1	11,1	11,2
Polska	15,1	17,5	18,1	18	19	17,6	14,8	11,4	9,5	11,9	12,3	12,5	13,4	13,4

Oprac. własne na podst. danych: PUP Racibórz, PUP Siemianowice, PUP Wodzisław Śl. i WUP Katowice.

Jak więc widać, z powyższych danych wynika jednoznaczny wniosek, że sytuacja na lokalnym rynku pracy w powiecie raciborskim prezentuje się lepiej niż średnio w województwie i kraju, a nawet lepiej niż w sąsiednich – bardziej uprzemysłowionych powiatach ROW. Widać także, iż od 2002 r., kiedy to zanotowano najwyższą wartość wskaźnika (w sąsiednich powiatach, województwie i kraju ów pik miał miejsce dwa lata później), do 2008 r. stopa bezrobocia na terenie powiatu raciborskiego miała tendencję spadkową.

Zgodnie ze statystykami Powiatowego Urzędu Pracy w Raciborzu na koniec lipca 2014 r. na terenie gminy Krzyżanowice zarejestrowanych było 251 osób bezrobotnych, z czego 170 osób stanowiły kobiety. Udział tych drugich w grupie mieszkańców pozbawionych zatrudnienia wynosi zatem ok. 68%, co jest wartością wyższą niż średnia dla powiatu raciborskiego wynoszącą ok. 62,4%. Dzieje się tak, mimo że mieszkanki Krzyżanowic są lepiej wykształcone niż mężczyźni z terenu gminy. Tylko co ósmy bezrobotny mieszkaniec gminy posiada prawo do zasiłku. Wśród kobiet ten odsetek jest jeszcze mniejszy i wynosi tylko 10%.²²

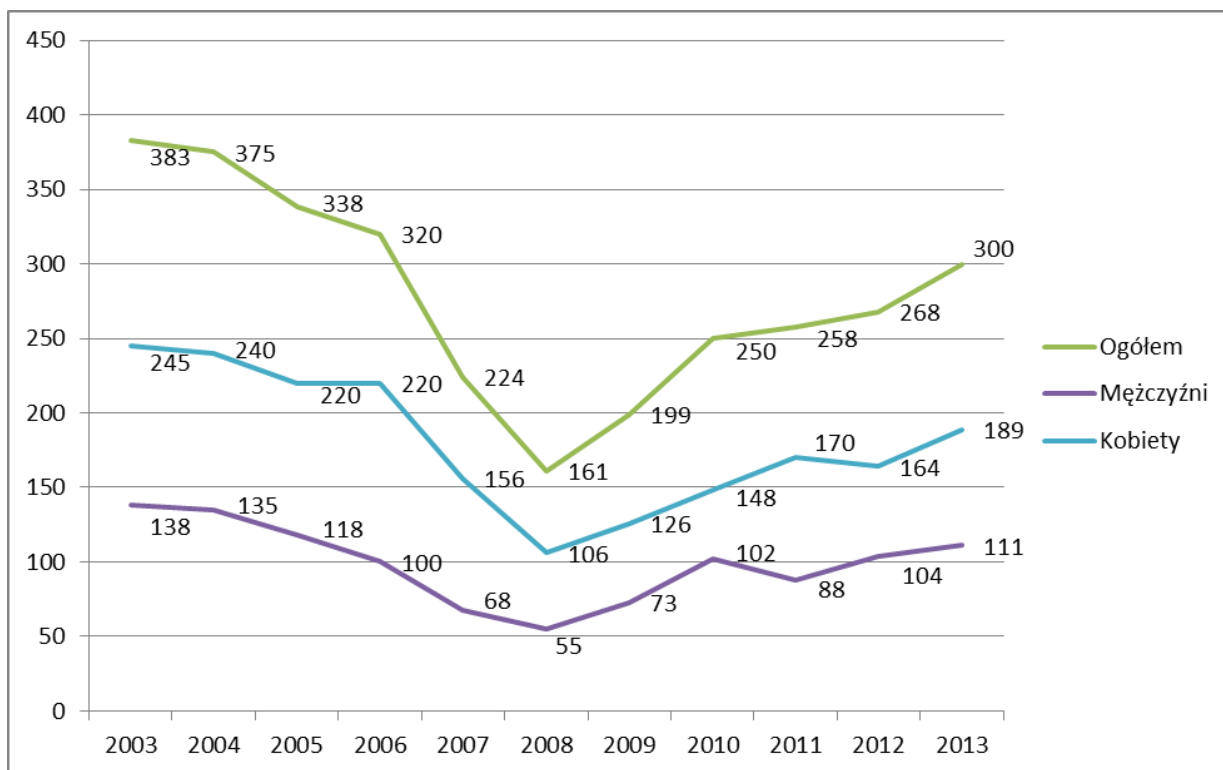
Analiza bezrobocia na terenie gminy z perspektywy ostatnich jedenastu lat wskazuje, że w chwili obecnej zjawisko wykazuje trend wzrostowy. W minionych pięciu latach liczba osób bez pracy zamieszkujących na terenie gminy Krzyżanowice systematycznie rośnie –

²² Sprawozdanie MPiPS – 01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy – stan w końcu 2 kwartału 2014 r. dla Gminy Krzyżanowice.

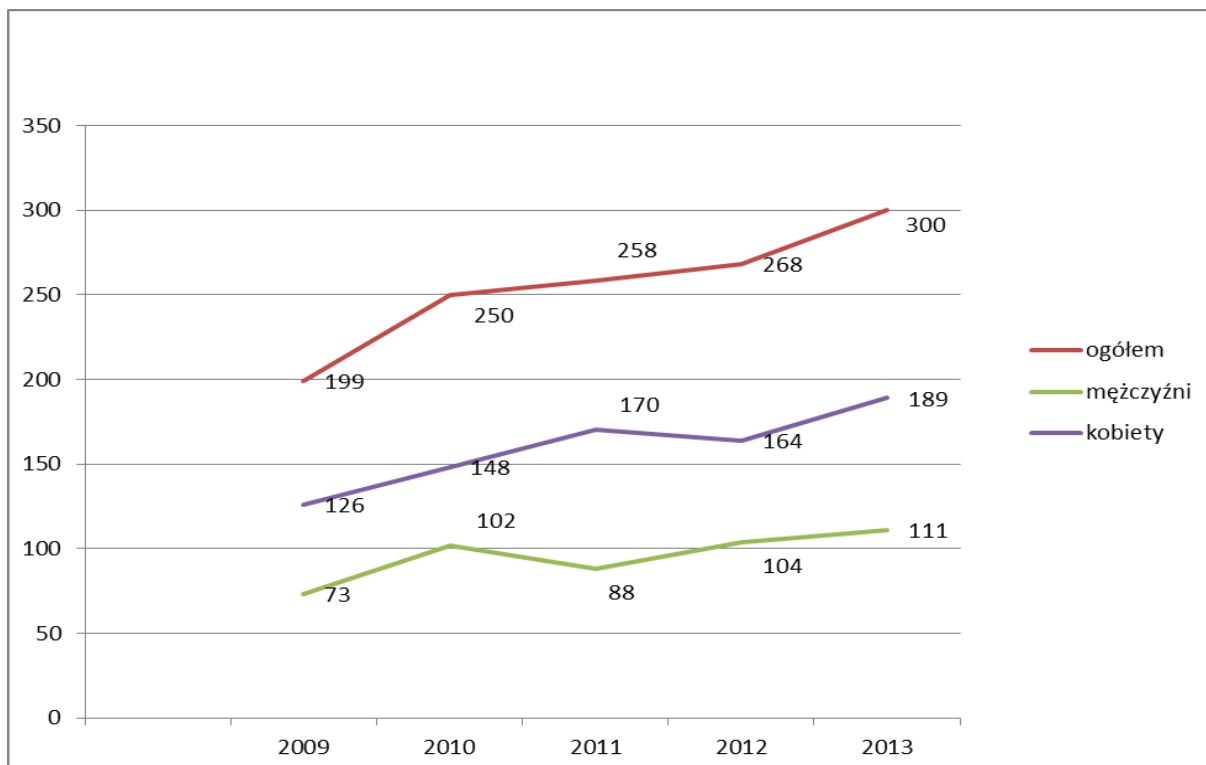
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

tak w populacji mężczyzn, jak i kobiet. Wcześniej, w okresie 2003 – 2008 bezrobocie malało. Szczegóły ilustrują wykresy.

Rys. 6 Liczba osób bezrobotnych w gminie Krzyżanowice w latach 2003 – 2013 wg płci

Rys. 7 Liczba osób bezrobotnych w gminie Krzyżanowice w latach 2009 – 2013 wg płci

Oprac. własne na podstawie danych: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Aż 87% bezrobotnych z terenu gminy Krzyżanowice posiada status osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy. To więcej niż średnia dla powiatu, w którym ten wskaźnik wynosi 84,5%. W grupie kobiet ten wskaźnik jest jeszcze wyższy i wynosi 89%²³.

W tej grupie dominują osoby bez wykształcenia średniego (74%), powyżej 50 roku życia i do 25 roku życia, bez kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. Co drugi bezrobotny z terenu gminy pozostaje nim długotrwale.

Wśród osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy więcej jest też kobiet (68%) niż mężczyzn. Tutaj także dominują liczebnie osoby bez wykształcenia średniego, bez kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. Większy jednak odsetek notujemy w grupie osób do 25 roku życia. Gorsza jest też sytuacja kobiet pod względem długości pozostawania bez pracy. Długotrwale bezrobocie dotyka bowiem aż 64% wszystkich bezrobotnych kobiet.

Analizując strukturę wykształcenia bezrobotnych mieszkańców gminy łatwo można zauważyć, że najwięcej osób bez pracy posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe (33,7%) lub gimnazjalne i niższe (30,5%). Sporo jest również osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (19,7%). Odnosząc jednak te dane do struktury wykształcenia mieszkańców gminy, w której także liczebnie dominują osoby najslabiej wykształcone, okazuje się, że sytuacja osób z wykształceniem wyższym również nie jest najlepsza. Aż 92% tych osób znajduje się bowiem w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Pocieszającym nieco faktem jest to, że wśród osób, które ukończyły studia wyższe odsetek osób długotrwale bezrobotnych jest najniższy i wynosi 36%.

Niestety w grupie osób bezrobotnych najlepiej wykształcone dominują liczebnie kobiety. W stosunku do średniej ogólnej (wynoszącej 68%) są one nadreprezentowane w grupie bezrobotnych z wyższym wykształceniem – 75%, z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 75,5% oraz ze średnim ogólnokształcącym – 88%.

Uwzględniając wiek osób bezrobotnych zamieszkujących w gminie Krzyżanowice, należy zauważyć, że w najgorszej sytuacji na lokalnym rynku pracy pozostają osoby młode. Aż 52% wszystkich bezrobotnych nie ukończyło jeszcze 34 lat. Wśród bezrobotnych mieszkańców gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu zdecydowanie najwięcej jest 25-34 latków – 30%, osób do 24 roku życia – 22%, a także osób w przedziale wiekowym 45 – 54 lat – 20,5%.

²³ Załączniki nr 1 do sprawozdania MPiPS – 01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy – stan w końcu 2 kwartału 2014 r. dla Gminy Krzyżanowice oraz Powiatu Raciborskiego. Źródło: www.pup-raciborz.pl.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Wśród bezrobotnych mieszkańców gminy odnotowano także 11 osób niepełnosprawnych (z czego 6 to kobiety) oraz 23 osoby samotnie wychowujące dzieci (91% - kobiety). Istotnym problemem jest również fakt, że aż 43 mieszkanki gminy nie powróciły do pracy po urodzeniu dziecka. Ich udział w grupie kobiet o szczególnej sytuacji na rynku pracy wynosi aż 29%, a w populacji kobiet bezrobotnych ogółem – 25,6%. Oznacza to, że aż co czwarta kobieta na terenie gminy po urodzeniu dziecka ma problem z powrotem do pracy.

Analiza porównawcza danych dla powiatu raciborskiego wskazuje, że sytuacja w gminie Krzyżanowice w niektórych obszarach odbiega od średniej dla powiatu. Przede wszystkim powiat cechuje się mniejszym udziałem osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Statystycznie mniejszą też grupę stanowią w populacji osób bezrobotnych kobiety. Na podobnym poziomie znajduje się liczba osób z prawem do zasiłku. W powiecie jednak odsetek kobiet z tym uprawnieniem jest nieco wyższy niż w gminie Krzyżanowice.

Struktura osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy prezentuje się podobnie na obydwu szczeblach samorządu. Różnica dotyczy jednak dużego udziału wśród bezrobotnych w powiecie osób w wieku 50+. W grupie osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy w gminie odsetek tych osób wynosi ok. 28%. Tymczasem na poziomie powiatu sięga on aż 58%. Wśród bezrobotnych mieszkańców powiatu ogółem więcej też niż w gminie Krzyżanowice jest przedstawicieli tej kategorii wiekowej. Odwracając tę argumentację można stwierdzić, że w gminie Krzyżanowice jest z kolei więcej niż średnio w powiecie osób bezrobotnych do 24 roku życia.

Nieco inaczej prezentuje się ponadto struktura wykształcenia osób bezrobotnych. W powiecie dominują liczebnie osoby najslabiej wykształcone – na poziomie gimnazjum lub niższym. Stanowią one ok. 32% osób bez pracy. Na drugim miejscu uplasowali się absolwenci zasadniczych szkół zawodowych (28%). Niestety – zarówno na poziomie samej gminy, jak i całego powiatu – co dziesiąta osoba legitymowała się dyplomem ukończenia studiów wyższych. Podobnie sytuacja prezentuje się w kwestii reprezentacji kobiet. Na obu poziomach samorządu są one nadreprezentowane w grupach osób bezrobotnych najlepiej wykształconych.

Niemal identyczny odsetek – ok. 50% - tak w gminie, jak i w powiecie, stanowią osoby długotrwale bezrobotne. W powiecie raciborskim, inaczej jednak niż w gminie Krzyżanowice,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

wyższy poziom wykształcenia nie oznacza krótszego pozostawania bez pracy. Aż połowę osób z wyższym wykształceniem stanowią bowiem osoby długotrwale bezrobotne.

Różnice dotyczą również innych wyznaczników szczególnej sytuacji na rynku pracy. W powiecie procent osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako osoby bezrobotne jest niemal dwukrotnie wyższy niż w gminie Krzyżanowice i wynosi 7,6%. Większy udział w populacji osób bezrobotnych mają w powiecie również samotni rodzice. O ile w gminie Krzyżanowice co dziesiąta osoba bezrobotna samotnie wychowywała dziecko do 18 roku życia, o tyle w powiecie już co szоста. Tak na poziomie gminy, jak i powiatu w ponad 90% przypadków samotnymi rodzicami bez pracy okazały się kobiety.

Na poziomie powiatu nieco wyższy niż w gminie obserwowany jest też udział w populacji osób bez pracy kobiet, które nie powróciły do zatrudnienia po urodzeniu dziecka. W czerwcu 2014 r. wynosił on 27%.

Szczegóły przedstawiają tabele.

Tab. 28 Struktura osób bezrobotnych z terenu gminy Krzyżanowice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.

1. Bezrobotni i poszukujący pracy

Wyszczególnienie			Liczba bezrobotnych razem	z tego wg. czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Liczba bezrobotnych kobiet razem	z tego wg. czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Bezrobotni w okresie do 12 mies. od dnia ukoń. nauki razem	Liczba poszukujących pracy	
				do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24		do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24		razem	kobiety
0			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Czas pozostawania bez pracy w m-c	do 1	01	23	23	X	X	X	X	X	14	14	X	X	X	X	X	3	1	0
	1-3	02	38	X	38	X	X	X	X	23	X	23	X	X	X	X	1	1	0
	3-6	03	39	X	X	39	X	X	X	22	X	X	22	X	X	X	2	3	0
	6-12	04	52	X	X	X	52	X	X	34	X	X	X	34	X	X	0	0	0
	12-24	05	47	X	X	X	X	47	X	38	X	X	X	X	38	X	X	3	1
	pow. 24	06	50	X	X	X	X	X	50	37	X	X	X	X	X	37	X	2	0
Wiek	18-24	07	54	6	8	10	18	8	4	39	4	6	6	12	8	3	4	1	0
	25-34	08	75	9	12	14	12	16	12	54	6	6	8	10	14	10	1	6	1
	35-44	09	37	4	6	6	7	6	8	28	3	5	4	5	5	6	0	1	0
	45-54	10	51	3	9	4	9	13	13	35	1	5	3	5	9	12	1	0	0
	55-59	11	22	1	2	3	3	4	9	12	0	1	1	2	2	6	0	2	0
	60 lat i więcej	12	10	0	1	2	3	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wykształcenie	wyższe	13	24	4	6	7	3	3	1	18	4	3	6	2	2	1	2	2	1
	policealne i śr. zawod.	14	49	1	10	11	8	13	6	37	1	7	6	7	13	3	2	1	0
	średnie ogólnokształ.	15	16	3	1	2	4	2	4	14	3	0	2	3	2	4	1	1	0
	zasad. zawod. gimnazjalne i poniżej	16	84	11	12	9	21	16	15	51	5	8	4	12	11	11	1	2	0
Staż pracy ogółem	do 1 roku	18	58	6	8	14	10	14	6	46	4	7	10	8	12	5	2	2	0
	1-5	19	59	5	6	9	16	12	11	44	4	2	4	13	12	9	1	4	1
	5-10	20	25	3	8	1	4	4	5	20	2	6	1	3	4	4	0	1	0
	10-20	21	43	5	7	6	8	7	10	20	1	4	3	4	3	5	0	2	0
	20-30	22	23	0	4	3	2	6	8	12	0	1	1	0	4	6	0	0	0
	30 lat i więcej	23	13	2	1	4	4	1	1	5	1	1	2	1	0	0	1	0	0
bez stażu			24	2	4	2	8	3	9	21	2	2	1	5	3	8	2	1	0
Ogółem			25	249	23	38	39	52	47	50	14	23	22	34	38	37	6	10	1

Źródło: Załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS – 01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.
Gmina Krzyżanowice – stan w końcu 2 kwartału 2014 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Tab. 29 Struktura osób bezrobotnych z terenu gminy Krzyżanowice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.

Wyszczególnienie			Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	z rubryki 1									
				do 25 roku życia	długo-trwale	pow. 50 roku życia	bez kwalifikacji zawodowych	bez doświadczenia zawodowego	bez wykształcenia średniego	samo-tnie wychowujący co-najmniej jedno dziecko do 18 r. życia	którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	niepeł-nospra-wni	po zakoń-czeniu realizacji kontraktu socjalnego
0			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Czas pozos-tawiania bez pracy w m-c	do 1	26	19	6	5	4	2	4	15	2	1	2	0
	1-3	27	25	8	4	7	2	8	21	1	1	0	2
	3-6	28	33	10	5	8	9	11	19	1	0	1	0
	6-12	29	46	18	20	10	17	12	37	5	2	2	1
	12-24	30	47	8	47	11	6	9	29	8	2	2	2
	pow. 24	31	47	4	47	21	19	9	39	6	1	4	1
Wiek	18-24	32	54	54	19	X	17	26	30	7	1	1	1
	25-34	33	66	X	37	X	11	20	31	6	0	1	1
	35-44	34	19	X	17	X	7	5	27	3	1	3	1
	45-54	35	46	X	38	X	11	2	44	7	4	2	3
	55-59	36	22	X	13	X	8	0	19	0	1	4	0
	60 lat i więcej	37	10	X	4	X	1	0	9	0	0	0	0
Wyk-ształce-nie	wyższe	38	22	4	8	1	X	7	X	0	0	0	0
	policealne i średnie zawod.	39	43	16	25	5	6	19	X	3	1	1	0
	średnie ogólnokształcące	40	15	4	8	1	3	5	X	2	0	0	1
	zasadnicze zawod.	41	69	15	40	32	3	4	84	4	3	5	1
	gimnazjalne i poniżej	42	68	15	47	22	43	18	76	14	3	5	4
Staż pracy ogółem	do 1 roku	43	56	18	27	3	15	26	23	2	0	1	1
	1-5	44	53	19	30	2	11	X	41	9	0	2	2
	5-10	45	13	0	10	3	5	X	20	2	0	1	0
	10-20	46	33	X	26	20	6	X	33	2	4	3	1
	20-30	47	22	X	18	19	3	X	19	0	1	2	1
	30 lat i więcej	48	13	X	2	13	1	X	12	0	1	1	0
	bez stażu	49	27	17	15	1	14	27	12	8	1	1	1
Ogółem			50	217	54	128	61	55	160	23	7	11	6

Źródło: Załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS – 01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawiania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy.
Gmina Krzyżanowice – stan w końcu 2 kwartału 2014 r.

Tab. 30 Struktura bezrobotnych kobiet z terenu gminy Krzyżanowice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.

Wyszczególnienie			Liczba bezrobotnych kobiet będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy razem	z rubryki 1										
				do 25 roku życia	długotrwale	pow. 50 roku życia	bez kwalifikacji zawodowych	bez doświadczenia zawodowego	bez wykształcenia średniego	samo-tnie wy-chowu-jące co-najmniej jedno dziecko do 18 r. życia	które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	niepeł-nospra-wne	które nie podjęły zatrudnienia po ur. dziecka	po zakoń-czeniu realizacji kontraktu socjalnego
0			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Czas pozos-tawania bez pracy w m-c	do 1	51	12	4	3	1	1	3	6	1	0	0	3	0
	1-3	52	15	6	1	4	1	6	13	1	0	0	2	2
	3-6	53	18	6	4	3	4	8	8	1	0	1	1	0
	6-12	54	31	12	14	5	11	9	22	4	0	2	9	1
	12-24	55	38	8	38	7	5	7	21	8	0	2	15	2
	pow. 24	56	35	3	35	13	16	8	29	6	0	1	13	1
Wiek	18-24	57	39	39	17	X	10	19	19	6	0	1	11	1
	25-34	58	52	X	31	X	9	15	20	6	0	0	21	1
	35-44	59	14	X	14	X	4	5	20	3	0	2	6	1
	45-54	60	32	X	25	X	9	2	30	6	0	1	5	3
	55-59	61	12	X	8	X	6	0	10	0	0	2	0	0
	60 lat i więcej	62	0	X	0	X	0	0	0	0	0	0	0	0
Wyk-ształce-nie	wyższe	63	18	4	6	1	X	6	X	0	0	0	2	0
	policealne i średnie zawod.	64	33	13	22	2	4	15	X	3	0	0	6	0
	średnie ogólnokształcące	65	13	3	8	1	3	4	X	2	0	0	4	1
	zasadnicze zawod.	66	42	11	28	16	2	3	51	4	0	2	10	1
	gimnazjalne i poniżej	67	43	8	31	13	29	13	48	12	0	4	21	4
	Staż pracy ogółem	do 1 roku	68	44	13	23	3	9	21	15	1	0	1	8
1-5		69	41	15	27	1	8	X	32	9	0	2	18	2
5-10		70	13	0	10	3	5	X	16	2	0	1	3	0
10-20		71	14	X	10	9	2	X	13	1	0	0	2	1
20-30		72	12	X	12	11	2	X	9	0	0	1	0	1
30 lat i więcej		73	5	X	0	5	1	X	5	0	0	1	0	0
bez stażu		74	20	11	13	1	11	20	9	8	0	0	12	1
Ogółem		75	149	39	95	33	38	41	99	21	0	6	43	6

Źródło: Załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS – 01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu prac.
Gmina Krzyżanowice – stan w końcu 2 kwartału 2014 r.

Tab. 31 Struktura osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu – stan na koniec II kw. 2014 r.

1. Bezrobotni i poszukujący pracy

Wyszczególnienie			Liczba bezrobotnych razem	z tego wg. czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Liczba bezrobotnych kobiet razem	z tego wg. czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Bezrobotni w okresie do 12 mies. od dnia ukoń. nauki razem	Liczba poszu- kujących pracy		
				do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24		do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow. 24		razem	kobiety	
0			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Czas pozos- taw- nia bez pracy w m-c	do 1	01	270	270	X	X	X	X	X	148	148	X	X	X	X	X	24	11	5	
	1-3	02	449	X	449	X	X	X	X	265	X	265	X	X	X	X	24	17	12	
	3-6	03	598	X	X	598	X	X	X	344	X	X	344	X	X	X	22	12	6	
	6-12	04	579	X	X	X	579	X	X	358	X	X	X	358	X	X	15	8	6	
	12-24	05	502	X	X	X	X	502	X	332	X	X	X	X	332	X	X	23	14	
	pow. 24	06	480	X	X	X	X	X	480	316	X	X	X	X	X	X	316	X	29	17
Wiek	18-24	07	474	94	101	97	94	59	29	326	53	65	59	68	53	28	52	4	2	
	25-34	08	819	67	133	179	198	147	95	595	37	81	121	144	125	87	25	31	19	
	35-44	09	541	44	83	122	104	99	89	346	29	44	75	60	69	69	4	20	14	
	45-54	10	572	34	78	110	100	105	145	323	14	45	55	61	55	93	4	18	15	
	55-59	11	332	25	44	63	59	71	70	167	15	30	33	24	29	36	0	19	8	
	60 lat i więcej	12	138	6	10	25	24	21	52	6	0	0	1	1	1	3	0	8	2	
Wykształ- cenie	wyższe	13	309	37	57	70	72	45	28	232	29	34	57	57	33	22	28	7	5	
	politeczne i śr. zawod.	14	606	61	105	121	121	104	94	427	38	72	77	90	81	69	31	19	13	
	średnie ogólnokształc.	15	237	37	46	44	49	29	32	176	24	33	33	38	23	25	23	6	5	
	zasad. zawod.	16	799	68	136	154	164	155	122	424	30	80	75	78	87	74	2	33	17	
	gimnazjalne i poniżej	17	925	67	105	207	173	169	204	504	27	46	102	95	108	126	1	35	20	
Staż pracy ogół- em	do 1 roku	18	559	67	87	128	115	87	75	396	38	59	82	83	73	61	25	21	13	
	1-5	19	635	59	103	134	128	118	93	421	33	52	85	90	89	72	11	18	12	
	5-10	20	367	26	69	83	53	64	72	225	15	44	48	29	45	44	5	14	10	
	10-20	21	489	39	72	97	103	88	90	280	21	38	55	58	51	57	2	19	10	
	20-30	22	349	25	49	68	63	68	76	140	8	23	31	23	22	33	0	15	7	
	30 lat i więcej	23	165	10	28	41	37	27	22	74	6	21	15	17	9	6	1	6	4	
	bez stażu	24	312	44	41	45	80	50	52	227	27	28	28	58	43	43	41	7	4	
Ogółem			25	2876	270	449	596	579	502	480	1763	148	265	344	358	332	316	85	100	60

Źródło: Załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS – 01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu prac. Powiat Raciborski – stan w końcu 2 kwartału 2014 r.

Tab. 32 Struktura osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.

Wyszczególnienie			Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy	z rubryki 1									
				do 25 roku życia	długo- trwale	pow. 50 roku życia	bez kwalifikacji zawodowych	bez doświadczenia zawodowego	bez wykształcenia średniego	samo- tnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 r. życia	którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	niepełnosprawni	po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego
0			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Czas pozostawania bez pracy w m-c	do 1	26	218	94	34	51	51	68	135	19	10	24	2
	1-3	27	320	101	73	90	68	75	241	38	20	22	4
	3-6	28	443	97	141	148	140	94	361	77	25	33	15
	6-12	29	477	94	208	136	122	137	337	77	22	44	5
	12-24	30	502	59	502	160	123	87	324	97	18	43	10
	pow. 24	31	469	29	461	207	161	86	326	78	18	52	5
Wiek	18-24	32	474	474	144	X	167	263	252	86	7	19	5
	25-34	33	684	X	375	X	141	199	364	151	19	31	10
	35-44	34	313	X	267	X	95	49	330	93	27	43	10
	45-54	35	488	X	351	X	133	24	418	52	35	68	11
	55-59	36	332	X	191	X	81	5	250	4	14	40	5
	60 lat i więcej	37	138	X	91	X	48	7	110	0	11	17	0
Wykształcenie	wyższe	38	242	27	121	22	X	77	X	18	0	6	0
	politeczne i średnie zawod.	39	516	115	292	132	60	138	X	60	4	35	4
	średnie ogólnokształcące	40	203	80	90	37	51	61	X	30	0	11	1
	zasadnicze zawod.	41	671	102	392	287	49	59	799	85	31	77	15
	gimnazjalne i poniżej	42	797	150	524	314	505	212	925	193	78	89	21
Staż pracy ogółem	do 1 roku	43	505	175	266	33	171	248	275	107	20	37	8
	1-5	44	540	124	305	55	135	X	379	113	23	35	17
	5-10	45	255	7	185	55	62	X	230	47	17	29	2
	10-20	46	361	X	268	213	89	X	319	46	26	49	5
	20-30	47	305	X	188	259	62	X	242	9	9	40	3
	30 lat i więcej	48	164	X	64	162	18	X	115	1	4	14	2
	bez stażu	49	299	168	143	15	128	299	164	63	14	14	4
Ogółem		50	2429	474	1419	792	665	547	1724	386	113	218	41

Źródło: Załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS – 01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu prac.
Powiat Raciborski – stan w końcu 2 kwartału 2014 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Tab. 33 Struktura bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.

Wyszczególnienie			Liczba bezrobotnych kobiet będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy razem	z rubryki 1										
				do 25 roku życia	długotrwale	pow. 50 roku życia	bez kwalifikacji zawodowych	bez doświadczenia zawodowego	bez wykształcenia średniego	samo-tnie wy-cho-ju-jące co-najmniej jedno dziecko do 18 r. życia	które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	niepeł-nosp-r-awne	które nie podjęły zatrudnienia po ur. dziecka	po zakoń-czeniu realizacji kontraktu socjalnego
0			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Czas pozos-tawiania bez pracy w m-c	do 1	51	121	53	17	26	27	40	57	16	0	12	10	1
	1-3	52	193	65	39	48	42	50	126	31	2	11	23	4
	3-6	53	250	59	84	65	84	62	177	65	1	9	69	11
	6-12	54	301	68	136	58	74	101	173	73	2	24	95	4
	12-24	55	332	53	332	66	83	72	195	91	2	24	144	9
	pow. 24	56	313	28	311	92	112	72	200	75	0	24	136	5
Wiek	18-24	57	326	326	127	X	120	186	154	81	0	11	96	3
	25-34	58	517	X	311	X	98	149	251	143	2	17	232	9
	35-44	59	218	X	190	X	64	40	189	81	1	20	96	9
	45-54	60	276	X	200	X	84	17	220	44	4	35	44	11
	55-59	61	167	X	87	X	51	3	110	2	0	21	9	2
	60 lat i więcej	62	6	X	4	X	5	2	4	0	0	0	0	0
Wyk-ształce-nie	wyższe	63	185	25	93	14	X	60	X	17	0	0	41	0
	polite-chniczne i średnie zawod.	64	368	90	219	73	46	106	X	58	0	19	80	3
	średnie ogólnokształcące	65	147	57	70	26	42	42	X	29	0	8	33	1
	zasadnicze zawod.	66	362	67	217	110	26	41	424	77	4	36	103	13
	gimnazjalne i poniżej	67	448	87	320	132	308	148	504	170	3	41	220	17
	Staż pracy ogółem	do 1 roku	68	362	121	211	17	119	179	180	104	3	19	145
1-5		69	368	86	227	21	83	X	235	96	0	19	153	16
5-10		70	180	1	118	28	35	X	120	44	0	11	45	2
10-20		71	208	X	151	107	50	X	158	40	2	24	32	2
20-30		72	121	X	71	99	28	X	77	4	1	16	1	3
30 lat i więcej		73	73	X	21	73	10	X	44	1	0	8	0	1
bez stażu		74	218	118	120	10	97	218	114	62	1	7	101	3
Ogółem		75	1510	326	919	355	422	397	928	351	7	104	477	34

Źródło: Załącznik nr 1 do sprawozdania MPiPS – 01 Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawiania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu prac.
Powiat Raciborski – stan w końcu 2 kwartału 2014 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Gmina Krzyżanowice posiada jeden z wyższych wskaźników obciążenia bezrobociem, tj. liczby osób bezrobotnych na 100 osób pracujących, w powiecie raciborskim. Wprawdzie w minionych 5 latach wszystkie gminy powiatu – z wyłączeniem Pietrowic Wielkich – odnotowały wzrost tego wskaźnika, co w dużej mierze jest skutkiem zmian demograficznych w Polsce, ale w żadnej gminie przyrost wartości nie był tak szybki jak w Krzyżanowicach. W okresie od marca 2009 r. do marca 2014 r. wskaźnik ten w gminie wzrósł w stosunku do wartości początkowej o 67%. Nieco mniejszy wzrost zanotowano w tym samym czasie w Raciborzu (62,5%). W gminach trzech powiatów ziemskich subregionu zachodniego województwa śląskiego największą zmianę odnotowano w tym zakresie w Pszowie (+280%), Lyskach (+111%), Czerwionce-Leszczynach (+68,4%), Krzyżanowicach (+67%), Raciborzu (+62,5%) oraz Lubomi (+53%).

Nie zmienia to faktu, że spośród pięciu gmin trzech powiatów o najwyższym wskaźniku obciążenia bezrobociem aż trzy znajdują się w granicach powiatu raciborskiego. Są to: Rudnik (55), Nędza (48%) i Kornowac (45%). Dwie pozostałe gminy to: Godów (48) w powiecie wodzisławskim i Gaszowice (44) w powiecie rybnickim. Wprawdzie wskaźnik ten podlega znacznym fluktuacjom w zależności od liczby osób pozostających bez pracy, zawsze jednak implikuje istotne konsekwencje dla kondycji społeczeństwa gmin, powiatów i regionu. Sytuację pod tym względem w układzie porównawczym ilustruje tabela.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 34 Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego i obciążenia bezrobociem w układzie gmin w okresach

Jednostka	III 2009		III 2010		III 2012		III 2013		III 2014	
	Bezrobocie rejestrowane	Obciążenie bezrobociem	Bezrobocie rejestrowane	Obciążenie bezrobociem	Bezrobocie rejestrowane	Obciążenie bezrobociem	Bezrobocie rejestrowane	Obciążenie bezrobociem	Bezrobocie rejestrowane	Obciążenie bezrobociem
<i>Powiat raciborski</i>	3,3	11	4,1	14	4,4	15	4,6	16	4,6	16
Kornowac	3,0	41	3,5	43	3,8	45	4,0	48	3,7	45
Krzanowice	2,8	29	4,0	36	3,7	34	3,9	34	3,8	33
Krzyżanowice	2,6	18	3,4	24	3,9	35	4,0	32	4,1	30
Kuźnia Raciborska	3,7	16	4,4	17	4,3	20	4,6	21	4,9	21
Nędza	2,4	42	3,7	63	4,1	65	4,2	58	4,1	48
Pietrowice Wielkie	2,7	12	3,4	17	3,2	17	3,5	16	2,9	8
Racibórz	3,5	8	4,5	10	4,8	11	5,0	11	5,1	13
Rudnik	3,4	45	3,8	49	4,1	55	5,2	68	4,3	55
<i>Powiat rybnicki</i>	2,7	17	4,0	23	4,3	25	4,7	27	4,6	27
Czerwionka – Leszczyny	3,0	19	4,5	28	4,7	30	5,1	32	5,1	32
Gaszowice	2,6	30	3,7	31	4,6	45	2,0	19	4,6	44
Jejkowice	3,0	19	3,3	19	4,1	22	11,1	66	4,3	22
Lyski	1,7	9	3,1	16	3,2	17	3,7	20	3,3	19
Świerklany	2,3	11	3,4	14	3,4	13	3,9	15	4,1	16
<i>Powiat wodzisławski</i>	4,0	14	5,0	17	5,7	19	5,8	19	5,6	19
Godów	3,6	36	4,4	39	4,5	44	4,9	46	5,1	48
Gorzyce	3,4	16	4,7	22	5,0	23	5,4	24	5,0	23
Lubomia	3,0	19	4,9	30	4,7	28	5,0	28	4,8	29
Marklowice	3,8	30	4,9	36	4,2	33	4,7	37	4,7	36
Mszana	3,5	39	4,7	40	3,9	33	4,2	36	3,9	34
Pszów	4,2	10	5,8	15	6,4	19	5,8	22	5,6	38
Radlin	3,7	8	5,4	11	5,7	11	5,9	11	5,7	11
Rydułtowy	4,4	12	5,8	14	6,3	14	6,1	13	6,0	11
Wodzisław Śląski	4,6	17	6,2	21	6,4	21	6,6	20	6,4	21

Dane: Bezrobocie rejestrowane i obciążenie bezrobociem - w układzie gmin, WUP Katowice, www.wup-katowice.pl

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Podsumowując mieszkańcy gminy Krzyżanowice na tle innych obywateli powiatu raciborskiego cechują się swoistymi *differentia specifica* ze względu na ich sytuację na rynku pracy. Wśród najważniejszych elementów tego zagadnienia należy wskazać:

- wyższy niż średnio dla powiatu udział osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogóle osób bezrobotnych i nieznaczną odmienność struktury tych osób;
- wyższy niż dla powiatu wskaźnik bezrobocia dotyczącego osoby młode do 25 r. życia;
- wyższy udział kobiet w grupie osób bezrobotnych;
- mniejszą liczbę osób bezrobotnych w wieku 50+;
- porównywalną stopę bezrobocia długotrwałego;
- mniejszy niż w przypadku powiatu udział osób kobiet z prawem do zasiłku w grupie osób bezrobotnych.

W obszarze ochrony zdrowia infrastruktura na terenie gminy – zważywszy na jej wiejski charakter – wydaje się być dobrze rozwinięta. W gminie funkcjonują trzy samorządowe ośrodki zdrowia w największych sołectwach: Tworkowie, Chałupkach i Krzyżanowicach zorganizowane w formie Samodzielnego Publicznego Zakładu Lecznictwa Ambulatoryjnego z siedzibą w Krzyżanowicach. Zakład prowadzi działalność w oparciu o kontrakty podpisane z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalistycznej opieki ambulatoryjnej. Oferuje dostęp do usług medycznych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, rehabilitacji, ultrasonografii i elektrokardiografii. Prowadzi ponadto poradnię dla kobiet, dermatologiczną i urologiczną. W każdym z ośrodków zdrowia funkcjonują punkty pobrania materiału do badań laboratoryjnych. W Zakładzie zatrudnione są również pielęgniarki środowiskowe oraz położna środowiskowa²⁴. Zgodnie z danymi GUS do 2010 r. w gminie funkcjonowały 4 ośrodki zdrowia. W 2013 r. udzieliły one łącznie 34405 porad podstawowej opieki zdrowotnej. W stosunku do 2009 r. było to o 1702 porad mniej. Sytuację ilustruje tabela.

Tab. 35 Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na terenie gminy Krzyżanowice w latach 2009 – 2013 przez podległe samorządowi gminnemu placówki ochrony zdrowia

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	porada	36107	35046	35961	35286	34405
przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu	porada	36107	35046	35961	35286	34405

Dane: Bank Danych Lokalnych, GUS: www.stat.gov.pl.

²⁴ Internet: <http://www.spzla-krzyzanowice.pl/site/index/1.html>

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje jeszcze sześć prywatnych praktyk lekarskich, a także sześć prywatnych praktyk dentystycznych: po dwie w Tworkowie i Chałupkach oraz po jednej w Bieńkowicach i Krzyżanowicach²⁵.

W gminie funkcjonują również dwie apteki i jeden punkt apteczny, co w przeliczeniu daje ok. 5671 mieszkańców na aptekę. Ponadto w Krzyżanowicach działa Stacja Opieki Caritas, która zapewnia opiekę pielęgniarską nad osobami chorymi, samotnymi, niepełnosprawnymi i starszymi w ich miejscu zamieszkania, opiekę paliatywną nad pacjentami w terminalnym okresie choroby, wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego i środków pielęgnacyjnych, a także szkolenia z zakresu promocji zdrowia i opieki nad osobami obłożnie chorymi²⁶. Stacja świadczy swoje usługi częściowo w oparciu o kontrakt z NFZ, dofinansowanie z budżetu gminy, a także komercyjnie.

W opinii mieszkańców, wyrażonych w badaniu ankietowym, podstawowym problemem w funkcjonowaniu lokalnej służby zdrowia jest zbyt mała dostępność do usług lekarzy-specjalistów, a także dostosowanie godzin pracy ośrodków zdrowia do oczekiwań pacjentów. Część ankietowanych wskazywała również na brak uprzejmości ze strony personelu, jak również na koncentrowanie świadczenia usług specjalistycznych w ośrodku zdrowia w Krzyżanowicach.

Infrastruktura kultury, sportu i rekreacji wydaje się spełniać oczekiwania mieszkańców. Centralnym organizatorem tej sfery życia społecznego w gminie jest Gminny Zespół Oświaty, Kultury, Sportu i Turystyki z siedzibą w Tworkowie - Centrum Kultury w Tworkowie, który – zgodnie z informacją na stronie internetowej instytucji – integruje działalność wszystkich placówek oświatowych, kultury, sportu i turystyki na terenie gminy. Centrum dysponuje czterema ośrodkami kultury/klubami/świetlicami, w których w 2013 r. zorganizowano 31 imprez z udziałem 880 osób, a także basenem, kortem tenisowym i boiskiem „Orlik”. Na terenie gminy działa też siedem klubów sportowych, skupiających ok. 300 osób i organizujących czas wolny mieszkańców. Funkcjonują ponadto trzy zespoły artystyczne, koła: KGW, Pszczelarzy, Hodowców Gołębi Poczтовых, Emerytów i Rencistów, DFK, dwa chóry i orkiestra dęta, a także pięć bibliotek i filii bibliotecznych.

W opinii większości mieszkańców wyrażonej w badaniu ankietowym oferta zagospodarowania czasu wolnego na terenie gminy jest na wysokim poziomie. Towarzyszy temu pozytywna ocena infrastruktury sportowej, choć część ankietowanych zgłasza postulat rozbudowy ścieżek

²⁵ Internet: http://www.krzyzanowice.pl/informator/pozostale_gabinety_lekarskie.html.

²⁶ Tamże.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

rowerowych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych w gminie. Dane statystyczne GUS wskazują jednak nieubłagane na spadek aktywności kulturalnej mieszkańców w ostatnich latach. Mimo wzrastającej na przestrzeni lat 2009 – 2013 liczby wypożyczeń książek, zmniejsza się liczba czytelników w ciągu roku. Podobnie sytuacja prezentuje się w odniesieniu do zorganizowanych imprez kulturalnych. O ile w 2009 r. zorganizowano łącznie 149 imprez dla 6416 osób, o tyle w 2013 r. już tylko 31 dla 880 osób. Potwierdzenie tego faktu odnajdujemy w poniższym zestawieniu.

Tab. 36 Aktywność kulturalna mieszkańców gminy Krzyżanowice w l. 2009 - 2013

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
BIBLIOTEKI						
Placówki biblioteczne						
biblioteki i filie	ob.	5	5	5	5	5
pracownicy bibliotek	osoba	5	7	7	7	7
księgozbiór	wol.	45832	46661	46344	44789	45717
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1857	1825	1803	1751	-
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	46460	49439	49585	53167	-
imprezy						
ogółem	szt.	149	-	74	37	31
uczestnicy imprez						
ogółem	osoba	6416	-	1555	840	880

Dane: Bank Danych Lokalnych, GUS: www.stat.gov.pl.

Jednym z najważniejszych obszarów polityki społecznej jest oświata i wychowanie przedszkolne. Lokalny system oświaty stanowi:

- sześć szkół podstawowych: w Tworkowie, Krzyżanowicach, Zabełkowie, Chałupkach, Owsiszczech i Bieńkowicach z dwoma filiami szkół podstawowych w Rudyszwałdzie (do SP w Zabełkowie) i Bolesławiu (do ZSO w Bieńkowicach),
- cztery gimnazja zlokalizowane w największych sołectwach gminy: Tworkowie, Krzyżanowicach, Chałupkach i Bieńkowicach,
- sześć przedszkoli: w Bieńkowicach, Tworkowie, Krzyżanowicach, Zabełkowie, Chałupkach wraz z oddziałami zamiejscowymi: w Bolesławiu (do Bieńkowic), Nowej Wiosce i Roszkowie (do Krzyżanowic) oraz Rudyszwałdzie (do Zabełkowa)²⁷. Ponadto funkcjonuje Zespół Szkolno-Przedszkolny w Owsiszczech.

²⁷ Internet: <http://www.krzyzanowice.pl/informator/przedszkola.html>.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Struktura organizacyjna placówek jest skomplikowana, co jest spowodowane głównie koniecznością dostosowania lokalnej sieci szkół do zmniejszającej się liczby dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół podstawowych w sytuacji coraz wyższych kosztów funkcjonowania publicznej oświaty w Polsce. Mamy więc w Krzyżanowicach do czynienia – poza wspomnianymi już filiami i oddziałami zamiejscowymi – także z zespołami szkół podstawowych i gimnazjów, jak i szkolno-przedszkolnymi. Szczególnie kosztownymi w utrzymaniu dla władz samorządowych są przedszkola, których koszt funkcjonowania w całości spoczywa na gminie. Mimo że miejsc w gminnych przedszkolach jest o ok. 50 – 70 więcej niż dzieci do nich uczęszczających, władze gminy nie dokonują likwidacji placówek. Dzięki temu, przy odpowiednio prowadzonej polityce oświatowej bardzo łatwo mogą osiągnąć określony w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 cel: objęcie co najmniej 85% dzieci w wieku 3-5 lat i 77% dzieci w wieku 3 – 4 lata opieką przedszkolną.

Tab. 37 Opieka przedszkolna na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2009 - 2013

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba dzieci w wieku 3-6 lat						
	osoba	395	406	409	395	415
Przedszkola ogółem						
ogółem	obiekt	6	6	6	6	6
oddziały	oddział	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00
miejsca	miejsce	395	395	395	395	395 ²⁸
dzieci	osoba	341	332	342	322	341

Dane: Bank Danych Lokalnych, GUS: www.stat.gov.pl.

Tak przed placówkami przedszkolnymi, jak i szkołami podstawowymi oraz gimnazjami w najbliższym dziesięcioleciu będą stać bardzo poważne problemy, wynikające z jednej strony z uwarunkowań ekonomicznych i stale zmniejszającej się liczby mieszkańców gminy, z drugiej zaś – oczekiwanej zmiany funkcji placówek oświatowych. Wprawdzie uczestniczący w badaniu ankietowym przedstawiciele lokalnej oświaty podkreślali już istniejącą współpracę z szeregiem instytucji, mających w kręgu zainteresowania funkcjonowanie rodzin i proces wychowawczy młodego człowieka, to jednak – zgodnie z wytycznymi zintegrowanych średniookresowych strategii rozwoju – placówki oświatowe będą zmuszone w większym stopniu poświęcić się sprawom wychowania i dostarczania dziecku i rodzinie usług spoza sfery

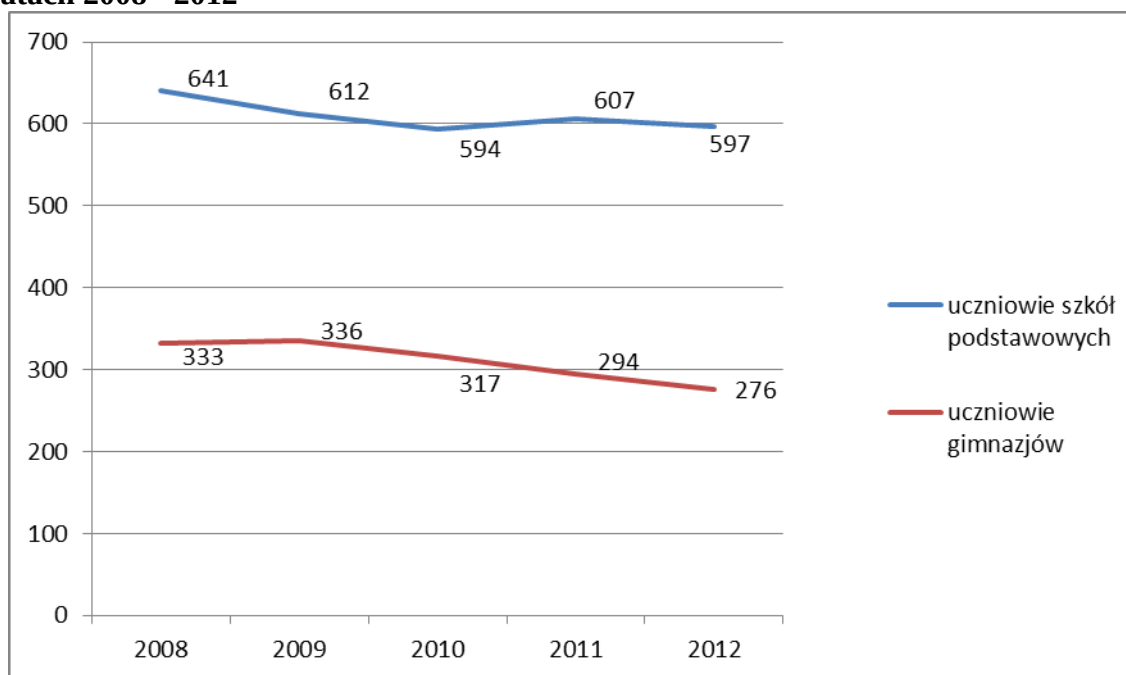
²⁸ Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Krzyżanowicach liczba miejsc w przedszkolach wynosi 385, a dzieci do nich uczęszczających – 336, w tym 6 niepełnosprawnych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

tylko dydaktyki. Chodzi przede wszystkim o inicjatywy, mające na celu przeciwdziałaniu zjawisku wypadania młodzieży z systemu edukacji, a także zapobieganie rozszerzania problemu NEET (not in employment, education or training – osoby niepracujące - bezrobotne i bierne zawodowo, a jednocześnie nieuczestniczące w kształceniu lub szkoleniu). W większym też stopniu szkoły gminne, zwłaszcza gimnazja, będą uczestniczyć w procesie kształcenia zawodowego młodzieży.

Z perspektywy „tu i teraz” największym problemem lokalnego systemu oświaty jest jej organizacyjne niedostosowanie do potrzeb społeczności lokalnej. Tylko w pięcioleciu 2008 – 2012 liczba uczniów szkół podstawowych na terenie gminy zmniejszyła się o 44 osoby, a gimnazjów – o dalsze 57. Łącznie daje to 101 uczniów, tj. prawie cztery oddziały mniej. Sytuację obrazuje poniższa ilustracja.

Rys. 8 Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów na terenie gminy Krzyżanowice w latach 2008 - 2012

Dane: Bank Danych Lokalnych, GUS: www.stat.gov.pl.

Gminne szkoły prezentują – w opinii uczestników badania ankietowego – dobry poziom. Potwierdzenie tego stanu rzeczy odnajdujemy tak w dziedzinie komputeryzacji i informatyzacji placówek, jak i nauczania języków obcych oraz infrastruktury sportowej. Na przyzwoitym poziomie utrzymują się również wskaźniki skolaryzacji. Najważniejsze dane dotyczące lokalnego systemu oświaty, a także wyposażenia placówek w infrastrukturę sportową przedstawiają tabele.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 38 Najważniejsze dane dotyczące lokalnego systemu oświaty gminy Krzyżanowice za lata 2008 – 2012²⁹

	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE						
ogółem	obiekt	8	8	8	8	8
oddziały w szkołach	-	41,00	41,00	39,00	32,00	36,00
uczniowie	osoba	641	612	594	607	597
EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI						
- szkoły podstawowe bez specjalnych						
uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych	osoba	10	11	9	8	6
uczniowie niepełnosprawni indywidualnie nauczani	osoba	5	7	7	6	5
- gimnazja bez specjalnych						
uczniowie w oddziałach specjalnych, integracyjnych, ogólnodostępnych	osoba	4	3	4	2	3
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE						
ogółem	obiekt	4	4	4	4	4
oddziały w szkołach	-	17,00	18,00	18,00	18,00	17,00
uczniowie	osoba	333	336	317	294	276
SKOLARYZACJA						
- współczynnik skolaryzacji brutto						
szkoły podstawowe	%	95,67	94,44	94,14	94,70	92,70
gimnazja	%	88,80	88,42	87,33	85,71	86,52
KOMPUTERYZACJA I INFORMATYZACJA SZKÓŁ						
- udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu						
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	%	62,50	62,50	62,50	75,00	87,50
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	%	75,00	75,00	75,00	75,00	75,00
- uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów						
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	11,05	9,27	8,74	8,43	7,28
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	11,89	11,59	11,32	10,50	9,86
- uczniowie przypadający na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów						
szkoły podstawowe i gimnazja dla dzieci i młodzieży ogółem	osoba	17,7	14,8	14,2	9,2	7,9

Dane: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl

²⁹ Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Krzyżanowicach do szkół podstawowych uczęszcza 629 uczniów, w tym 16 niepełnosprawnych, zaś do gimnazjum – 268 uczniów, w tym 4 niepełnosprawnych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 39 Infrastruktura sportowa placówek oświatowych gminy Krzyżanowice

Lp.	Pełna nazwa i adres placówki	Posiadanie infrastruktury do prowadzenia zajęć w-f i/lub rekreacji							
		sale gimnastyczne		boiska szkolne			plac zabaw		inne ¹⁾
		liczba	wymiar/-y	rodzaj/-e	liczba	wymiar/-y	zewnątrzny	wewnętrzny	
1.	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bieńkowicach	1	23,9 x 11,9 m	Kort tenisowy Piłka siatkowa Piłka nożna	1 1 1	35,2 x 17,0 m 26,0 x 22,0 m 43,0 x 22,0 m	-	-	brak
2.	Filia Bolesław	-	-	-	-	-	1	-	Salka do gier ruchowych 53,40 m ²
3.	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Chałupkach	1	278 m ²	Boisko wielofunkcyjne	1	-	-	-	Skocznia 1 - 60 m ²
4.	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tworkowie	1	24,6 x 16,7 m	Kompleks boisk „Orlik 2012”	2	30,0 x 62,0 m 19,1 x 32,1 m	-	-	-
5.	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Krzyżanowicach	1	12 m x 22 m	Trawiaste małe Trawiaste duże Do siatkówki plażowej Piłka ręczna Kompleks boisk sportowych boisko ze sztucznej trawy oraz wielofunkcyjne	1 1 1 1 1	18 m x 47m 37m x 61m 28m x 10m 33m x 11m 62 m x 32 m 19 m x 32 m	-	-	Sala do gimnastyki korekcyjnej Sala gier i zabaw
6.	Szkoła Podstawowa w Zabełkowie	1	375 m ²	Piłka nożna	1	2075 m ²	-	-	Zaplecze 17,5 m ²
7.	Filia Rudyszwałd	-	-	-	-	-	1	-	-
8.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Owsiszczech	1	58,7 m ²	-	-	-	1	-	Sala do zabaw ruchowych
9.	Przedszkole w Bieńkowicach	-	-	-	-	-	1	-	-
10.	Przedszkole w Chałupkach	-	-	-	-	-	1	-	-
11.	Przedszkole w Tworkowie	-	-	-	-	-	1	-	-
12.	Przedszkole w Krzyżanowicach	1	67,8 m ²	-	-	-	1	-	-
13.	Przedszkole Publiczne w Zabełkowie	-	-	-	-	-	1	-	-

Dane: Urząd Gminy w Krzyżanowicach.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Teren gminy Krzyżanowice jest dość bezpieczny. Niemniej jednak jej nadgraniczne położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych implikuje bardzo ważne konsekwencje dla rozwoju społecznego. Znacząco wpływa też na odczuwane przez społeczeństwo poczucie bezpieczeństwa.

Mieszkańcy gminy, którzy wzięli udział w badaniu ankietowym, wielokrotnie podkreślali duże zagrożenie płynące ze strony znacznego transportu ciężkiego przemieszczającego się po drogach na terenie gminy, a także znaczną liczbę włamań i kradzieży, których mają się dopuszczać obywatele Republiki Czeskiej. Opinie te potwierdzają policjanci z komisariatu policji w Krzyżanowicach, w opinii których największym problemem gminy Krzyżanowice są kradzieże i kradzieże z włamaniem. Kradzieże dotyczą przede wszystkim:

- paliwa na stacji paliw „ORLEN” w Chałupkach dokonywane przez obywateli Czech,
- towarów na targowisku w Zabełkowie i Chałupkach,
- na stacji kolejowej w Chałupkach, na której są stwierdzane przestępstwa dotyczące przewozów kolejowych, a które na terenie podległym Gminie nie zaistniały³⁰.

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Krzyżanowicach podejmowali szereg działań prewencyjnych. Podjęto m.in. współpracę z Policją Czeską poprzez wspólne patrole, przeprowadzono wielokrotne akcje „Granica”, które to czynności potwierdziły, że za dużą liczbę przestępstw na terenie gminy odpowiadają obywatele Czech, np. w styczniu 2013 r. policjanci z Krzyżanowic zatrzymali 3 mężczyzn narodowości czeskiej, którzy dokonali 5 włamań do samochodów osobowych. Podstawowe dane dotyczące przestępczości na terenie gminy ilustruje tabela.

Tab. 40 Liczba przestępstw na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2011 - 2013

Ogółem przestępstwa			Wykrywalność %			Czyny nieletnich		
2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
227	217	189	57,7	57,1	63,29	1	0	2

Dane Komendy Powiatowej Policji w Raciborzu.

Analiza powyższej tabeli wskazuje, że w ciągu minionych trzech lat na terenie gminy Krzyżanowice liczba popełnionych przestępstw spadła. Równocześnie wzrosła ich

³⁰ Dane Komendy Powiatowej Policji w Raciborzu.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

wykrywalność. Największym problemem na terenie gminy pozostają kradzieże i kradzieże z włamaniem, a także uszkodzenia mienia.

Tab. 41 Przestępstwa stwierdzone na terenie gminy Krzyżanowice wg głównych kategorii w l. 2011 - 2013

kategoria	Przestępstwa stwierdzone			Wykrywalność		
				% wykrycia		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
uszczerbek na zdrowiu	9	1	3	66,7	0,0	100
bójka i pobicie	0	0	0	0	0,0	0
rozbójnicze	1	1	1	100	0,0	0
kradzież cudzej rzeczy	52	55	58	1,9	10,3	38,5
uszkodzenie mienia	5	11	10	80	18,2	30
kradzież samochodu	1	3	3	0	0	33,3
kradzież z włamaniem	46	29	34	17,4	3,4	31,4
przestępstwa narkotykowe	11	10	1	90,9	90,0	100
przestępstwa gospodarcze	0	6	0	0	83,3	0
Razem	125	116	110	---	---	---

Dane KPP w Raciborzu.

W powyższym zestawieniu nie uwzględniono wszystkich popełnionych przestępstw m.in. braku alimentacji, gróźb karalnych czy przestępstw drogowych.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Za zdecydowaną większość czynów karalnych popełnionych na terenie gminy odpowiadają osoby dorosłe. Jak pokazuje statystyka z roku na rok jest ich więcej. Wzrost odnotowywany jest również w grupie osób nieletnich.

Tab. 42 Sprawcy czynów karalnych popełnionych na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2011 – 2013 wg wieku

Liczba sprawców	dorośli			nieletni		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
	22	20	37	1	0	3

Dane KPP w Raciborzu.

W latach 2011 – 2013 r. funkcjonariusze Komisariatu Policji w Krzyżanowicach przeprowadzili łącznie 715 interwencji w miejscach publicznych. W okresie 2011 – 2013 zauważalny jest ich wzrost o ok. 10% z 251 w 2011 r. do 276 w 2013 r.

Z punktu widzenia potrzeb społecznych wyrażonych w badaniu ankietowym istotne znaczenie ma poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Jak pokazują policyjne statystyki, w minionych trzech latach zauważalny był spadek zarówno liczby zdarzeń i wypadków, a także liczby ofiar (w tym śmiertelnych). Znacząco również spadła liczba ujawnionych kierowców nietrzeźwych i osób kierujących pojazdami po użyciu alkoholu. Statystykę przedstawia tabela.

Tab. 43 Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2011 – 13

Liczba zdarzeń			Liczba wypadków			Liczba ofiar, w tym śmiertelnych			Liczba nietrzeźwych i po użyciu alkoholu		
2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
89	60	61	12	11	8	14 (2)	15 (2)	13 (1)	61 32	53 8	47 16

Dane KPP w Raciborzu.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Z perspektywy oceny sytuacji społecznej gminy istotne znaczenie ma zagrożenie czynami karalnymi, uderzającymi bezpośrednio w podstawy funkcjonowania człowieka jako istoty społecznej. Jedną z takich kategorii przestępstw jest przemoc w rodzinie.

W latach 2011 – 2013 ilość interwencji policyjnych spowodowanych przemocą na terenie gminy Krzyżanowice spadła z 37 do 22. Zmniejszyła się również liczba sprawców. Co istotne, wśród osób, które dopuściły się tego przestępstwa, ujawniono reprezentantów obu płci, przy czym zdecydowaną większość stanowili mężczyźni. Część sprawców przemocy w efekcie policyjnych interwencji została zatrzymana.

Nie zawsze jednak przekładało się to na liczbę aktów oskarżenia kierowanych przez Prokuraturę przeciwko sprawcom – mieszkańcom Krzyżanowic. W 2011 r. było 5 takich przypadków, w 2012 r. – 3, a w 2013 r. – tylko 1³¹.

Tab. 44 Interwencje policji spowodowane przemocą w rodzinie na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2011 – 2013

Ilość interwencji			Ilość sprawców			Ilość zatrzymanych sprawców		
2011	2012	2013	2011	2012	2013.	2011	2012	2013
37	29	22	27 w tym: -1 (K) -26 (M)	24 w tym: -1 (K) -23 (M)	22 w tym: -1 (K) -21 (M)	15	6	11

Dane KPP w Raciborzu.

K- kobieta, M – mężczyzna

Z tych samych przyczyn co przemoc, diagnoza kondycji społecznej powinna obejmować również analizę przestępstw i innych czynów karalnych związanych z uzależnieniami. Problem ten – zwłaszcza kwestia alkoholizmu i używania alkoholu – bardzo mocno wiąże się bowiem z występowaniem innych czynów zabronionych. W sposób szczególny w polskiej przestrzeni prawnej penalizowane są przestępstwa związane z narkotykami, które – jak się okazuje – występują również na terenie gminy Krzyżanowice. W latach 2011 – 2014 prokuratura prowadziła łącznie 24 sprawy w tej materii.

³¹ Dane Prokuratury Rejonowej w Raciborzu.

CZEŚĆ TRZECIA

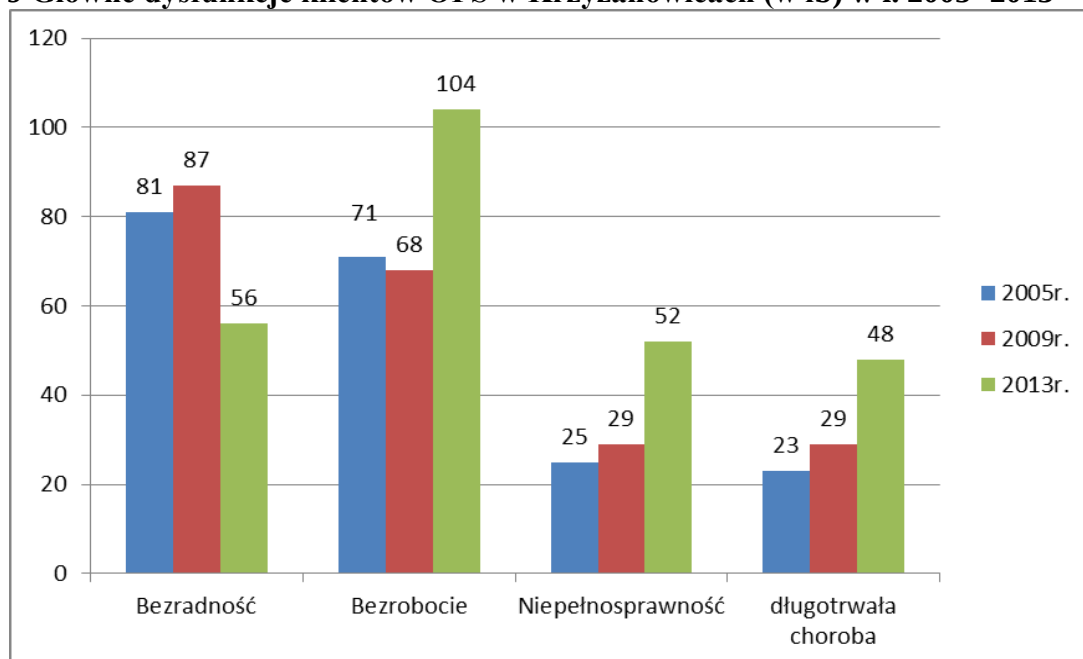
I DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE

Jak wskazano na początku, strategia jest dokumentem lub przedsięwzięciem obejmującym teorię i praktykę przygotowania i prowadzenia działań na pewnym obszarze działalności ludzkiej, poszczególnych elementów i najważniejszych operantów tych działań. Jej skuteczność w znacznym stopniu zależy od zdiagnozowania problemu oraz próby antycypowania dróg rozwoju i prognozy dotyczącej wystąpienia i natężenia problemu.

Dla prawidłowego wskazania kierunków i celów strategii w 2014 r. przeprowadzono diagnozę problemów społecznych na terenie gminy Krzyżanowice. W założeniu jednym z jej celów miała także stać się ewaluacja *ex-post* Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Krzyżanowice na lata 2006 – 2013. Jednym z jej kluczowych warunków było z kolei udzielenie odpowiedzi na pytanie – czy i jak zmieniła się struktura problemów społecznych występujących na terenie gminy w tym okresie.

Analiza danych uzyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach za okres 2005 - 2013 w cyklach czteroletnich wskazuje, że najpoważniejszym problemem dla klientów Ośrodka jest bezrobocie, a także sytuacje spowodowane ich niepełnosprawnością i stanem zdrowia (wystąpieniem długotrwałej lub ciężkiej choroby). Równie duże znaczenie ma także bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Rys. 9 Główne dysfunkcje klientów OPS w Krzyżanowicach (w lb) w l. 2005 -2013

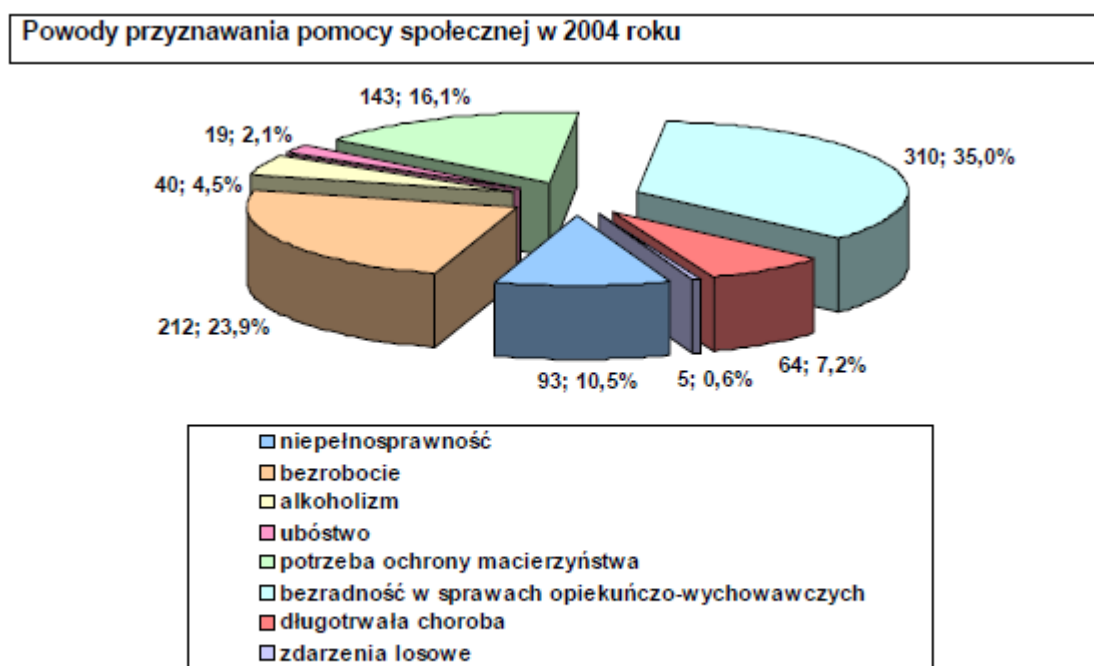

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Analiza porównawcza danych uzyskanych w 2004 r. wskazuje, że dysfunkcje rodziny, jak np. bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych są tymi, których znaczenie w pewien sposób zostało zredukowane. W 2004 r. problem ten bowiem zajął pierwsze miejsce w hierarchii najważniejszych dysfunkcji klientów OPS Krzyżanowice. Na drugim miejscu uplasowało się wówczas bezrobocie, a na trzecim – problemy z ochroną macierzyństwa. Czwarte i piąte miejsca zajęły odpowiednio: niepełnosprawność oraz długotrwała choroba. W 2013 r. na miano podstawowego problemu klientów pomocy społecznej w Krzyżanowicach zasłużyło bezrobocie. Na znaczeniu zyskały również niepełnosprawność oraz długotrwała choroba. Co ciekawe, ani w 2005 r., ani 2009 r., ani też w 2013 r. wśród czterech najważniejszych dysfunkcji nie ujawniły się problemy związane z ochroną macierzyństwa. Tymczasem w 2004 r. był to trzeci najpoważniejszy problem podopiecznych OPS w Krzyżanowicach. Rozkład dysfunkcji wśród klientów pomocy społecznej w 2004 r. ilustruje wykres, zaś w 2013 r. – tabela oraz wykres.

Rys. 10 Główne dysfunkcje klientów OPS w Krzyżanowicach (w lb i %) w 2004 r.

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach.

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Krzyżanowice na lata 2006-2013, s. 36.

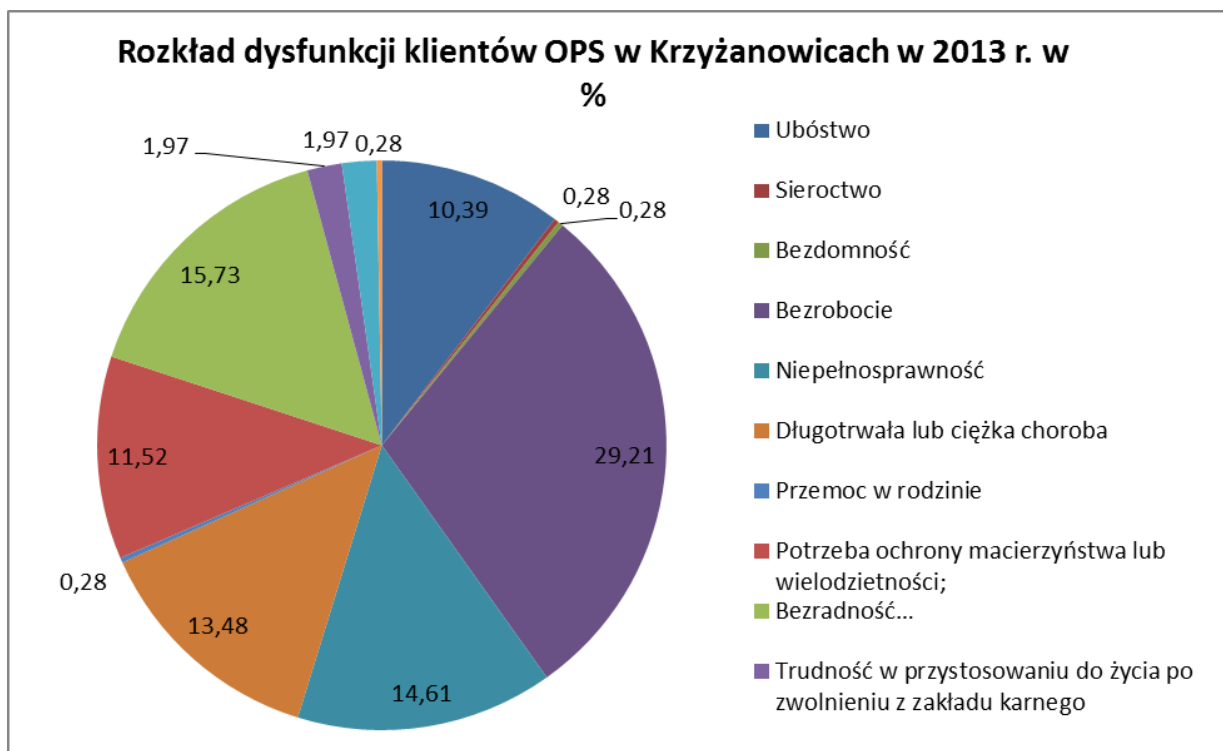
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 45 Główne dysfunkcje klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r.

DYSFUNKCJA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Ubóstwo	16	7,27	21	15,44	37	10,39
Sieroctwo	0	0,00	1	0,74	1	0,28
Bezdomność	0	0,00	1	0,74	1	0,28
Bezrobocie	75	34,09	29	21,32	104	29,21
Niepełnosprawność	23	10,45	29	21,32	52	14,61
Długotrwała lub ciężka choroba	29	13,18	19	13,97	48	13,48
Przemoc w rodzinie	1	0,45	0	0,00	1	0,28
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;	41	18,64	0	0,00	41	11,52
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	35	15,91	21	15,44	56	15,73
Trudność w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0,00	7	5,15	7	1,97
Alkoholizm lub narkomania	0	0,00	7	5,15	7	1,97
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	0	0,00	1	0,74	1	0,28
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0,00	0	0,00	0	0,00
RAZEM	220	100,00	136	100,00	356	100,00

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Rys. 11 Główne dysfunkcje klientów OPS w Krzyżanowicach (w %) w 2013 r.

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

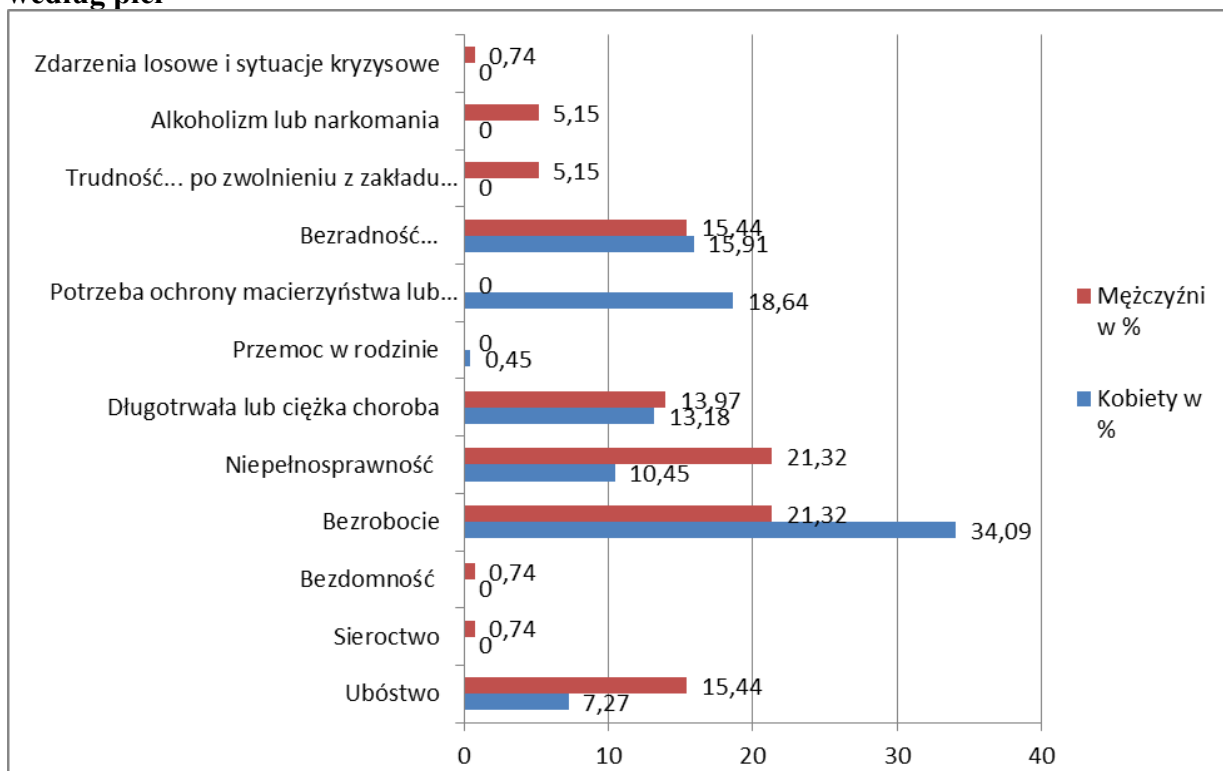
Uwzględniając rozkład dysfunkcji według płci osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej, dostrzeżemy pewne istotne różnice w sytuacji kobiet i mężczyzn, implikujące określone skutki dla lokalnego systemu pomocy społecznej.

Należy zauważyć, że w grupie mężczyzn podstawowym problemem jest bezrobocie i niepełnosprawność. Na kolejnych miejscach plasuje się ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Z kolei wśród kobiet dominuje bezrobocie oraz dysfunkcje związane z funkcjonowaniem rodziny (bezradność oraz problemy w zakresie ochrony macierzyństwa i wielodzietności). Niepełnosprawność i długotrwała choroba są jednymi najmniej licznie występujących dysfunkcji w grupie klientek OPS w Krzyżanowicach. Inaczej też niż w zbiorze mężczyzn w tej kategorii nie odnotowujemy problemów związanych z uzależnieniami albo trudnościami w integracji społecznej po opuszczeniu zakładu karnego. Szczegóły obrazuje poniższa ilustracja.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Rys. 12 Główne dysfunkcje klientów OPS w Krzyżanowicach (w %) w 2013 r. – rozkład według płci

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Ogółem w 2013 r. z pomocy OPS w Krzyżanowicach skorzystały 154 rodziny, w których zamieszkiwało łącznie 228 świadczeniobiorców. Liczba osób wchodzących w skład tych rodzin wyniosła 467, co stanowiło 4,1% wszystkich mieszkańców gminy. Należy podkreślić, że liczba klientów pomocy społecznej w ostatnich 9 latach była stabilna i utrzymuje się na tym samym poziomie, choć podlegała fluktuacjom – nieraz dość znacznym, co ilustrują dane GUS.

Tab. 46 Liczba klientów OPS w Krzyżanowicach w latach 2009 – 2013

ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ						
Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej	Jednostka miary	Rok				
		2009	2010	2011	2012	2013
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	gosp. dom.	111	171	130	145	bd
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	osoba	374	531	397	438	bd
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	3,3	4,6	3,5	3,8	bd

Dane: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach w 2005 r. liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej wynosiła 271, w 2009 r. – 273, a w 2013 r. – 273. Znacząco zmieniła się jednak struktura udzielanej pomocy, co ilustrują tabele.

Tab. 47 Rodzaje świadczeń udzielonych przez OPS w Krzyżanowicach w 2005 r.

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń
Zasiłki stałe	6	55
Zasiłki okresowe	62	332
Zasiłki celowe	104	---
Posiłek	96	11 126
Pogrzeb	2	2
Zdarzenie losowe	1	1
Razem	271	---

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Tab. 48 Rodzaje świadczeń udzielonych przez OPS w Krzyżanowicach w 2009 r.

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń
Zasiłki stałe	8	8
Zasiłki okresowe	36	188
Zasiłki celowe	99	---
Posiłek	130	15 367
Razem	273	---

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Tab. 49 Rodzaje świadczeń udzielonych przez OPS w Krzyżanowicach w 2013 r.

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń
Zasiłki stałe	11	124
Zasiłki okresowe	28	109
Zasiłki celowe	126	---
Posiłek	108	14 060
Razem	273	---

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Jak już wspomniano, w latach 2005 – 2013 zmieniła się struktura udzielanej pomocy. Nadal podstawowym świadczeniem jest sfinansowanie posiłku, ale przy systematycznym wzroście liczby zasiłków celowych zmniejsza się liczba zasiłków okresowych przyznawanych przez Ośrodek. Niezmieniony pozostaje jednak cel udzielanej pomocy. Dotyczy on głównie zakupu żywności, środków czystości, usług opiekuńczych oraz zakupu opału. Szczegóły przedstawia tabela.

Tab. 50 Podstawowe cele zasiłków udzielonych przez OPS Krzyżanowice w l. 2012-13 r.

Cel	Liczba świadczeń w 2012 r.	Liczba świadczeń w 2013 r.
Opał	108	71
Żywność	225	295
Odzież, obuwie	19	20
Wydatki mieszkaniowe	2	2
Wypoczynek dzieci	-	-
Koszty leczenia	2	3
„Zielona szkoła”	-	-
Artykuły szkolne	6	7
Inne: środki czystości, usługi opiekuńcze	109	124

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Mimo utrzymywania się na stałym poziomie liczby podopiecznych, w okresie od 2005 r. do 2013 r. zwiększyła się wartość świadczeń materialnych w przeliczeniu na jednego klienta. W 2005 r. wynosiło ono 1024 zł, w 2009 r. – 926 zł, a w 2013 r. – 1310 zł. Paradoksalnie jednak w tym samym czasie spadła wartość udzielanego przez OPS zasiłku celowego. W 2009 r. wynosiła ona 298 zł, a cztery lata później była o 40 zł niższa. Mimo to, w opinii zdecydowanej większości uczestników badania ankietowego wartość świadczeń wypłacanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach jego klientom jest wystarczająca.

Nie najlepiej prezentuje się sytuacja jeżeli chodzi o liczbę świadczeniobiorców długotrwałych (tzn. powyżej trzech lat³²). Na 154 rodziny objęte pomocą 58 stanowiły osoby korzystające ze wsparcia pomocy społecznej powyżej trzech lat. Oznacza to, że aż 37,7% klientów ośrodka nie potrafi się usamodzielnąć. To zaś z kolei sugeruje konieczność jeszcze większego

³² Nie oznacza to, że osoby te i rodziny w sposób ciągły korzystają ze wsparcia OPS w Krzyżanowicach, lecz że między 2011 a 2013 r. korzystały z co najmniej jednej formy pomocy materialnej każdego roku.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

zintensyfikowania działań w zakresie aktywizacji klientów pomocy społecznej. Co ważne, nie jest to problem tylko gminy Krzyżanowice. Mimo bowiem, że zgodnie z art. 3 ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna **wspiera** osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, w wielu przypadkach to pracownikom pomocy społecznej – jak się wydaje – bardziej zależy na zmianie sytuacji klientów pomocy społecznej niż samym zainteresowanym.

Pocieszającym jest fakt, że odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy jest niższy niż tożsamy wskaźnik dla całego kraju, który wynosi 43%. Sytuację może również poprawić skuteczniejsze niż dotychczas wdrażanie kontraktów socjalnych, czyli umów z klientami pomocy społecznej, na mocy których zobowiązują się oni do pewnych – uzgodnionych z pracownikiem socjalnym – działań. Między 2005 r. a 2013 r. widoczna jest zdecydowana poprawa skuteczności OPS w Krzyżanowicach w tym obszarze. O ile bowiem w 2005 r. żaden z podopiecznych pomocy społecznej nie zawarł kontraktu socjalnego, o tyle w 2013 r. – już 28, z czego dziesięciu w ramach projektu systemowego w ramach poddziałania 7.1.1 PO Kapitał Ludzki 2007 – 2013. Niemniej jednak tempo obejmowania klientów OPS w Krzyżanowicach kontraktami socjalnymi wydaje się być mało satysfakcjonujące. Odsetek świadczeniobiorców objętych kontraktami, wynoszący zaledwie 18% to zbyt mało, aby można mówić o aktywizacyjnej strategii działania lokalnego systemu pomocy społecznej, zwłaszcza że jak pokazują badania skuteczność kontraktów socjalnych nie jest najwyższa³³.

Statystyka klientów OPS w Krzyżanowicach 2013 r. przedstawia się następująco:

- 1) Wśród klientów lokalnej pomocy społecznej liczebnie nieznacznie przeważają kobiety.

Tab. 51 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na płeć

PLEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
Kobiety	252	54
Mężczyźni	215	46
Razem	467	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

³³ Por.: Realizacja kontraktów socjalnych przez miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej. Informacja o wynikach kontroli, Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny, Warszawa listopad 2013

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

- 2) Zdecydowaną większość klientów OPS w Krzyżanowicach stanowiły dzieci i osoby bardzo młode – do 24 roku życia. Łącznie dzieci i młodzież stanowiły prawie 70% zbioru. Taka sytuacja jest efektem uwzględnienia w statystykach Ośrodka dzieci korzystających głównie z dożywiania.

Tab. 52 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-		-	-	-	-
1910-19	-		-	-	-	
1920-29	1	0,4	-	-	1	0,21
1930-39	1	0,4	-	-	1	0,21
1940-49	4	1,6	4	1,9	8	1,71
1950-59	9	3,6	17	7,9	26	5,57
1960-69	23	9,1	18	8,4	41	8,8
1970-79	29	11,5	8	3,7	37	7,92
1980-89	30	11,9	4	1,9	34	7,28
1990-2010	138	54,8	148	68,8	286	61,2
2011-2014	17	6,7	16	7,4	33	7,06
RAZEM	252	100	215	100	467	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Uwzględniając w statystyce tylko wnioskodawców pomocy, okaże się, że wśród podopiecznych OPS w Krzyżanowicach znacznie przeważają kobiety. Ich odsetek w grupie klientów wynosi 67,5%. Są też one młodsze od mężczyzn. Prawie 60% klientek lokalnej pomocy społecznej stanowią kobiety urodzone w okresie 1970 – 1989, podczas gdy w grupie mężczyzn ten odsetek wynosi ok. 48%. Wśród panów przeważają w rocznikach 1960 – 69 i starsi. Ilustrację wieku wnioskodawców o pomoc Ośrodka skorygowaną przedstawia poniższa tabela.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 53 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na dekadę urodzenia – bez roczników 1990+

DEKADA URODZENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	1	1,03	-	-	1	0,68
1930-39	1	1,03	-	-	1	0,68
1940-49	4	4,12	4	7,84	8	5,41
1950-59	9	9,28	17	33,33	26	17,57
1960-69	23	23,71	18	35,29	41	27,70
1970-79	29	29,90	8	15,69	37	25,00
1980-89	30	30,93	4	7,84	34	22,97
RAZEM	97	100,00	51	100,00	148	100,00

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

- 3) Biorąc pod uwagę stan cywilny oraz ilość posiadanych dzieci, należy zauważyć, że 39% klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r. stanowiły małżeństwa. Niemal 90% z nich posiadało na utrzymaniu dzieci. Na kolejnych miejscach uplasowały się osoby stanu wolnego (29%), rozwiedzione lub w separacji (18%) oraz osób owdowiałych – ok. 8,5%. Stosunkowo niewielki natomiast pozostaje wśród klientów OPS odsetek osób owdowiałych żyjących w związkach nieformalnych.

Na uwagę i podkreślenie zasługują istotne różnice wśród klientów pomocy społecznej z terenu gminy, jakie ujawniają się po uwzględnieniu płci klientów. O ile tylko co dziewiąta kobieta – podopieczna OPS była osobą stanu wolnego, o tyle wśród mężczyzn – bezdzietni kawalerowie stanowili aż 66%. Można stąd wnioskować, nieco upraszczając, iż o ile kobiety korzystają z pomocy społecznej przede wszystkim w trosce o dobro dzieci i własne, o tyle mężczyźni przede wszystkim kierują się własnym interesem. Hipotezę tę potwierdza ponadto analiza liczby dzieci posiadanych przez klientów pomocy społecznej na utrzymaniu. Odsetek mężczyzn nie posiadających na utrzymaniu dzieci wynosił aż 96% podczas gdy w tym samym czasie wśród kobiet – 20%.

Posiadanie dzieci w przypadku klientów pomocy społecznej na terenie Krzyżanowic w 2013 r. stało w pozytywnej korelacji z korzystaniem z pomocy. Klienci posiadający dzieci stanowili bowiem ok. 55% ogółu, z czego gospodarstwa z trójką lub więcej dzieci stanowiły około 33% domostw klientów OPS Krzyżanowice. W kategorii tej

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

dominują wielodzietne małżeństwa. Gospodarstwa korzystające z pomocy ośrodka i nie posiadające dzieci stanowiły w 2013 r. 45%.

W tym miejscu raz jeszcze należy zwrócić uwagę na związki między płcią klientów oraz posiadaniem dzieci. Wśród mężczyzn były tylko dwie osoby posiadające na utrzymaniu dziecko.

Można zatem zaryzykować stwierdzenie, że typowy świadczeniobiorca po stronie mężczyzn był w 2013 r. samotny i bezdzietny, przede wszystkim kawalerem. Z kolei statystyczną kobietę – klientkę pomocy społecznej na terenie gminy Krzyżanowice w 2013 r. stanowiła kobieta w związku (mażeńskim lub nieformalnym), posiadająca na utrzymaniu dzieci. Dane te potwierdza tabela.

Tab. 54 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na stan cywilny i liczbę dzieci

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci	---	---	33	66	33	21,4
Kawaler 1 dziecko	---	---	-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci	---	---	-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej	---	---	-	-	-	-
Panna 0 dzieci	4	3,84	---	---	4	2,6
Panna 1 dziecko	6	5,80	---	---	6	3,9
Panna 2 dzieci	1	0,96	---	---	1	0,65
Panna 3 dzieci i więcej	-	-	---	---	-	-
Konkubinat 0 dzieci	1	0,96	1	2	2	1,3
Konkubinat 1 dziecko	1	0,96	-	-	1	0,65
Konkubinat 2 dzieci	3	2,88	-	-	3	1,95
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	3	2,88	-	-	3	1,95
Związek małżeński 0 dzieci	6	5,8	3	6	9	5,8
Związek małżeński 1 dziecko	7	6,73	-	-	7	4,54
Związek małżeński 2 dzieci	25	24	-	-	25	16,23
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	19	18,3	-	-	19	12,33
Rozwiedzeni/separacja 0 dzieci	3	2,9	11	22	14	9,1
Rozwiedzeni/separacja 1 dziecko	4	3,84	-	-	4	2,6
Rozwiedzeni/separacja 2 dzieci	5	4,8	2	4	7	4,54
Rozwiedzeni/separacja 3 dzieci lub więcej	3	2,9	-	-	3	1,95
Owdowiali 0 dzieci	7	6,73	-	-	7	4,54
Owdowiali 1 dziecko	2	1,8	-	-	2	1,3
Owdowiali 2 dzieci	2	1,8	-	-	2	1,3
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	2	1,8	-	-	2	1,3
RAZEM	104	100	50	100	154	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

- 4) Ze względu na poziom wykształcenia – zgodnie z wszelkimi prawidłami życia społecznego – większość klientów OPS Krzyżanowice stanowiły w 2013 r. na ogół osoby słabo wykształcone. Ponad 70% wszystkich świadczeniobiorców posiadało wykształcenie zawodowe, a 12% – podstawowe. Tylko co dziesiąty klient pomocy społecznej w 2013 r. cechował się wykształceniem średnim. Co ciekawe, nie odnotowano istotnych różnic pomiędzy zbiorowością kobiet i mężczyzn w zakresie wykształcenia.

Tab. 55 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na wykształcenie

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	-	0-	1	2	1	1
Podstawowe	11	10,6	8	16	19	12,3
Zasadnicze zawodowe	79	76	36	72	115	74,6
Średnie	13	12,5	5	10	18	11,6
Wyższe	1	1	-	-	1	0,6
RAZEM	104	100	50	100	154	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Jako komentarz do powyższej tabeli należy dodać, iż obejmuje ona wyłącznie klientów – wnioskodawców pomocy społecznej. W ich gospodarstwach mogą więc zamieszkiwać osoby lepiej wykształcone. Niestety, zgodnie z prawami socjologicznymi nie musi przekładać się to na wyższą zaradność życiową i samodzielność tych osób. Jak bowiem wskazują badania wykształcenie własne w dość ograniczonym stopniu przeciwdziała tzw. *dziedziczeniu bezradności*.

- 5) Wśród gospodarstw domowych klientów OPS w Krzyżanowicach dominują gospodarstwa nieduże, do dwóch osób. Stanowią one łącznie ponad połowę wszystkich gospodarstw (52%). Tylko trzy gospodarstwa klientów krzyżanowickiego ośrodka w 2013 r. liczyły więcej niż 7 osób.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 56 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r.

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	14	13,4	44	88	58	37,6
Dwie	18	17,3	4	8	22	14,3
Trzy	16	15,4	2	4	18	11,7
Cztery	33	31,7	0	0	33	21,4
Pięć	3	2,9	0	0	3	1,9
Sześć	17	16,3	0	0	17	11
Siedem	1	1	0	0	1	0,7
Osiem	1	1	0	0	1	0,7
Dziewięć	0	0	0	0	0	0
Dziesięć i więcej	1	1	0	0	1	0,7
RAZEM	104	100	50	100	154	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

- 6) Nienajlepszą kondycję mieszkańców Krzyżanowic, którzy w 2013 r. korzystali z pomocy społecznej, potwierdza aktywność zawodowa tych osób. Tylko co czwarty klient OPS pracował: w stałym miejscu, dorywczo oraz „na czarno”. Co piąty klient posiadał status osoby bezrobotnej zarejestrowanej w urzędzie pracy. Dwa razy więcej było jednak osób nie pracujących i nie figurujących w statystykach powiatowego urzędu pracy. Ok. 10% podopiecznych OPS pozostawało na emeryturze lub rencie. Skupiając się raz jeszcze na analizie różnic pomiędzy zbiorowościami kobiet i mężczyzn, należy zauważyć, że klientki OPS statystycznie pracowały rzadziej niż mężczyźni. Mniej wśród nich było też osób na rencie lub emeryturze. Zdecydowanie dominowały one z kolei w grupie osób niepracujących i nie posiadających statusu osób bezrobotnych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 57 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	10	9,6	6	12	16	10,4
Pracuje dorywczo	12	11,5	7	14	19	12,3
Pracuje „na czarno”	-	-	7	14	7	4,5
Nie pracuje	60	57,6	2	4	62	40,2
Uczy się/studiuje	-	-	-	-	-	-
Na emeryturze	6	5,8	-	-	6	3,9
Na rencie	7	6,7	3	6	10	6,5
Na zasiłku dla bezrobotnych	-	-	-	-	-	-
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	9	8,6	25	50	34	22,3
RAZEM	104	100	50	100	154	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Celem diagnozy, poza opisaniem zbiorowości klientów pomocy społecznej, jest nie tylko wskazanie podstawowych problemów w ich normalnym funkcjonowaniu, ale również udzielenie odpowiedzi na pytanie: co można zrobić, aby wesprzeć ich w zaspakajaniu ich potrzeb. Aby było to możliwe, należy dokonać pogłębionej analizy specyfiki poszczególnych kategorii podopiecznych w obrębie w miarę szerokich i strukturalnie powiązanych dysfunkcji. Ze względu na ujawnione cztery podstawowe dysfunkcje analiza ta dotyczyć będzie następujących obszarów funkcjonowania lokalnej pomocy społecznej:

- bezrobocie,
- funkcjonowanie rodzin i przeciwdziałanie ubóstwu,
- wsparcie osób starszych, chorych i niepełnosprawnych,
- uzależnienia.

Pierwszy z wymienionych obszarów, ze względu na szczegółową charakterystykę zjawiska przeprowadzoną we wcześniejszym rozdziale – ograniczy się do opisu zbioru podopiecznych OPS w Krzyżanowicach, dla których brak pracy stanowi podstawowy problem

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

w funkcjonowaniu społecznym. Drugi obejmuje takie kwestie jak bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz funkcjonowanie lokalnego systemu pieczy zastępczej, problemy dotyczące ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz ubóstwo. Trzeci dotyczy działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach i innych instytucji w zakresie wsparcia osób, które ze względu na wiek lub stan zdrowia nie są w stanie samodzielnie zaspakajać swoich potrzeb, a nierzadko również samodzielnie wypełniać ról społecznych, a nawet funkcjonować. Czwarty z kolei poświęcony zostanie diagnozie problemu alkoholizmu i narkomanii oraz działalności gminnych – i nie tylko instytucji w tym zakresie.

Bezrobocie w 2013 r. stanowiło najpowszechniej występującą dysfunkcję wśród klientów lokalnego systemu pomocy społecznej gminy Krzyżanowice. Z perspektywy minionych jedenastu lat można zauważyć, że zawsze mieściło się ono wśród najpoważniejszych problemów osób korzystających ze wsparcia OPS bez względu na ich płeć. Potwierdzenie tego znajdujemy również w statystykach za 2013 r., zgodnie z którymi brak pracy stanowił przyczynę poszukiwania instytucjonalnego wsparcia w zaspokojeniu potrzeb dla co trzeciej klientki i co czwartego klienta Ośrodka w Krzyżanowicach.

Tab. 58 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na płeć

PLEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	75	72,12
MEŻCZYŻNI	29	27,88
RAZEM	104	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Problem dotyczył wszystkich grup wiekowych klientów, ale najdotkliwszy był wśród osób urodzonych w dekadzie 1970-79. Co drugi podopieczny OPS w tym wieku oraz ponad 40% kobiet borykało się z brakiem pracy. Należy zauważyć, że w ponad 80% przypadków klientek dysfunkcja bezrobocia dotyczyła dwóch dekad urodzenia: 1970-79 oraz 1960-69. W grupie mężczyzn zauważalne jest większe zróżnicowanie w tym względzie. Szczegóły obrazuje tabela.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 59 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	-	-	-	-	-	-
1930-39	-	-	-	-	-	-
1940-49	-	-	-	-	-	-
1950-59	8	10,67	6	20,70	14	13,46
1960-69	30	40	5	17,25	35	33,6
1970-79	31	41,33	15	51,7	46	44,23
1980-89	5	6,67	3	10,35	8	7,69
1990-2010	1	1,33	-	-	1	0,96
2011-2014	-	-	-	-	-	-
RAZEM	75	100	29	100	104	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Istotne różnice w sytuacji kobiet i mężczyzn – klientów OPS w Krzyżanowicach w 2013 r. z problemem bezrobocia można dostrzec, analizując stan cywilny podopiecznych. Co drugi bezrobotny klient ośrodka z tą dysfunkcją nie posiadał na utrzymaniu dzieci. W przypadku kobiet odsetek ten był zdecydowanie niższy i wynosił ok. 21%. Po raz kolejny ukazuje to różnice w zakresie roli i funkcji społecznych pełnionych przez osoby o różnych płciach. Kobiety bowiem częściej sięgają po pomoc w związku z trudną sytuacją ich rodzin. Mężczyźni z kolei – w większym stopniu – wskutek nienajlepszego położenia ich samych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 60 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na stan cywilny i rodzinny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci	---	---	10	34,48	10	9,62
Kawaler 1 dziecko	---	---	-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci	---	---	-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej	---	---	-	-	-	-
Panna 0 dzieci	-	-	---	---	-	-
Panna 1 dziecko	5	6,67	---	---	5	4,81
Panna 2 dzieci	2	2,67	---	---	2	1,92
Panna 3 dzieci i więcej			---	---	-	-
Konkubinat 0 dzieci	3	4,00			3	2,88
Konkubinat 1 dziecko	-	-	3	10,34	3	2,88
Konkubinat 2 dzieci	4	5,33	2	6,9	6	5,77
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	3	4	2	6,9	5	4,81
Związek małżeński 0 dzieci	8	10,67	4	13,79	12	11,54
Związek małżeński 1 dziecko	7	9,33	2	6,9	9	8,65
Związek małżeński 2 dzieci	11	14,67	5	17,24	16	15,38
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	13	17,33	-	-	13	12,50
Rozwiedzeni/separacja 0 dzieci	5	6,67	1	3,45	6	5,77
Rozwiedzeni/separacja 1 dziecko	6	8,00	-	-	6	5,77
Rozwiedzeni/separacja 2 dzieci	7	9,33	-	-	7	6,73
Rozwiedzeni/separacja 3 dzieci lub więcej	1	1,33	-	-	1	0,96
Owdowiali 0 dzieci	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	75	100	29	100	104	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Potwierdzenie tego odnajdujemy w statystyce liczby osób w gospodarstwach domowych klientów dotkniętych bezrobociem. Prawie 40% mężczyzn z tą dysfunkcją gospodarowało samotnie, podczas gdy w grupie kobiet takich osób było zaledwie 10%.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 61 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na liczbę osób w gospodarstwie domowym

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	7	9,33	11	37,93	18	17,31
Dwie	15	20	6	20,69	21	20,19
Trzy	17	22,67	7	24,14	24	23,08
Cztery	19	25,33	3	10,34	22	21,15
Pięć	14	18,67	2	6,9	16	15,38
Sześć	2	2,67	-	-	2	1,92
Siedem	-	-	-	-	-	-
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	1	1,33	-	-	1	0,96
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	75	100	29	100	104	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Analizując dane dotyczące wykształcenie klientów OPS w Krzyżanowicach pozostających bez pracy, w pierwszej kolejności należy zauważyć, że najczęściej osób dotkniętych tą dysfunkcją posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe lub średnie. Pod tym względem sytuacja prezentuje się podobnie jak w przypadku całej populacji osób bezrobotnych z terenu gminy. Uwzględniając kryterium płci, wypada zwrócić uwagę, że klientki lokalnej pomocy społecznej zmagające się z brakiem zatrudnienia są lepiej wykształceni niż mężczyźni. Więcej wśród nich jest osób z wykształceniem średnim oraz wyższym. Nie ma z kolei żadnej osoby z wykształceniem niepełnym podstawowym, podczas gdy co siódmy-ósmy mężczyzna z problemem bezrobocia nie ukończył nawet szkoły podstawowej. Szczegóły przedstawia tabela.

Tab. 62 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	--	-	4	13,79	4	3,85
Podstawowe	1	1,33	2	6,9	3	2,9
Zasadnicze zawodowe	48	64	20	69	68	65,4
Średnie	25	33,33	3	10,34	28	26,92
Wyższe	1	1,33	-	-	1	0,96
RAZEM	75	100	29	100	104	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Prawidłowe **funkcjonowanie rodzin i przeciwdziałanie ubóstwu** to jedno z najważniejszych zadań instytucjonalnej pomocy społecznej. Posiada ono na gruncie polskim bogate opracowanie i unormowanie prawne. Dotyczy też wielu sfer działalności różnorodnych instytucji publicznych, w tym gminnych.

W 2013 r. takie dysfunkcje – integralnie związane z rolą rodziny i jej funkcjami – jak bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, problemy w ochronie macierzyństwa i wielodzietności, ubóstwo, przemoc w rodzinie oraz sieroctwo dotyczyło w sumie 38% klientów OPS w Krzyżanowicach.

Wśród wymienionych największą intensywność występowania wśród osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej posiadał problem nieradzenia sobie przez rodziny, w szczególności niepełne i wielodzietne z funkcją opiekuńczo – wychowawczą w stosunku do własnych dzieci. Dysfunkcja ta z resztą od wielu lat jest bardzo istotnym problemem społecznym na terenie gminy, co obrazują statystyki OPS. Zgodnie z tradycyjnym podziałem ról społecznych zdecydowaną większość, bo aż 62,5% w tej grupie klientów stanowią kobiety.

Tab. 63 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	35	62,5
MĘŻCZYŹNI	21	37,5
RAZEM	56	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Niezależnie od płci podopiecznych OPS w Krzyżanowicach dysfunkcja bezradności dotyka w głównej mierze roczniki młodsze: 1960 – 69, 1970-79 i 1980 – 89. W przypadku obu płci odsetek osób z tym problemem we wspomnianych kategoriach wiekowych przekracza 60%, a w przypadku kobiet sięga prawie 80% (77,1%).

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 64 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze względu na płeć

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	-	-	-	-	-	-
1930-39	3	8,6	1	4,7	4	7,1
1940-49	1	2,9	3	14,2	4	7,1
1950-59	4	11,4	4	19	8	14,3
1960-69	10	28,6	10	47,6	20	35,7
1970-79	12	34,3	3	14,2	15	26,8
1980-89	5	14,3	-	-	5	8,9
1990-2010	-	-	-	-	-	-
2011-2014	-	-	-	-	-	-
RAZEM	35	100	21	100	56	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Analiza stanu rodzinnego i cywilnego klientów pomocy społecznej z terenu gminy, dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego dostarcza interesujących wniosków. Okazuje się bowiem, że wśród mężczyzn borykających się z tym problemem na 21 osób tylko jedna (mniej niż 5%) posiadała na utrzymaniu dzieci. Wśród kobiet tendencja była dokładnie odwrotna, tj. tylko 17% klientek nie miało na utrzymaniu dzieci. Oznacza to, że o ile w przypadku kobiet możemy mówić o bezradności w wielu aspektach, głównie opiekuńczo – wychowawczym, o tyle wśród mężczyzn – o bezradności utożsamianej z niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego. To z kolei po raz kolejny potwierdza istniejący wśród podopiecznych OPS w Krzyżanowicach tradycyjny podział ról społecznych, a także tezę, że kobiety częściej korzystają ze wsparcia dla swoich rodzin, natomiast mężczyźni – głównie dla siebie samych. Szczegóły przedstawiają tabele dotyczące stanu cywilnego i rodzinnego klientów pomocy społecznej na terenie gminy, jak również liczby osób w ich gospodarstwach domowych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 65 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze względu na stan cywilny i rodzinny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci	---	---	11	52,38	11	19,64
Kawaler 1 dziecko	---	---	-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci	---	---	-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej	---	---	-	-	-	-
Panna 0 dzieci	-	-	---	---	-	-
Panna 1 dziecko	3	8,57	---	---	3	5,36
Panna 2 dzieci	-	-	---	---	-	-
Panna 3 dzieci i więcej	-	-	---	---	-	-
Konkubinat 0 dzieci	-	-	2	9,52	2	3,57
Konkubinat 1 dziecko	2	5,71		0,00	2	3,57
Konkubinat 2 dzieci	1	2,86		0,00	1	1,79
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	2	5,71		0,00	2	3,57
Związek małżeński 0 dzieci	2	5,71	2	9,52	4	7,14
Związek małżeński 1 dziecko	1	2,86		0,00	1	1,79
Związek małżeński 2 dzieci	2	5,71		0,00	2	3,57
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	5	14,29		0,00	5	8,93
Rozwiedzeni/separacja 0 dzieci	1	2,86	5	23,81	6	10,71
Rozwiedzeni/separacja 1 dziecko	1	2,86		0,00	1	1,79
Rozwiedzeni/separacja 2 dzieci	3	8,57	1	4,76	4	7,14
Rozwiedzeni/separacja 3 dzieci lub więcej	4	11,43		0,00	4	7,14
Owdowiali 0 dzieci	3	8,57		0,00	3	5,36
Owdowiali 1 dziecko	2	5,71		0,00	2	3,57
Owdowiali 2 dzieci	1	2,86		0,00	1	1,79
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	2	5,71		0,00	2	3,57
RAZEM	35	100,00	21	100,00	56	100,00

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Warte podkreślenia jest, że problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w dużym stopniu dotyka rodzin wielodzietnych. W grupie podopiecznych ośrodka borykających się z tym problemem ok. 37% stanowiły gospodarstwa posiadające na utrzymaniu troje lub więcej dzieci. Bezwzględnie należy więc uwzględnić ten fakt we wszelkich inicjatywach mających na celu poprawę sytuacji rodzin na terenie gminy.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 66 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	B	%	LB	%
Jedna	6	17,14	11	52,4	17	30,3
Dwie	8	22,9	9	42,8	17	30,3
Trzy	7	20	1	4,8	8	14,3
Cztery	7	20	-	-	7	12,5
Pięć	1	2,8	-	-	1	1,8
Sześć	2	5,7	-	-	2	3,6
Siedem	3	8,6	-	-	3	5,4
Osiem	-		-	-	-	-
Dziewięć	0		-	-	-	-
Dziesięć i więcej	1	2,8	-	-	1	1,8
RAZEM	35	100	21	100	56	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Klienci OPS w Krzyżanowicach z problemem bezradności – podobnie jak cała zbiorowość podopiecznych – posiadała niski poziom wykształcenia. Tak w grupie kobiet, jak i mężczyzn przeważały osoby, które ukończyły zasadnicze szkoły zawodowe. Różnice ujawniły się w pozostałych kategoriach – kobiet było więcej w grupach stosunkowo lepiej wykształconych (w. średnie), zaś mężczyzn – wśród tych gorzej (podstawowe).

Tab. 67 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	-	-	-	-	-	-
Podstawowe	4	11,4	5	23,8	9	16,1
Zasadnicze zawodowe	25	71,4	14	66,6	39	69,6
Średnie	6	17,1	2	9,5	8	14,3
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	35	100	21	100	56	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych pozostaje w ścisłym związku ze zdolnością rodziny do właściwego wypełniania jej funkcji. Jakiegokolwiek zaburzenia w tym zakresie powodują bardzo poważne reperkusje – tak dla dorosłych, jak dzieci. W skrajnych sytuacjach może prowadzić do utraty możliwości sprawowania należytej opieki nad osobami nieletnimi, a nawet rozpadu rodziny. Taka sytuacja jest bardzo niekorzystna i niebezpieczna z perspektywy właściwego rozwoju społeczeństwa. Nic więc dziwnego, że w niektórych sytuacjach rodziny i kwestie opieki nad dziećmi stają się celem interwencji instytucjonalnej państwa, która może przybierać różne formy – od wsparcia przez asystentów i placówki wsparcia dziennego, poprzez kuratelę sądową, po ograniczenie lub pozbawienie rodziców władzy rodzicielskiej i równoczesne umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej w ostateczności.

Zgodnie z informacją Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Raciborzu wg stanu na 31.12.2013 r. liczba dzieci z terenu gminy Krzyżanowice umieszczonych w różnych rodzinnych pieczy 12 dzieci, z czego 8 dzieci przebywało w rodzinnych formach pieczy, a 4 – w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W 2011 r. było to odpowiednio: 8 i 5 dzieci, zaś w 2012 r. – 8 i 4 dzieci.

Liczba rodzin zastępczych, zamieszkujących na terenie gminy, w ostatnich jedenastu latach uległa zmniejszeniu o ponad połowę. W 2005 r. na terenie gminy funkcjonowało 9 rodzin zastępczych. W 2009 r. było ich już siedem – 6 spokrewnionych i 1 zawodowa, a w 2013 r. – tylko cztery, z czego 2 spokrewnione, 1 rodzina niezawodowa oraz 1 rodzinny dom dziecka.

Paradoksalnie w tym samym czasie istotnie wzrosła liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy funkcjonujących na terenie Krzyżanowic. W 2005 r. było to 8 dzieci, w 2009 r. – już 17, a w 2013 r. – 11.

Liczba osób usamodzielnianych z terenu gminy, tj. opuszczających rodziny zastępcze oraz różnorakie placówki opiekuńczo-wychowawcze, terapeutyczne, socjalizacyjne i resocjalizacyjne, na koniec 2013 r. wynosiła pięć.

Analizując problem zapewnienia opieki dziecku oraz pomocy rodzinom dotkniętym problemem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, należy dodatkowo wspomnieć, że w latach 2011 – 2013 Starostwo Powiatowe w Raciborzu skierowało do placówki resocjalizacyjnej, socjalizacyjnej lub terapeutycznej jedno dziecko z terenu gminy Krzyżanowice.

Z perspektywy zdolności gminy do skutecznej realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i funkcjonowania systemu pieczy zastępczej istotnym jest to, że na terenie Krzyżanowic nie funkcjonuje żadna placówka opiekuńczo-wychowawcza wsparcia dziennego. Gmina nie

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

zatrudnia też żadnego asystenta rodziny, mimo że jak pokazują statystyki OPS dysfunkcja bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jest społecznie relewantnym problemem w gminie.

Odrębnym zagadnieniem dotyczącym rodzin jest problem przemocy domowej. Już na etapie badania ankietowego ujawniono, że wystąpił on w rodzinach uczniów krzyżanowickich szkół. Dotknął on też jedną klientkę OPS. O tym, że jest to zjawisko o natężeniu, którego nie można bagatelizować świadczą przywołane wcześniej statystyki policyjne i prokuratorskie dotyczące ilości interwencji, ujawnionych i zatrzymanych sprawców oraz aktów oskarżenia skierowanych przeciwko nim. Z tego powodu należy pozytywnie oceniać działalność Zespołu Interdyscyplinarnego, powołanego do życia przez wójta gminy w 2011 r. na mocy ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Liczy on osiem osób, reprezentujących różnorakie instytucje, środowiska i spojrzenia na problem znęcania się nad członkami rodziny. Jeszcze w 2011 r. zajął się on 2 przypadkami przemocy. W kolejnych latach było to znacząco więcej – w 2012 r. – 15, a w 2013 r. – 17. Dwukrotnie działania podejmowane przez instytucje lokalnego systemu pomocy społecznej doprowadziły do spisania tzw. niebieskich kart.

Problemem, który wywołuje bardzo poważne skutki wobec każdej osoby, którą dotknie ubóstwo. Nabiera ono szczególnego znaczenia w rodzinach, kiedy dotyka dzieci. Ważna jest więc każda inicjatywa zmierzająca do eliminacji lub ograniczenia tej dysfunkcji. Jedną z podstawowych form walki z tym problemem są różnego typu instrumenty wsparcia dochodowego.

Podstawową formą pomocy materialnej udzielanej klientom przez OPS w Krzyżanowicach jest zasiłek celowy, tj. skierowany na konkretny cel. Ośrodek, jak i urząd gminy, udzielają mieszkańcom również innych świadczeń pieniężnych. Mimo bowiem dużego natężenia ubóstwa wśród dysfunkcji głównych klientów lokalnej pomocy społecznej, to jednak problem biedy jest na terenie gminy obecny. Potwierdzają to m.in. dane dot. liczby osób zamieszkujących w warunkach substandardowych (4 osoby), a także liczby świadczeniobiorców różnych form pomocy finansowej.

Na szczęście, ubóstwo na terenie gminy nie posiada rangi problemu bardzo dużego (ujawnia się w co dziesiątej rodzinie objętej wsparciem krzyżanowickiego OPSu), czego potwierdzenie znajdujemy m.in. w zmniejszającej się z roku na rok liczbie przyznanych najbiedniejszym uczniom stypendiów/ zasiłków z ustawy o systemie oświaty, a także malejącej liczbie

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

świadczeń rodzinnych udzielonych mieszkańcom – choć może to być również obraz zmian demograficznych na terenie gminy, przede wszystkim spadku liczby dzieci. Szczegóły ilustrują tabele.

Tab. 68 Liczba przyznanych stypendiów/ zasiłków z ustawy o systemie oświaty dla uczniów z terenu gminy Krzyżanowice w latach 2005 - 2013

ROK	DECYZJA	
	PRYZNAJĄCA	ODMAWIAJĄCA
2005	134	14
2009	70	10
2013	68	4

Dane: UG i OPS w Krzyżanowicach.

Tab. 69 Statystyka przyznanych świadczeń rodzinnych dla mieszkańców gminy Krzyżanowice w latach 2011 - 2013

Świadczenie	2011	2012	2013
Liczba zasiłków rodzinnych	417	358	322
Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	33	25	17
- urlopu wychowawczego;	19	16	14
- samotnego wychowywania dzieci;	16	18	16
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	17	16	23
- rozpoczęcia roku szkolnego	271	259	230
- dojazdu do szkoły	62	50	49
- zasiłki pielęgnacyjne	234	249	245
- świadczenia pielęgnacyjne	22	31	33
Zaliczka alimentacyjna/Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	38	32	33

Dane: UG w Krzyżanowicach.

W tym miejscu należy podkreślić, że w przypadku świadczeń rodzinnych odrębnego potraktowania wymaga kwestia dodatków z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego oraz zasiłków i świadczeń pielęgnacyjnych, których liczba w przeciwieństwie do ogólnego trendu wzrosła średnio o 10%.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Warto również zwrócić uwagę, że ustawa o świadczeniach rodzinnych to nie jedyna regulacja prawna mocno oddziałująca na sferę uprawnień osób i rodzin w związanych z uczestnictwem w tej formie życia społecznego. Równie ważnym aktem prawnym jest ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, na podstawie której osoby, na rzecz których orzeczono obowiązek alimentacyjny, a który to obowiązek przez zobowiązane do tego osoby jest nierealizowany, mogą ubiegać się o pomoc w postaci świadczeń pieniężnych finansowanych z budżetu państwa. Jako że brak alimentacji, mimo ciążącego obowiązku, stanowi przestępstwo, dłużnicy alimentacyjni podlegają odpowiedzialności karnej oraz cywilnej wobec instytucji państwa, m.in. gmin.

W tej dziedzinie istotnym wskaźnikiem rozwoju społecznego jest zatem nie tylko liczba osób uprawnionych do świadczeń określonych w powołanej ustawie, ale również skuteczność egzekucji prowadzonej przeciwko dłużnikom.

W gminie Krzyżanowice sytuacja w tym zakresie prezentuje się nie najgorzej. W ciągu minionych trzech lat zauważalny jest wzrost liczby dłużników alimentacyjnych, wobec których gmina zastosowała określone prawem kroki egzekucyjne, jak np. zatrzymanie prawa jazdy. W 2005 r. było to 25 osób, w 2012 r. – 29 osób, a w 2013 r. – 30³⁴.

Statystyki Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach wskazują, że między 2005 r. a 2013 r. problemem dotyczącym podopiecznych placówki, który najbardziej zyskał na znaczeniu jest **niepełnosprawność**, a także **długotrwała lub ciężka choroba**. Liczba obu dysfunkcji ujawnionych wśród klientów ośrodka w minionych 11 latach wzrosła o 58,7%.

Z zagadnieniem tym integralnie wiąże się kwestia zmian demograficznych polskiego społeczeństwa, które w gminie Krzyżanowice – wskutek znacznej emigracji ludzi młodych – wydają się ujawniać ze zdwojoną siłą. Wszystko to każe traktować te trzy dysfunkcje jako jeden obszar interwencji lokalnej polityki społecznej, nie wykluczając jednocześnie stosowania zróżnicowanych i dostosowanych do specyfiki zagrożeń instrumentów i narzędzi oddziaływania.

Ze względu na nieopublikowanie jeszcze pełnych wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r. trudno określić dokładną liczbę osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie gminy Krzyżanowice. Dane Narodowego Spisu Powszechnego

³⁴ Dane Urzędu Gminy w Krzyżanowicach.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

z 2002 r. wskazują, że na terenie gminy mieszkało w tym czasie 1109 osób niepełnosprawnych. To oznacza, że niemal co dziesiąty mieszkaniec postrzegał się jako osoba nie w pełni sprawna. W grupie tej nieznacznie przeważały liczebnie kobiety (51%). Aż 83% niepełnosprawnych mieszkańców gminy uregulowało swój status prawnie. Obok Raciborza i Pietrowic Wielkich był to największy odsetek w powiecie raciborskim. Ok. 5% niepełnosprawnych mieszkańców gminy stanowiły dzieci.

Tab. 70 Charakterystyka osób niepełnosprawnych w gminach powiatu raciborskiego w świetle wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2002 r.

Gmina	Osoby niepełnosprawne		Niepełnosprawni prawnie	Wiek			Aktywność zawodowa		
	ogółem	mężczyźni		przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny	aktywni	bierni	nie ustalono
Kornowac	479	242	363	17	259	203	75	400	4
Krzanowice	720	341	500	19	335	366	110	590	20
Krzyżanowice	1109	543	924	48	668	393	148	937	24
Kuźnia Raciborska	1122	583	837	43	626	453	156	949	17
Nędza	860	410	533	33	412	415	129	716	15
Pietrowice Wlk.	715	355	593	23	413	279	97	616	2
Racibórz	6866	3203	5 679	371	3788	2707	1206	5614	46
Rudnik	495	261	390	20	249	226	74	418	3
Razem	12366	5938	9819	574	6750	5042	1995	10240	131

Źródło: Powiatowy Program Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Powiecie Raciborskim na lata 2006-2011, s.17.

Wstępne analizy NSP z 2011 r. wskazują, że zmiany regulacji prawnych i zaostrenie przepisów dotyczących przyznawania rent z tytułu niezdolności do pracy i podobnych świadczeń spowodowały, iż w okresie 2002 – 2011 liczba osób niepełnosprawnych w Polsce spadła o ok. 14%. Na wsiach spadek był jeszcze większy i wyniósł ok. 25%. Największy spadek zanotowano wśród osób posiadających prawne uznanie dysfunkcji organizmu. Liczba niepełnosprawnych prawnie zmniejszyła się o ok. 30%, a na terenach wiejskich – aż o 42%. Paradoksalnie w tym samym czasie o prawie połowę wzrosła w kraju liczba osób

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

niepełnosprawnych tylko biologicznie (tj. bez orzeczenia)³⁵. Gdyby więc pokusić się o próbę zaktualizowania liczby osób niepełnosprawnych w gminie Krzyżanowice zgodnie z trendami ujawnionymi w wynikach NSP 2011 r. można postawić tezę, że obecnie w gminie zamieszkuje ok. 830 osób niepełnosprawnych, z czego prawnie – ok. 530, a „tylko biologicznie” ok. 280.

Według szacunków OPS w Krzyżanowicach na terenie gminy zamieszkuje 285 osób niepełnosprawnych. Odsetek klientów jednostki borykających się z problemem niepełnosprawności wynosi 14,6%. Nieco mniej, bo 13,5% jest podopiecznych zmagających się z długotrwałą lub ciężką chorobą. Wśród niepełnosprawnych klientów ośrodka liczebnie dominują mężczyźni. Z kolei w grupie osób ciężko chorych – kobiety.

Zbliżona jest struktura wiekowa osób cierpiących z powodu obu dysfunkcji, z tą różnicą, że w grupie osób z niepełnosprawnością jest dwukrotnie więcej ludzi urodzonych w dekadzie 1970 – 79. Uwzględnienie w analizie wieku płci jako dodatkowego kryterium ujawnia, że kobiety w obu tych zbiorowościach są statystycznie młodsze niż mężczyźni.

Niemal identyczny – tak wśród osób z niepełnosprawnością, jak i ciężką chorobą – jest rozkład wykształcenia. Analiza płci dostarcza dodatkowej informacji, iż w grupie podopiecznych borykających się z dysfunkcją niepełnosprawności kobiety legitymizują się nieco wyższym poziomem wykształcenia. Szczegóły ilustrują tabele.

Tab. 71 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	23	44,2
MĘŻCZYŹNI	29	55,8
RAZEM	52	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Tab. 72 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałą lub ciężką chorobą ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	29	60,4
MĘŻCZYŹNI	19	39,6
RAZEM	48	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

³⁵ *Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011. Raport z wyników*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2002, s. 64.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 73 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	-	-	-	-	-	-
1930-39	-	-	1	3,4	1	1,9
1940-49	4	17,4	3	10,3	7	13,5
1950-59	6	26	12	41,4	18	34,6
1960-69	2	8,7	8	27,6	10	19,2
1970-79	6	26	5	17,2	11	21,2
1980-89	2	8,7	-	-	2	3,8
1990-2010	3	13	-	-	3	5,8
2011-2014	-	-	-	-	-	-
RAZEM	23	100	29	100	52	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Tab. 74 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	-	-	-	-	-	-
1930-39	2	6,9	1	5,2	3	6,3
1940-49	3	10,3	2	10,5	5	10,4
1950-59	7	24,1	12	63,2	19	39,6
1960-69	8	27,6	3	15,8	11	22,9
1970-79	4	13,8	1	5,2	5	10,4
1980-89	2	6,9	-	-	2	4,2
1990-2010	3	10,3	-	-	3	6,3
2011-2014	-	-	-	-	-	-
RAZEM	29	100	19	100	48	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 75 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	-	-	-	-	-	-
Podstawowe	6	26	9	31	15	28,8
Zasadnicze zawodowe	13	56,5	18	62	31	59,6
Średnie	4	17,4	2	6,9	6	11,5
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	23	100	29	100	52	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Tab. 76 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	-	-	-	-	-	-
Podstawowe	7	24,1	9	47,4	16	33,3
Zasadnicze zawodowe	17	58,6	8	42,1	25	52,1
Średnie	4	13,8	2	10,5	6	12,5
Wyższe	1	3,4			1	2,1
RAZEM	29	100	19	100	48	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Jednym z ważniejszych czynników zagrażających kondycji współczesnych rodzin jest fakt pozostawiania osób niepełnosprawnych w rodzinie. Z jednej strony grozi to stygmatyzacją rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, z drugiej natomiast niewłaściwymi postawami rodziców wobec dzieci. Często bowiem okazuje się, że dziecko niepełnosprawne w hierarchii znaczeń i wartości rodzinnych umieszczane jest zbyt wysoko. Do tego dochodzą zazwyczaj niekorzystne czynniki społeczno – ekonomiczne jak gorsza sytuacja finansowa, warunki edukacyjne czy izolacja dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin. Dlatego troska o rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi jest szczególnie istotna.

Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach w rodzinach borykających się z problemem niepełnosprawności wychowywało się w 2013 r. co najmniej pięćdziesięcioro troje dzieci. Więcej dzieci zamieszkiwało w gospodarstwach klientek z tą dysfunkcją.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

W tej grupie tylko co piąta podopieczna OPS w Krzyżanowicach nie posiadała na utrzymaniu dzieci. Wśród mężczyzn proporcje były odwrotne – co czwarty klient wychowywał co najmniej jedno dziecko. Potwierdzenie tej tendencji odnajdziemy również w statystyce liczby osób w gospodarstwach domowych osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. To w grupie kobiet gospodarstwa są większe pod względem liczby osób. Ponad 40% mężczyzn gospodarowało samotnie.

Tab. 77 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności ze względu na stan cywilny i rodzinny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci	---	---	9	31	9	17,3
Kawaler 1 dziecko	--	---	-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci	---	---	-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej	---	---	-	-	-	-
Panna 0 dzieci	-	-	---	---	-	-
Panna 1 dziecko	-	-	---	---	-	-
Panna 2 dzieci	-	-	---	---	-	-
Panna 3 dzieci i więcej	-	-	---	---	-	-
Konkubinat 0 dzieci	3	13	3	10,3	6	11,5
Konkubinat 1 dziecko	3	13	-	-	3	5,8
Konkubinat 2 dzieci	3	13	3	10,3	6	11,5
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 0 dzieci	1	4,3	5	17,2	6	11,5
Związek małżeński 1 dziecko			2	6,9	2	3,8
Związek małżeński 2 dzieci	3	13	-	-	3	5,8
Związek małżeński 3 dzieci i więcej	4	17,4	3	10,3	7	13,5
Rozwiedzeni/separacja 0 dzieci	1	4,3	4	13,8	5	9,6
Rozwiedzeni/separacja 1 dziecko			-	-		
Rozwiedzeni/separacja 2 dzieci	1	4,3	-	-	1	1,9
Rozwiedzeni/separacja 3 dzieci i więcej	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 0 dzieci	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 1 dziecko	2	8,7	-	-	2	3,8
Owdowiali 2 dzieci	1	4,3	-	-	1	1,9
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	1	4,3			1	1,9
RAZEM	23	100	29	100	52	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 78 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	B	%	LB	%
Jedna	1	4,3	13	44,8	14	26,9
Dwie	7	30,4	8	27,6	15	28,8
Trzy	5	21,7	5	17,2	10	19,2
Cztery	5	21,7	1	3,4	6	11,5
Pięć	2	8,7	2	6,9	4	7,7
Sześć	2	8,7	-	-	2	3,8
Siedem	-	-	-	-	-	-
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	1	4,3	-	-	1	1,9
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	23	100	29	100	52	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Problem opieki nad dziećmi oraz podziału ról społecznych można zauważyć też w grupie klientów i klientek zmagających się z **długotrwałą lub ciężką chorobą**. Odsetek mężczyzn posiadających dzieci na utrzymaniu wynosi w tym przypadku zaledwie 10,5%. Wśród kobiet ten wskaźnik osiągnął poziom 76%. Łącznie osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu zmagania się z chorobą posiadało na utrzymaniu w 2013 r. co najmniej 50 dzieci.

Po raz kolejny teorię o różnych okolicznościach korzystania ze wsparcia pomocy społecznej w zależności od płci podopiecznych potwierdzają dane dotyczące ilości osób w gospodarstwach podopiecznych OPS w Krzyżanowicach dotkniętych dysfunkcją choroby. Zdecydowana większość (ponad 60%) mężczyzn mieszka samotnie, a maksymalna liczba osób w gospodarstwach panów walczących z chorobą własną lub członka rodziny wyniosła trzy. Równolegle co czwarta kobieta z tą dysfunkcją prowadziła gospodarstwo pięcioosobowe i większe.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 79 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci	---	---	10,00	52,63	10,00	20,83
Kawaler 1 dziecko	---	---	-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci	---	---	-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej	---	---	-	-	-	-
Panna 0 dzieci	2	6,90	---	---	2	4,17
Panna 1 dziecko	-	-	---	---	-	-
Panna 2 dzieci	1	3,45	---	---	1	2,08
Panna 3 dzieci i więcej	-	-	---	---	-	-
Konkubinat 0 dzieci	1	3,45	3	15,79	4	8,33
Konkubinat 1 dziecko	-	-	1	5,26	1	2,08
Konkubinat 2 dzieci	1	3,45	-	-	1	2,08
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	1	3,45	-	-	1	2,08
Związek małżeński 0 dzieci	2	6,90	2	10,53	4	8,33
Związek małżeński 1 dziecko	4	13,79	1	5,26	5	10,42
Związek małżeński 2 dzieci	3	10,34	-	-	3	6,25
Związek małżeński 3 dzieci i więcej	8	27,59	-	-	8	16,67
Rozwiedzeni/separacja 0 dzieci	1	3,45	2	10,53	3	6,25
Rozwiedzeni/separacja 1 dziecko	-	0,00	-	-	-	-
Rozwiedzeni/separacja 2 dzieci	1	3,45	-	-	1	2,08
Rozwiedzeni/separacja 3 dzieci i więcej	-	0,00	-	-	-	-
Owdowiali 0 dzieci	1	3,45	-	-	1	2,08
Owdowiali 1 dziecko	2	6,90	-	-	2	4,17
Owdowiali 2 dzieci	-	0,00	-	-	-	-
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	1	3,45	-	-	1	2,08
RAZEM	29	100	19	100	48	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 80 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	B	%	LB	%
Jedna	4	13,8	12	63,2	16	33,3
Dwie	6	20,7	5	26,3	11	22,9
Trzy	8	27,6	2	10,5	10	20,8
Cztery	4	13,8	-	-	4	8,3
Pięć	3	10,3	-	-	3	6,2
Sześć	3	10,3	-	-	3	6,2
Siedem	-	-	-	-	-	-
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	1	3,4	-	-	1	2,1
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	29	100	19	100	48	100

Dane: OPS w Krzyżanowicach.

Wymaga zwrócenia uwagi, że w co szóstym gospodarstwie klientów lokalnej pomocy społecznej w Krzyżanowicach wychowywało się w 2013 r. co najmniej troje dzieci. Tym większe więc wyzwanie stoi przed realizatorami Strategii, aby wspomagać te środowiska – zarówno poprzez wsparcie materialne, jak i przełamywanie barier w edukacji i rehabilitacji. Zgodnie z informacją Urzędu Gminy w Krzyżanowicach do gminnych przedszkoli uczęszcza 6 dzieci niepełnosprawnych, zaś do szkół podstawowych – 16, a do gimnazjum – 4. Jak dotąd nie zaistniały jednak warunki do utworzenia klas integracyjnych.³⁶ Dodatkowo jak poinformowało raciborskie Starostwo – jedno dziecko z terenu gminy korzysta ze szkolnictwa specjalnego.

Od lat na stabilnym poziomie utrzymuje się też liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej pochodzących z terenu gminy Krzyżanowice, która waha się od 6 w 2009 r. do 7 w 2013 r.³⁷. Warsztaty nie są placówką szkolną w rozumieniu przepisów ustawy o systemie oświaty, ale ogrywają ogromną rolę w aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

³⁶ Dla powołania klasy integracyjnej konieczna jest odpowiednia liczebność klasy oraz odpowiednie proporcje ilości dzieci niepełnosprawnych do pełnosprawnych (zasadniczo od 3 do 5 dzieci niepełnosprawnych w klasie liczącej w sumie 15 do 20 dzieci).

³⁷ Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Raciborzu.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Wydaje się, że gmina właściwie realizuje zadania związane z edukacją i wspomaganiem dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Gmina wdrożyła program zdrowotny pt. „Kompleksowa Rehabilitacja i Terapia Dzieci Niepełnosprawnych z terenu Gminy Krzyżanowice w latach 2012-2016”, polegający na udzielaniu świadczeń zdrowotnych na rzecz niepełnosprawnych dzieci zamieszkałych na jej terenie. Dzięki temu w 2012 r. dwoje dzieci zostało poddanych rehabilitacji w Raciborskim Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a jedno wczesnemu wspomaganiu rozwoju w Przedszkolu nr 24 z Oddziałami Integracyjnymi w Raciborzu. Z tego tytułu gmina poniosła wydatki na kwotę ok. 27,5 tys. zł. Wcześniej niepełnosprawni mieszkańcy również korzystali ze wsparcia w wyspecjalizowanych instytucjach zewnętrznych: RCROM oraz Wodzisławskim Ośrodku Rehabilitacji i Terapii Dzieci i Młodzieży. W 2011 r. było to dziesięcioro dzieci. Gmina finansuje ponadto lub organizuje dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej transport do szkół.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych na poziomie lokalnym jest głównie zadaniem samorządu powiatowego. Analiza danych, jakimi dysponują powiatowe instytucje w zakresie wsparcia niepełnosprawnych mieszkańców Krzyżanowic, składania do sformułowania tezy, iż wydaje się zasadne, aby podejmować działania na rzecz uświadamiania osobom niepełnosprawnym ich uprawnień. Ze statystyk Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Raciborzu wynika bowiem, że odsetek osób korzystających ze wsparcia finansowanego ze środków PFRON a pochodzących z terenu gminy Krzyżanowice jest niewielki, choć w stosunku do 2011 r., kiedy to nastąpił gwałtowny spadek liczby złożonych wniosków o pomoc, sytuacja się poprawia.

W okresie minionych pięciu lat do PCPR w Raciborzu wpłynęło od mieszkańców gminy Krzyżanowice 319 wniosków o pomoc ze środków PFRON, z których 227 – tj. ok. 71% - zostało rozpatrzonych pozytywnie. Może wydawać się to dużo, ale spoglądając na problem w skali jednego roku okaże się, że liczba wniosków to zaledwie kilkadziesiąt sztuk na kilkaset osób niepełnosprawnych zamieszkujących gminę.

Formą wsparcia osób niepełnosprawnych, cieszącą się największą popularnością wśród mieszkańców Krzyżanowic, są dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, a także do turnusów rehabilitacyjnych. Nieco mniejszym zainteresowaniem cieszy się wsparcie w likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych. Szczegółowe informacje znajdują się w tabelach.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Tab. 81 Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych z terenu gminy Krzyżanowice i ich opiekunów do turnusów rehabilitacyjnych

ROK	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba złożonych wniosków	31	16	8	29	29
Liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków	24	11	4	16	7

Dane: PCPR w Raciborzu.

Tab. 82 Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych z terenu gminy Krzyżanowice

ROK	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba złożonych wniosków	4	14	4	7	4
Liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków	0	3	2	5	2

Dane: PCPR w Raciborzu.

Tab. 83 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym z terenu gminy Krzyżanowice

ROK	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba złożonych wniosków	40	32	25	49	27
Liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków	35	28	20	45	25

Dane: PCPR w Raciborzu.

Jednym z największych wyzwań dla lokalnej polityki społecznej jest kwestia zapewnienia odpowiedniego oparcia społecznego, a także dostarczenie właściwych usług socjalnych osobom niepełnosprawnym, starszym i schorowanym. Z doświadczeń ogólnopolskich wynika, że jest to dziedzina, z którą zwłaszcza małe gminy radzą sobie nie najlepiej. Problemem jest przede wszystkim kierowanie do domów pomocy społecznej, zapewniającej całodobową

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

pomoc. Podstawową barierą są tutaj koszty pobytu w tego typu placówkach. Innym obszarem jest zapewnienie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z którym samorządy radzą sobie nieco lepiej, zwłaszcza że przede wszystkim w środowiskach wiejskich ośrodki pomocy społecznej są w stanie zapewnić pomoc, aktywizując sąsiadów czy przyjaciół osób potrzebujących pomocy. Coraz częściej zgłaszanym problemem jest również brak wystarczającej infrastruktury dla seniorów: klubów seniora, świetlic czy ośrodków dziennego pobytu. Tymczasem wydłużająca się przeciętna długość życia w połączeniu ze wzrostem liczby seniorów w społeczeństwie wywoła znaczne implikacje na każdym szczeblu i w każdej sferze działalności państwa – począwszy od systemów emerytalnych, a skończywszy na ofercie kulturalnej czy systemie opieki zdrowotnej.

Na tle większości gmin Krzyżanowice wydają się być przykładem samorządu, w którym mimo wysokich kosztów, można kierować osoby tego potrzebujące do specjalistycznych placówek. W ostatnich czterech latach OPS w Krzyżanowicach skierował do domów pomocy społecznej trzech mieszkańców gminy, a kolejnych dwóch – do zakładów opiekuńczo – leczniczych, co zgodnie z zapewnieniami OPS zaspakaja ujawnione potrzeby w tym względzie. Gmina – za pośrednictwem Stacji Opieki Caritas – dostarcza też usług opiekuńczych mieszkańcom potrzebującym tej formy wsparcia z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn.

Podsumowując strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna odnosić się zarówno do zagadnień ogólnych jak wspieranie, zapewnienia bezpieczeństwa i właściwej ochrony, opieki, prawidłowego rozwoju, należytych warunków bytowych dla osób i rodzin w ogóle, jak i do zagadnień bardzo szczegółowych, jak np. pomoc osobom bezdomnym czy opuszczającym zakład karny. Odnosząc się z kolei do elementu profilaktyki należy podkreślić, że celem strategii powinno zatem stać się także zapobieganie problemom społecznym, ich szybkie diagnozowanie oraz podejmowanie działań eliminujących lub chociaż ograniczających, podejmowanie działań planistycznych, pracę z lokalnym społeczeństwem oraz współpracę z szerokim spektrum instytucji administracji państwowej i tzw. partnerów społecznych.

Stąd ogromne znaczenie profilaktyki czyli zapobiegania problemom. Na terenie gminy Krzyżanowice drugim – obok Ośrodka Pomocy Społecznej – centrum profilaktyki jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która w swojej właściwości ma nie tylko sprawy związane z alkoholizmem, ale również narkomanią i używaniem narkotyków.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Gmina posiada program przeciwdziałania alkoholizmowi. Problemem jednak **jest brak programu przeciwdziałania narkomanii** na terenie gminy, do opracowania którego samorząd obligują przepisy ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Tymczasem w minionych trzech latach prokuratura skierowała przeciwko mieszkańcom Krzyżanowic aż 24 akty oskarżenia o tzw. przestępstwa narkotykowe.

W statystykach OPS w Krzyżanowicach wśród klientów lokalnej pomocy społecznej w 2013 r. odnotowano siedem osób borykających się z problemem **alkoholizmu**. Byli to mężczyźni. Jak jednak pokazują badania ogólnopolskie problem alkoholizmu i nadużywania alkoholu występuje w kraju w ogromnej skali i dotyczy zarówno mężczyzn, jak kobiet i dzieci – bez względu na status społeczny, poziom wykształcenia czy inne determinanty sukcesu osobistego. Nic więc nie wskazuje, że poziom zagrożenia alkoholizmem na terenie gminy jest mniejszy niż w innych rejonach powiatu, województwa czy kraju.

Z perspektywy minionych dziesięciu lat wyraźnie widać, iż aktywność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych utrzymuje się na podobnym poziomie. O ile bowiem w 2005 r. Komisja prowadziła 29 spraw, o tyle w 2013 r. – 24. Spadła jednak liczba wniosków kierowanych do sądu o zastosowanie leczenia wobec osób uzależnionych. W 2005 r. było ich 25, zaś w 2013 r. - 11. Komisja realizuje też inne działania w zakresie walki z alkoholizmem, m.in. prowadzi dyżury w punkcie konsultacyjnym dla osób uzależnionych i współuzależnionych, przeprowadza rozmowy mobilizujące do leczenia, a także – we współpracy z innymi gminnymi jednostkami – przygotowuje ofertę zagospodarowania czasem wolnym. Statystykę aktywności GKRPA ilustrują tabele.

Tab. 84 Aktywność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krzyżanowicach w latach 2005 - 2013

Rok	Ilość spraw	Rodzaj i liczba podjętych działań		Dyżury w Punkcie Konsultacyjnym dla Osób z Problemem Alkoholowym
		Wnioski o przymusowe leczenie	Rozmowy motywujące do leczenia	
2005	29	24	14	25
2009	30	21	32	24
2011	26	13	17	24
2012	29	15	22	23
2013	24	11	23	24

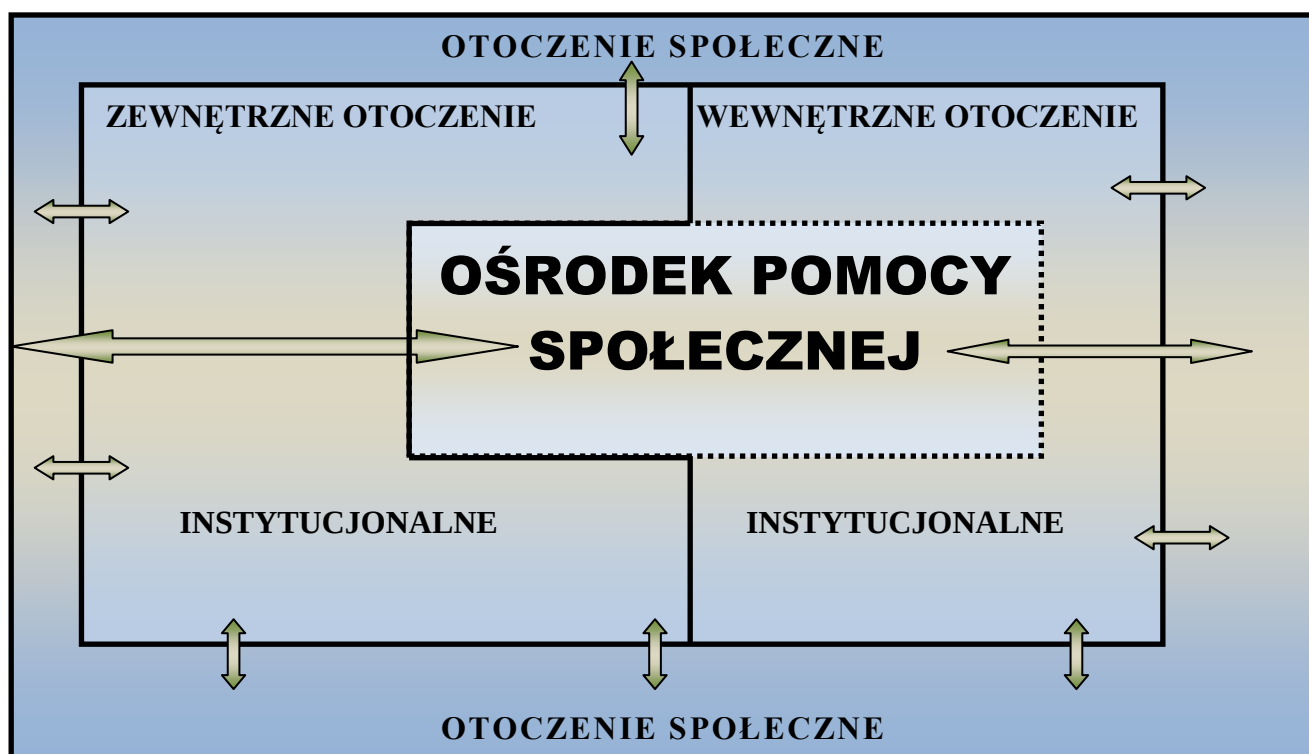
Dane: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krzyżanowicach.

II ZASOBY SAMORZĄDU GMINY KRZYŻANOWICE W ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Celem *Strategii* pozostaje wskazanie mechanizmów ujawniania i rozwiązywania problemów społecznych. W prostej drodze wyraża się to w minimalizowaniu różnicy pomiędzy istniejącym poziomem potrzeb z zakresu polityki społecznej, w tym pomocy społecznej, a środkami – instytucjonalnymi, prawnymi i materialnymi oraz innymi, jakimi dysponuje gmina, a także współpracujące z nią instytucje i organizacje, w tym inne samorządy terytorialne różnego szczebla. Wykonanie zadania czy realizacja jakiegokolwiek działania, płynącego ze zobowiązań strategii rozwiązywania problemów społecznych, składa się z wielu etapów. Jednym z nich jest alokacja posiadanych zasobów.

W określeniu zasobów samorządu gminy Krzyżanowice w zakresie rozwiązania problemów społecznych przydatnym jest narzędzie badawcze z obszaru politologii – analiza systemowa. Kluczowym zagadnieniem Strategii pozostaje pomoc społeczna. Na terenie gminy ośrodkiem, koordynującym całość pomocy społecznej, jest Ośrodek Pomocy Społecznej, stąd jego centralna rola wśród instytucjonalnych zasobów polityki społecznej. Uproszczony schemat pomocy społecznej na poziomie gminy ilustruje zależności pomiędzy głównymi kategoriami podmiotów:

Rys. 13 Uproszczony schemat systemu pomocy społecznej na poziomie gminy (wariant analityczny)

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

W schemacie tym strzałkami oznaczono tzw. „wyjścia” (*out-puts*) i „wejścia” (*in-puts*) do systemu, pomiędzy którymi zachodzi stała reakcja zwrotna. Poprzez „wejścia” sygnalizowane są potrzeby społeczne i artykułowane interesy poszczególnych grup społecznych. „Wyjścia” z kolei to decyzje instytucji, dystrybuujące posiadane zasoby zgodnie z przyjętymi kryteriami.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach w takim układzie pełni funkcję centralnego regulatora w zakresie pomocy społecznej. W obszarze całej polityki społecznej rolę tę odgrywają już jednak organy władzy publicznej: wójt i rada gminy, które swoją właściwością – przy pomocy wyspecjalizowanych jednostek – obejmują wszystkie elementy kształtowania rozwoju społecznego gminy.

OPS Krzyżanowice zatrudnia 11 pracowników; w tym 6 pracowników socjalnych na 5,5 etatu, w tym jednego pracownika w ramach realizacji projektu systemowego z PO Kapitał Ludzki – poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Oznacza to, że Ośrodek spełnia standard organizacyjny określony przepisami ustawy o pomocy społecznej w zakresie liczby pracowników socjalnych przypadających na 2000 mieszkańców.

Pracownicy Ośrodka regularnie podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w różnorodnych szkoleniach, głównie z ustawy o pomocy społecznej, kodeksu postępowania administracyjnego czy innych ustaw sektorowych. W opinii pracowników Ośrodka jednym z problemów, z jakim się borykają, są stereotypy związane z pomocą społeczną oraz nadmierna biurokratyzacja pomocy społecznej. Problemem jest także zmotywowanie wieloletnich klientów Ośrodka do podejmowania zatrudnienia, tym bardziej jeśli są to miejsca słabo płatne.

Poza codzienną działalnością pracownicy ośrodka realizują szereg ciekawych i ważnych inicjatyw. Są to różnorodne programy i projekty, a także np. coroczne spotkania z osobami niepełnosprawnymi, odwiedzanie osób niepełnosprawnych w DPS „Różany Pałac” czy odwiedzanie byłych mieszkańców gminy przebywających w domach pomocy społecznej.

Wewnętrzne otoczenie instytucjonalne OPS stanowią podmioty, kształtujące politykę społeczną, a będące organami gminy oraz komórkami/jednostkami organizacyjnymi samorządu gminnego. Są to zatem przede wszystkim: Rada Gminy, Wójt, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, urząd gminy, placówki służby zdrowia, szkoły podstawowe, gimnazja, przedszkola oraz Centrum Kultury w Tworkowie wraz z działającymi przy nich

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

klubami i świetlicami. Należy zauważyć, że na terenie gminy Krzyżanowice nie funkcjonują **żadne placówki opiekuńczo – wychowawcze wsparcia dziennego** (świetlice profilaktyczno – wychowawcze), co bardzo ogranicza możliwości oddziaływania władz lokalnych. W pewien funkcjonalny sposób z gminą powiązana jest również Stacja Opieki Caritas w Tworkowie.

Na zewnętrzne otoczenie instytucjonalne składają się instytucje publiczne, działające w obszarze polityki społecznej niezależne od gminy. Wśród najważniejszych należy wymienić przede wszystkim:

- podmioty funkcjonujące na poziomie powiatu i subregionu: Rada Powiatu, Zarząd Powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, domy pomocy społecznej, szkoły ponadgimnazjalne, szkoły specjalne, Dom Pomocy Społecznej „Rożany Pałac” w Krzyżanowicach, Powiatowy Urząd Pracy, Komenda Powiatowa Policji w Raciborzu i Komisariat Policji w Krzyżanowicach, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śl., Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz kobiet będących ofiarami przemocy w rodzinie w Raciborzu, Całodobowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Raciborzu, ośrodki terapii uzależnień, ośrodki rehabilitacyjne, warsztaty terapii zajęciowej, pogotowia rodzinne, rodziny zastępcze i in.;
- podmioty funkcjonujące na poziomie województwa: Sejmik i Zarząd Województwa, wojewoda, wojewódzkie ośrodki leczenia odwykowego, zakłady opiekuńczo-lecznicze, wojewódzkie szpitale specjalistyczne i inne;
- na poziomie centralnym i administracji rządowej: Sejm, Senat RP, Rada Ministrów, minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego i pracy, minister właściwy ds. zdrowia, minister właściwy ds. edukacji narodowej, Rada Pomocy Społecznej, Urząd ds. Repatriacji i Cudzoziemców, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych i in. agendy rządowe.

Otoczeniem zewnętrznym pozostają także rady sąsiednich gmin, wójtowie, burmistrzowie i prezydenci gmin i miast, ośrodki pomocy społecznej i inne gminne jednostki organizacyjne (np. Wodzisławski Ośrodek Terapii Dzieci i Młodzieży czy Raciborskie Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych), a ponadto zakłady penitencjarne, ośrodki zdrowia psychicznego, zakłady poprawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, instytucje naukowe, sądy i prokuratury, zespoły sądowej służby kuratorskiej czy Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno – Konsultacyjny w Raciborzu.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Otoczenie społeczne stanowią: lokalne społeczeństwo, mass media oraz organizacje pozarządowe (NGO). Zwłaszcza obecność tych drugich jest bardzo pożądana. Są one bowiem naturalnym partnerem samorządów w realizacji wielu zadań sfery publicznej.

Jest to głównie Kościół katolicki i jego struktury (Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek NMP prowadzące DPS w Krzyżanowicach, Caritas prowadząca Stację Opieki) oraz Towarzystwo Ludzi Niepełnosprawnych - Zdrowych Inaczej z siedzibą w Tworkowie. Ważną rolę odgrywają jednak również inne organizacje, zajmujące się różnymi obszarami polityki społecznej. Warto wspomnieć m.in. o 3 kołach emerytów i rencistów, 10 ochotniczych strażach pożarnych, 7 klubach sportowych, 10 kołach gospodyń wiejskich czy Towarzystwie Społeczno – Kulturalnym Niemców Województwa Śląskiego. Wydaje się więc, że jak na gminę zamieszkiwaną przez niecałe 12 tys. osób, mieszkańcy wykazują dużą aktywność społeczną.

Podsumowując gmina Krzyżanowice posiada nie najlepiej wykorzystane zasoby w zakresie polityki społecznej. Z jednej strony dysponuje nadmiernie rozwiniętą w stosunku do potrzeb infrastrukturą placówek oświatowych (np. gmina posiada aż cztery gimnazja – tyle samo co niedaleki, a czterokrotnie większy pod względem liczby ludności Wodzisław Śl.). Z drugiej natomiast cechują ją niewystarczające zasoby w innych obszarach, np. wsparcia rodziny.

Obecne zasoby Gminy stanowią: ośrodek pomocy społecznej, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, placówki oświatowe i ochrony zdrowia oraz Centrum Kultury w Tworkowie. Na terenie gminy nie funkcjonuje jednak żadna placówka opiekuńczo – wychowawcza wsparcia dziennego.

Z przyczyn niezależnych od Gminy (płatnikiem za zrealizowane świadczenia jest Narodowy Fundusz Zdrowia) nie w pełni wykorzystywana jest z kolei – unikalna jak na gminę wiejską – infrastruktura ochrony zdrowia. W opinii części osób biorących udział w badaniu ankietowym lokalna służba zdrowia jest słabo dostępna i zbyt scentralizowana w ośrodku zdrowia w Krzyżanowicach.

Niektórzy pracownicy gminnej oświaty wskazywali również na brak wystarczającego wsparcia psychologiczno – pedagogicznego dla uczniów szkół. Część szkół nie posiada ponadto kuchni i stołówek, a posiłki są dostarczane przez firmy zewnętrzne.

Na obszarze Krzyżanowic nie funkcjonuje żadna placówka wsparcia dziennego (światlica, klub itp.) dla osób starszych i niepełnosprawnych. Na szczęście, dzięki aktywności Stacji Opieki Caritas, której świadczenia są w dużej mierze finansowane przez samorząd lokalny, w gminie nie można mówić o braku usług opiekuńczych (rehabilitacyjnych, pielęgnacyjnych) dla osób starszych i niepełnosprawnych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Problemem są także bariery architektoniczne, nawet w obiektach użyteczności publicznej. Co czwarty uczestnik badania ankietowego uznał bowiem, że na terenie gminy jest dużo (21%) lub bardzo dużo (5%) barier architektonicznych i urbanistycznych utrudniających życie osobom niepełnosprawnym. Około 40% uznało, że sytuacja pod tym względem prezentuje się na terenie gminy przeciętnie. Zważywszy na gwałtownie zmieniającą się strukturę społeczną i demograficzną społeczności lokalnej, organizacja przedmiotowego wsparcia musi zostać potraktowana priorytetowo przez władze.

W gminie Krzyżanowice nie stanowi problemu infrastruktura przedszkoli. Z danych statystycznych wynika bowiem, że uczęszcza do nich mniej dzieci niż jest miejsc statutowych. Podobnie rzecz ma się do wyposażenia placówek oświatowych w infrastrukturę informatyczną. Wskaźnik komputeryzacji w szkołach podstawowych wynosi 87,50%, a w gimnazjach – 75%.

Kwestią wymagającą pewnej interwencji ze strony gminy jest spadający w ciągu minionych 5 lat współczynnik skolaryzacji – tak dla poziomu szkół podstawowych, jak i gimnazjum. Był on o ok. 3% niższy niż zalecany w *Narodowej Strategii Wzrostu Zatrudnienia na lata 2000 – 2006*³⁸.

W zakresie funkcjonowania pomocy społecznej na terenie gminy ujawniają się głównie problemy związane ściśle z zasobami finansowymi i rzeczowymi pozostającymi w dyspozycji samorządu lokalnego oraz przekazywanymi na cele pomocy społecznej. Ujawnione kwestie problematyczne dotyczą przede wszystkim: braku odpowiednio dużych komunalnych zasobów mieszkań socjalnych i chronionych, braku placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego oraz braku placówek wsparcia i opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Gmina nie zatrudnia też asystentów rodzinnych przez co w bardzo ograniczonym wymiarze może aktywnie oddziaływać na sytuację w rodzinach z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.

Samorząd Krzyżanowice nie posiada ponadto gminnego programu przeciwdziałania narkomanii, mimo że jak wykazano przestępstwa narkotykowe stanowią problem zauważalny na terenie gminy.

³⁸ *Narodowa Strategia Wzrostu Zatrudnienia na lata 2000 – 2006*, s. 42.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Pozytywną informacją jest to, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzyżanowice, dzięki zatrudnieniu dodatkowego pracownika socjalnego spełnia ustawowy standard w zakresie liczby zatrudnionych pracowników socjalnych. W chwili obecnej w OPS w Krzyżanowicach zatrudnionych jest 12 osób, w tym 6 osób (a 5,5 etatu) na stanowisku pracownika socjalnego. Ośrodek także dba o podnoszenie kwalifikacji swoich pracowników.

III ZAGREGOWANA ANALIZA SWOT GMINY KRZYŻANOWICE W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Krzyżanowice, oceny zasobów gminy w obszarze polityki społecznej, a także analizy uwarunkowań funkcjonowania lokalnego systemu pomocy społecznej, wzięwszy pod uwagę obraz rzeczywistości społecznej w szerszej perspektywie trzech odrębnych optyk – powiatu raciborskiego, województwa śląskiego oraz kraju, poniżej zamieszczona została pełna analiza SWOT gminy Krzyżanowice w obszarze polityki społecznej.

Ona stanowić będzie punkt wyjścia do proponowania celów strategicznych i kierunków realizacji zadań z nich wynikających.

Tab. 85 Analiza SWOT gminy Krzyżanowice w obszarze polityki społecznej

SILNE STRONY [S]	SŁABE PUNKTY [W]
Poziom integracji i identyfikacji z gminą jako lokalną ojczyzną	Słabo rozwinięta komunikacja publiczna na terenie gminy
Pozytywnie oceniany poziom lokalnej oświaty	Brak wystarczającej liczby wyspecjalizowanych organizacji pozarządowych, które mogłyby być partnerami w rozwiązywaniu problemów społecznych
Dostępność Internetu w szkołach oraz nauka języków obcych	Infrastruktura polityki społecznej niedostosowana do potrzeb
Wystarczający poziom świadczeń udzielanych przez pomoc społeczną	Brak wystarczającej liczby mieszkań socjalnych/komunalnych
Kultywowanie lokalnych i regionalnych tradycji górnos Śląskich	Społecznie relewantne zagrożenie alkoholizmem i narkomanią
Poziom świadomości ekologicznej mieszkańców	Brak asystentów rodzinnych
Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców	Brak placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego
Dostępność do poradnictwa na terenie gminy	Brak programu przeciwdziałania narkomanii

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022**

Współpraca szkół z instytucjami zewnętrznymi w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych uczniów	Relatywnie wysoki poziom poczucia zagrożenia bezpieczeństwa publicznego spowodowany kryminalną działalnością obywateli Czech
Gospodarowanie czasem wolnym dzieci i młodzieży szkolnej	Zagrożenia bezpieczeństwa publicznego ze strony pijanych kierowców
Ruralna organizacja życia społecznego przesądzająca m.in. o stosunkowo wysokim poziomie bezpieczeństwa	Niewystarczający poziom bezpieczeństwa szlaków komunikacyjnych w pobliżu szkół
Zakorzeniona wartość rodziny	Odczuwamy problem włóczęgostwa młodzieży
Religijność osób starszych i zaangażowanie w działalność na rzecz innych	Wysoki poziom bezrobocia w grupie wiekowej najmłodszych roczników aktywnych na rynku pracy oraz kobiet
Duże poczucie więzi sąsiedzkich	Występujący problem eurosieroctwa
Pozytywna ocena działań podejmowanych przez gminę na rzecz osób niepełnosprawnych	Niekorzystne zmiany demograficzne na terenie gminy połączone z dużą emigracją osób młodych
Wystarczająco rozwinięta infrastruktura czasu wolnego na terenie gminy	Spora grupa osób i rodziny zamieszkujących w substandardowych warunkach mieszkaniowych
Obecne w przestrzeni społecznej wzory zachowań utożsamiane ze śląskim porządkiem i gospodarnością	Wysoki odsetek osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku
	Agresja i przemoc w szkole; nietolerancja
	Zgłaszane braki w organizacji wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w szkołach
	Duża dostępność alkoholu i wyrobów tytoniowych dla młodzieży na terenie gminy
SZANSE [O]	ZAGROŻENIA [T]
Wzrost poziomu wykształcenia ludności	Niepewność o los młodzieży
Wzrost dochodów ludności	Apatia społeczna
Potencjał intelektualny młodego pokolenia	Emigracja zarobkowa młodych ludzi
Zwiększenie dostępności środków z funduszy europejskich na działania w zakresie polityki społecznej	Brak organizacji czasu wolnego
Budowa infrastruktury drogowej	Bieda
Zmiana mentalności społecznej	Przestępczość
Wzrost stopnia informatyzacji i komputeryzacji gospodarstw domowych	Alkoholizm i inne patologie społeczne
Zaangażowanie organizacji pozarządowych w pomoc osobom i rodzinom wymagającym wsparcia	Bezrobocie
Wzrost znaczenia edukacji w świadomości społecznej	Niski poziom wykształcenia ludności

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Kontakty młodzieży z rówieśnikami z zagranicy	Konsumpcyjny styl życia
Rozwój programów ochrony zdrowia	Postępujący rozpad więzi rodzinnych
Zmiana w społecznym postrzeganiu osób niepełnosprawnych	Niedoinformowanie osób starszych i niepełnosprawnych na temat uprawnień i przysługujących świadczeń
Rozwój kadr służb pomocy społecznej	Starzenie się społeczeństwa
Zwiększenie funduszy na rzecz polityki społecznej	Niska aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych
Wzrost wykrywalności przemocy w rodzinie	Eurosieroctwo
Rozwój nowych form pomocy osobom zagrożonych wykluczeniem społecznym	Brak polityki senioralnej - wykluczenie społeczne osób starych, niepełnosprawnych i chorych psychicznie
Rozpoznanie skali bezrobocia, jego struktury i źródeł	Niewłaściwa struktura wydatków publicznych na cele pomocowe, faworyzująca bierność
Wzrost poziomu świadomości społecznej na temat potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych	Zbyt mała różnica pomiędzy realnie uzyskiwanymi dochodami z pracy a świadczeniami z pomocy społecznej
Zmiana postrzegania rodzin i wielodzietności	Słaby rynek pracy chronionej
	Wysoki poziom dostępności alkoholu i wyrobów tytoniowych dla dzieci i młodzieży (łamanie zakazów prawnych)
	Negatywne wzory konsumpcji alkoholu w rodzinie i grupach rówieśniczych
	Brak specjalistów pomagających uzależnionej młodzieży
	Niski stopień powiązania systemu pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy i aktywizacji zawodowej
	Wzrost dostępności narkotyków
	Wysoka liczba nietrzeźwych kierowców
	Wandalizm i chuligaństwo młodzieży
	Niskie kompetencje kluczowe w zakresie udziału w społeczeństwie informacyjnym (wysoki poziom zagrożenia wykluczeniem cyfrowym)
	Niski poziom płacy za pracę

CZEŚĆ CZWARTA

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2022 jest koncepcją, której głównym celem jest powiązanie działań administracji publicznej i partnerów społeczno – gospodarczych w celu podnoszenia stopnia integracji społecznej oraz promocji zatrudnienia. Strategia jako opracowanie, uwzględniające kondycję społeczności lokalnej gminy Krzyżanowice, a także wskazania jej liderów, ma w założeniu wyznaczać cele i kształtować system aksjomatów, jakimi należy się kierować w podejmowanych działaniach, by standard życia mieszkańców gminy ulegał podwyższaniu.

W trakcie formułowania celów strategicznych oraz zadań z nich płynących w zakresie polityki społecznej kierowano się następującymi zasadami zarządzania strategicznego:

- **zasadą kontekstowości** – zapewnienie jak największego stopnia ogólności w formułowaniu konkretnych zadań strategicznych w celu zagwarantowania elastyczności treści, czasu i sposobów realizacji celów strategicznych;
- **zasadą kompleksowości** – uwzględnianie jak najszerzej perspektywy w patrzeniu na problemy społeczne oraz sposoby ich rozwiązywania;
- **zasadą wewnętrznego powiązania (synergii)** – wzajemne powiązanie rozwiązań zaproponowanych w *Strategii...* w celu wzajemnego uzupełniania się i wspomagania dla uzyskania jak najlepszych rezultatów realizacji założeń;
- **zasadą koncentracji** – skupienie się na najważniejszych problemach i najlepszych rozwiązaniach;
- **zasadą partnerstwa** – poszerzanie kręgu podmiotów uczestniczących we wszystkich fazach realizacji strategii – tak formułowaniu, ocenianiu, jak i wdrażaniu;
- **zasadą subsydiarności** – przekazywania możliwie największej liczby zadań szczeblom i jednostkom jak najbliższych problemu przy równoczesnym zapewnieniu braku ingerencji w kwestie, które osoby i grupy wymagające wsparcia mogą rozwiązać samodzielnie;
- **zasadą łączenia środków** – kumulowanie środków do wdrażania strategii poprzez efektywne partnerstwo i uruchamianie dla potrzeb rozwiązywania

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

problemów społecznych zasobów pozostających w dyspozycji podmiotów zewnętrznych wobec samorządu gminy.

Podążając za autorami Strategii Rozwoju Gminy Krzyżanowice do roku 2015, należy powtórzyć, że wizja rozwoju gminy wyraża się w dziesięciu wartościach, które zostaną zbudowane i umocnione:

- nowoczesna gmina wiejska, przyjazna dla swoich mieszkańców, spokojna i bezpieczna, znana w otoczeniu, a szczególnie w województwie śląskim z pozytywnych walorów środowiskowych, kulturowych, historycznych, estetyki i ładu przestrzennego stanowiących korzystny wyróżnik na tle chaosu cywilizacyjnego dotykającego obszary zurbanizowane;
- samodzielność w kształtowaniu ekonomicznego i społecznego rozwoju gminy, duże możliwości realizowania oczekiwań mieszkańców i ograniczone uzależnienie od otoczenia;
- mocny sektor małych i średnich przedsiębiorstw, którego rozwój przyczynia się do zagospodarowania aktywności mieszkańców, zacieśniania ich związków z gminą, wzbogacania struktury gospodarczej gminy, tworzenia nowych miejsc pracy, podnoszenia jakości życia poprzez zwiększenie dostępności usług;
- dobre przygotowanie gminy na przyjęcie inwestorów, udostępnienie im starannie wyselekcjonowanych zasobów, których gospodarcze wykorzystanie nie uszczupli w istotny sposób potencjału naturalnego stanowiącego główny atut gminy;
- nowoczesne i konkurencyjne rolnictwo rozwijające się w powiązaniu z małymi i średnimi firmami przetwórstwa rolno-spożywczego i firmami otoczenia rolnictwa;
- szeroka i atrakcyjna oferta turystyczno-rekreacyjna gminy opierająca się na dobrym wyposażeniu infrastrukturalnym gminy oraz aktywności i kreatywności osób fizycznych i małych firm odpowiadających na oczekiwania osób odwiedzających gminę;
- silne zakłady pracy oparte na eksploatacji, przetwarzaniu i wykorzystywaniu zasobów mineralnych występujących w gminie;
- dobra komunikacja władz lokalnych z mieszkańcami, lokalnymi przedsiębiorcami, inwestorami i turystami zorientowana na promowanie korzyści i szans, jakie tworzy gmina dla tych podmiotów;

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

- powiązanie rozwoju gminy z rozwojem indywidualnym mieszkańców i przedsiębiorstw poprzez stworzenie możliwości kształtowania świadomości mieszkańców oraz ich predyspozycji zawodowych, dbania o zdrowie i kondycję fizyczną;
- silny kapitał społeczny, zachowujący tradycyjne śląskie wartości, rozwijający się w drodze zwiększania aktywności mieszkańców i zintegrowanej działalności organizacji społecznych³⁹.

Transponując wymienione założenia na sferę polityki społecznej, wizję gminy Krzyżanowice w 2022 r. można zamknąć w hasło:

które oznacza gminę:

- której mieszkańcy mają zapewnione stabilne źródła utrzymania;
- której mieszkańcy czują się bezpiecznie;
- w której bilans migracji jest korzystny dla lokalnej wspólnoty;
- która w pełni wykorzystuje swoje położenie komunikacyjne;
- zachowującą swoją tożsamość, a zarazem pielęgnującą własną odrębność kulturalną;
- posiadającą racjonalnie zorganizowaną i dobrze wykorzystaną infrastrukturę społeczną;
- w której rozwija się budownictwo mieszkaniowe;
- posiadającą dobrą ofertę i infrastrukturę zagospodarowania czasem wolnym wszystkich grup mieszkańców;
- dysponującą oświatą zapewniającą wysoki poziom nauczania dzieci i młodzieży;
- skutecznie wykorzystującą kapitał i doświadczenie seniorów;
- skutecznie wspierającą osoby niepełnosprawne;
- z rozwiniętą, łatwo dostępną i stojącą na wysokim poziomie opieką zdrowotną;
- której mieszkańcy podwyższają swój poziom wykształcenia oraz stale zdobywają nowe kwalifikacje zawodowe – tak w ramach obowiązku nauki, jak i kształcenia ustawicznego;

³⁹ Strategia Rozwoju Gminy Krzyżanowice do 2015 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

- która inwestuje w kompetencje społeczne mieszkańców;
- która skutecznie walczy z wykluczeniem cyfrowym;
- z aktywnym i dobrze rozwiniętym sektorem organizacji pozarządowych;
- w której rodziny mogą liczyć na życzliwe wsparcie i pomoc ze strony wspólnoty lokalnej;
- której mieszkańcy aktywnie uczestniczą w życiu kulturalnym i chętnie podejmują aktywność fizyczną;
- która jest obszarem współpracy instytucji publicznych z obywatelami i ich organizacjami;
- która stawia na ekologię.

Podstawowym zadaniem dla realizatorów Strategii jest wspieranie wszystkich aktorów życia społecznego z zamiarem jak najpełniejszego osiągnięcia projektowanego standardu.

Celem nadrzędnym Strategii jest rozwój kapitału ludzkiego Gminy oraz zapewnienie warunków do pełnej integracji społecznej na jej terenie.

Jego osiągnięciu mają służyć cele operacyjne zgodne ze Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020:

- Cel 1: Wzrost zatrudnienia,
- Cel 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- Cel 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Cel 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej,
- Cel 5: Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

W ich ramach wyznaczono kierunki i zadania zdefiniowane w 5 obszarach:

- Ewaluacja i doskonalenie lokalnej polityki społecznej,
- Mieszkalnictwo i walka z bezdomnością,
- Partycypacja społeczna
- Edukacja i oświata,
- Integracja społeczna i rozwiązywanie problemów społecznych,

które przedstawiono w układzie tabelarycznym poniżej.

By pozostawać w zgodzie z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Krzyżanowice do 2015 r. do zasad realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Krzyżanowice na lata 2014 – 2022 – poza określonymi w pkt. I 5 – inkorporuje się następujące założenia:

- a) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna być aktualizowana i ewentualnie modyfikowana;
- b) w celu optymalnej realizacji założeń strategii należy przeprowadzić przegląd struktury organizacyjnej gminy w celu wskazania sektorowych koordynatorów poszczególnych elementów strategii;
- c) strategia powinna być wdrażana równolegle na dwóch poziomach: gminy i jednostek pomocniczych, czyli sołectw, za czym – zwłaszcza w niektórych dziedzinach – przemawia stosunkowo rozległe terytorium gminy;
- d) zarządzanie Strategią powinno zostać skoncentrowane, np. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach, który – przede wszystkim w obszarze rozwiązywania problemów społecznych – winien pełnić funkcję centralnego koordynatora zgodnie z przedstawionym wykresem albo też w celu zarządzania strategią powinien zostać powołany zespół koordynacyjny, w miarę możliwości reprezentujący różne dziedziny i różne spojrzenia na politykę społeczną;
- e) strategia powinna być corocznie monitorowana, ponadto co najmniej raz na trzy lata powinna zostać przeprowadzona diagnoza problemów społecznych na terenie gminy;
- f) strategia powinna mieć charakter otwarty, tj. w okresie jej obowiązywania instytucje publiczne i partnerzy społeczni powinni mieć możliwość zgłaszania propozycji uzasadnionych zmian i projektów do realizacji.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE
NA LATA 2014 – 2022

Ramy finansowe realizacji Strategii określi każdorazowo Wójt, zatwierdzając roczny plan działania – zgodnie z pkt I. 5.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do lepszego zarządzania problemami społecznymi na terenie gminy oraz osiągnięcie zmian w zakresie objętym dokumentem co najmniej na poziomie określonym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2010, a także Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.

Tab. 86 Cele, kierunki działań i zadania do realizacji w obszarze EWALUACJA I DOSKONALENIE LOKALNEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ

OBSZAR	CEL/KIERUNEK/ZADANIE	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
EWALUACJA I DOSKONALENIE LOKALNEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ	I.1 Weryfikacja i rozwijanie form realizacji założeń i zadań strategii rozwiązywania problemów społecznych, w tym nie rzadziej niż co 3 lata przeprowadzenie aktualizacji strategii	WÓJT/RG	- liczba modyfikacji i aktualizacji; - liczba sprawozdań rocznych z realizacji
	I.2 Opracowanie nie rzadziej niż co 3 lata całościowej diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Krzyżanowice	OPS	- liczba diagnoz
	I.3 Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w przygotowaniu programu szkoleń i zasad doradztwa metodycznego dla pracowników OPS Krzyżanowice oraz pedagogów z terenu gminy w zakresie programów rozwiązywania problemów społecznych, w szczególności walki z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i NEET	OPS, Szkoły, GZOKSiT	- liczba szkoleń
	I.4 Bieżąca ścisła współpraca z samorządem powiatowym w zakresie koordynowania realizacji zadań i założeń gminnej i powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych dla zwiększenia efektywności działań w tym obszarze	WÓJT/OPS	- natężenie występowania problemów społecznych; - liczba wspólnych inicjatyw z zakresu polityki społecznej
	I.5 Zwiększenie wysokości pozyskiwanych środków zewnętrznych na cele polityki społecznej	WÓJT/OPS	- liczba konkursów, w których wzięła udział gmina; - wysokość środków zewnętrznych pozyskiwanych rocznie na cele polityki społecznej
	I.6 Wzmocnienie pozycji OPS Krzyżanowice jako koordynatora pomocy społecznej i głównego realizatora założeń strategii	OPS/WÓJT	- wysokość nakładów na funkcjonowanie Ośrodka bezpośrednio związanych z realizacją zadań

EWALUACJA I DOSKONALENIE LOKALNEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ	I.7 Aktualizowanie wiedzy na temat różnych przejawów patologii społecznej, niedostosowania społecznego, jego przyczyn, przejawów i skutków poprzez zwiększenie odsetka pracowników pracujących objętych szkoleniami z zakresu niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży	UG/Szkoły/ OPS/GZOKSiT	- liczba pracowników służb społecznych biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy służb społecznych; - liczba badań, analiz i bilansów przeprowadzonych na terenie gminy pod kątem problemów społecznych; - liczba sprawozdań i badań zrealizowanych przez jednostki organizacyjne gminy na rzecz innych podmiotów dla potrzeb polityki społecznej
	I.8 Stworzenie możliwości zdobycia umiejętności niezbędnych do pracy z dziećmi z grupy ryzyka społecznego oraz niedostosowanymi społecznie, w szczególności w zakresie takich zjawisk jak „wypadanie” z systemu edukacji, NEET oraz pracy z młodzieżą z problemami wychowawczymi	Szkoły/GZOKSiT	- liczba pracowników biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy
	I.9 Doskonalenie umiejętności pracowników administracji i nadzoru w zakresie planowania i nadzorowania oraz kierowania programami z dziedziny profilaktyki społecznej i resocjalizacji	Szkoły/OPS	- liczba pracowników biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy

EWALUACJA I DOSKONALENIE LOKALNEJ POLITYKI SPOŁECZNEJ	I.10 Monitorowanie działań służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinach, w szczególności w rodzinach z problemem alkoholowym	GKRPA/OPS/Szkoły/ Zespół Interdyscyplinarny	- liczba aktów przemocy w rodzinie; - liczba osób objętych programem „Niebieska Karta” - liczba sprawców przemocy objętych programami korekcyjnymi; - liczba wniosków o leczenie przymusowe; liczba spraw przed GKRPA
	I.11 Zwiększenie skuteczności interwencji i kompetencji osób udzielających pomocy i konsultacji ofiarom oraz podejmujących interwencje wobec sprawców przemocy domowej	OPS/GKRPA/Szkoły/ Zespół Interdyscyplinarny	- liczba pracowników służb społecznych biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy służb społecznych
	I.12 Zwiększenie kompetencji nauczycieli w zakresie realizacji działań profilaktycznych i interwencji profilaktycznych	Szkoły	- liczba nauczycieli biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział nauczyciele
	I.13 Opracowanie i realizacja rocznych programów profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii	GKRPA/UG/OPS	- liczba programów opracowanych w okresie obowiązywania strategii
	I.14 Powołanie samorządowo – pozarządowej Gminnej Rady Pomocy Społecznej jako ciała opiniującego i doradczego	WÓJT/RG/ OPS/NGO	- liczba podmiotów uczestniczących w działalności Rady; - liczba posiedzeń Rady w ciągu roku; - liczba wydanych przez Radę opinii i zaleceń

Tab. 87 Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ

OBSZAR	ZADANIE	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ	II.1 Zwiększenie gminnego komunalnego zasobu mieszkaniowego	WÓJT/RG	- liczba nowo powstałych mieszkań komunalnych; - wysokość środków przeznaczanych corocznie na gospodarkę mieszkaniową; - przeciętny czas oczekiwania na zawarcie umowy najmu mieszkania
	II.2 Zwiększenie wysokości środków zewnętrznych pozyskiwanych przez gminę na rzecz rozwoju mieszkalnictwa komunalnego	WÓJT/RG	- liczba konkursów, projektów i grantów, w których gmina wzięła udział; - wysokość środków pozyskanych przez gminę
	II.3 Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych na terenie gminy	WÓJT/RG	- liczba nowopowstałych mieszkań; - wysokość środków przeznaczanych corocznie na gospodarkę mieszkaniową; - przeciętny czas oczekiwania na zawarcie umowy najmu mieszkania; - wysokość odszkodowań z tytułu niezapewnienia mieszkania socjalnego osobie uprawnionej wyrokiem eksmisyjnym
	II.4 Pomoc rodzinom ubogim, w szczególności wielodzietnym, w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	WÓJT/RG	- liczba rodzin oczekujących na zawarcie umowy najmu mieszkania; - średni czas oczekiwania na zawarcie umowy

MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ	II.5 Rozwój infrastruktury mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych, bezdomnych i opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze oraz na potrzeby interwencji kryzysowej	WÓJT/UG/ OPS	- liczba powstałych mieszkań chronionych; - wysokość środków przeznaczanych corocznie na gospodarkę mieszkaniową; - przeciętny czas oczekiwania na zawarcie umowy najmu mieszkania
	II.6 Pomoc w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych rodzinom, w szczególności posiadającym na utrzymaniu dzieci, zamieszkałym w warunkach substandardowych	WÓJT/OPS	- liczba rodzin oczekujących na zawarcie umowy najmu mieszkania; - średni czas oczekiwania na zawarcie umowy; - wysokość środków przeznaczanych przez gminę na pomoc rodzinom zamieszkałym w warunkach substandardowych
	II.7 Tworzenie korzystnych warunków do osiedlania się na terenie gminy poprzez wspieranie rozwoju budownictwa indywidualnego i wielorodzinnego (społecznego i spółdzielczego)	WÓJT/RG	- nakłady na przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe - powierzchnia uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe - średnia cena metra działki budowlanej

Tab. 88 Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

OBSZAR	ZADANIE	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	III.1 Coroczne opracowywanie programu współpracy z organizacjami pozarządowymi	WÓJT/RG	- liczba programów
	III.2 Opracowanie przejrzystych zasad opiniowania przez organizacje pozarządowe i mieszkańców projektów uchwał Rady Gminy	RG	- liczba projektów uchwał zaopiniowanych przez mieszkańców i NGO
	III.3 Przeprowadzenie wśród mieszkańców i organizacji pozarządowych kampanii informacyjnej i promocyjnej dot. działalności pożytku publicznego	UG	- liczba organizacji pożytku publicznego funkcjonujących w gminie; - wysokość środków przekazywanych przez mieszkańców gminy w ramach akcji 1%
	III.4 Zintensyfikowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie polityki społecznej	WÓJT/UG/ RG/OPS/ NGO	- liczba wspólnie podejmowanych inicjatyw; - liczba projektów gminnych w konkursach o środki zewnętrzne zrealizowanych w ramach partnerstwa; - liczba konkursów ofert ogłaszanych przez gminy na realizację przez NGO zadań publicznych; - liczba zadań zleconych NGO
	III.5 Tworzenie przyjaznych warunków i wspieranie działalności organizacji pozarządowych	WÓJT/RG/ UG/OPS	- liczba konkursów ofert ogłaszanych przez gminę na realizację zadań publicznych przez NGO; - liczba zadań zleconych NGO - wysokość środków przekazywanych na współpracę

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	III.6 Opracowanie zasad oraz realizacja przedsięwzięć w zakresie inicjatywy lokalnej	WÓJT/RG/UG	- liczba projektów zrealizowanych w ramach inicjatywy lokalnej; - nakłady na realizację projektów w ramach inicjatywy lokalnej
	III.7 Zwiększenie kompetencji jednostek pomocniczych – sołectw w rozwoju Gminy	WÓJT/RG	- wysokość środków przekazywanych sołectwom na realizowane przez nie zadania; - liczba zebrań wiejskich w ciągu roku; - liczba uczestników zebrań wiejskich;

Tab. 89 Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru EDUKACJA I OŚWIATA

OBSZAR	ZADANIE	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
EDUKACJA I OŚWIATA	IV.1 Współorganizacja w porozumieniu z samorządem powiatowym oraz innymi samorządami targów edukacyjnych dla uczniów gimnazjum z terenu gminy	UG/Szkoły/ GZOKSiT	-liczba młodzieży biorącej udział w targach
	IV.2 Organizacja w porozumieniu z powiatowym urzędem pracy systemu doradztwa dla absolwentów z terenu gminy	UG/Szkoły/ GZOKSiT	- liczba młodzieży objętej zajęciami; - liczba godzin zajęć z doradcą zawodowym
	IV.3 Reorganizacja lokalnego systemu oświaty tak, aby w większym stopniu odpowiadał zmieniającej się strukturze demograficznej mieszkańców gminy	WÓJT/RG/ GZOKSiT	- liczba placówek oświatowych na terenie gminy X liczba uczniów w tych placówkach, - nakłady na lokalną oświatę
	IV.4 Stworzenie systemu stypendialnego dla uczniów szkół wszystkich typów pochodzących z terenu gminy i osiągających wysokie wyniki w nauce a będących w trudnej sytuacji materialnej.	WÓJT/RG/ PRIV/KK	- liczba młodzieży objętej programem stypendialnym; - wysokość środków przekazywanych na stypendia
	IV.5 Rozwijanie infrastruktury placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego (tworzenie świetlic profilaktyczno - wychowawczych)	WÓJT/RG	- liczba dzieci i młodzieży objętych zajęciami w świetlicach wg grup wiekowych; - liczba rodziców objętych pracą świetlic; - liczba spraw zrealizowanych we współpracy z OPS i kuratorami
	IV.6 Zapewnienie na odpowiednim poziomie wsparcia pedagogiczno-psychologicznego dzieciom i młodzieży szkół z terenu gminy	WÓJT/Szkoły/ OPS	- liczba pedagogów zatrudnionych w placówkach oświatowych; - liczba psychologów zatrudnionych w placówkach oświatowych i pomocy społecznej na terenie gminy; - ilość spraw zrealizowanych przez w/w; - liczba dzieci i rodziców objętych pracą

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

EDUKACJA I OŚWIATA	IV.7 Monitorowanie stanu występowania dysfunkcji społecznych wśród uczniów szkół z terenu gminy poprzez regularne prowadzenie badań ankietowych oraz bieżące obserwowanie środowisk patologicznych funkcjonujących na terenie gminy, w tym NEET	Szkoły/OPS	- liczba badań, diagnoz i bilansów; - natężenie występowania problemów społecznych; - liczba dzieci w środowiskach patologicznych
	IV.8 Stworzenie efektywnego systemu motywacyjnego dla nauczycieli i pedagogów szkolnych w celu zwiększenia ich aktywności w obszarze rozwiązywania problemów społecznych	WÓJT/Szkoły	- liczba nauczycieli wyróżnionych i nagrodzonych za aktywność na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
	IV.9 Opracowanie i realizacja w porozumieniu z OPS, policją i świetlicą środowiskową, kuratorami sądowymi i poradnią psychologiczno – pedagogiczną szkolnych programów wychowawczo-opiekuńczych oraz długofalowego gminnego programu wychowawczego	Szkoły/OPS	- liczba opracowanych programów; - liczba sporządzonych sprawozdań; - liczba dzieci i młodzieży objętych programami
	IV.10 Promowanie potrzeby kształcenia się wśród młodzieży oraz zwiększenie dostępności oferty edukacyjnej szkół średnich i wyższych oraz szkół systemu kształcenia ustawicznego z terenu powiatu i okolic; podniesienie wskaźnika skolaryzacji	Szkoły/UG	- liczba młodzieży kontynuującej naukę wg typów szkół; - wartość współczynnika skolaryzacji wg szczebli edukacji
	IV.11 Stworzenie w porozumieniu z innymi zarządcami dróg systemu bezpiecznych ciągów komunikacyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej z terenu gminy poprzez budowę chodników, oświetlenia dróg, zwiększenie liczby bezpiecznych przejść dla pieszych oraz zaopatrzenie dzieci w elementy odblaskowe na ubraniach i tornistrach	WÓJT/RG/ Szkoły	- wydatki na modernizację dróg i chodników prowadzących do szkół; - długość zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych; - liczba dzieci zaopatrzonych w odblaskowe elementy garderoby; - liczba zajęć z bezpiecznego poruszania się po drogach zorganizowanych w szkołach; - liczba wypadków drogowych, w tym z udziałem dzieci, w obrębie szkół
	IV.12 Utworzenie i wspieranie rozwoju szkolnych klubów sportowych i międzyszkolnej ligi sportowej	Szkoły	- liczba zorganizowanych zawodów

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

EDUKACJA, I OŚWIATA	IV.13 Budowa na terenie gminy systemu ścieżek rowerowych oraz ścieżek zdrowia itp.	WÓJT/UG	- nakłady na budowę ścieżek rowerowych i ścieżek zdrowia; - długość ścieżek rowerowych na terenie gminy
	IV.14 Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci poprzez realizację we wszystkich szkołach efektywnych programów zajęć wyrównawczych oraz programów wspierania rozwoju, w tym wczesnego wspomagania	UG/Szkoły	- liczba godzin wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów; - liczba dzieci biorących udział w zajęciach wyrównawczych, programach rozwoju i wczesnego wspomagania
	IV.15 Promowanie aktywności rodziców i ich uczestnictwa w działaniach na rzecz szkoły i przedszkola oraz ich podopiecznych	Szkoły	- liczba spraw podjętych przez rady rodziców szkół i przedszkoli
	IV.16 Opracowanie i realizacja programu edukacji zdrowotnej w szkołach, miejscach pracy, ośrodkach zdrowia; tworzenie warunków do powstawania w szkołach gabinetów lekarskich	UG/ZOZ	- liczba osób objętych programem
	IV.17 Promocja zdrowia wśród dzieci i młodzieży, w szczególności propagowanie stylu życia wolnego od środków narkotycznych, tytoniu i alkoholu	ZOZ/Szkoły/ GKRPA	- liczba dzieci i młodzieży objętych programem; - liczba przypadków palenia papierosów przez młodzież w szkołach; - liczba ujawnionych przypadków upojenia alkoholowego dzieci i młodzieży; - liczba ujawnionych przypadków odurzenia narkotykowego (lub uzależnienia) wśród młodzieży szkolnej
	IV.18 Cykliczna organizacja w porozumieniu z ośrodkami zdrowia z terenu powiatu i okolic oraz przedsiębiorcami z obszaru farmaceutycznego gminnych dni promocji zdrowia	UG/ZOZ/PRIV/ Szkoły	- liczba osób biorących udział w imprezie
	IV.19 Utworzenie – samodzielnie lub we współpracy z innymi podmiotami – na terenie gminy żłobka lub klubu dziecięcego	WÓJT/GZOKSiT/ NGO/PRIV	- liczba dzieci korzystających ze żłobka/klubu - liczba kobiet, które korzystają ze żłobka lub klubu, a które powróciły do pracy po urodzeniu dziecka

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

EDUKACJA I OŚWIATA	IV.20 Promocja opieki przedszkolnej	WÓJT/GZOKSiT/ Przedszkola	- liczba dzieci w przedszkolach gminnych
	V.21 Popularyzacja oświaty ogólnodostępnej wśród dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	WÓJT/GZOKSiT/ Szkoly	- liczba dzieci niepełnosprawnych korzystających z gminnych placówek oświatowych; - liczba dzieci niepełnosprawnych z terenu gminy korzystających z placówek oświatowych poza terenem gminy; - nakłady na dostosowanie placówek do potrzeb osób niepełnosprawnych; - współczynnik skolaryzacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej
	V.22 Zapobieganie „wypadaniu” dzieci i młodzieży z systemu edukacji	Szkoly/GZOKSiT	- liczba dzieci i młodzieży objętej obowiązkiem szkolnym lub obowiązkiem nauki, która go nie realizuje
	V.23 Promocja idei kształcenia, w tym ustawicznego wśród mieszkańców gminy	WÓJT/GZOKSiT	- liczba podejmowanych inicjatyw; - liczba osób z wykształceniem średnim, policealnym i wyższym w stosunku do ogółu ludności
	IV.24 Rozwój kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy	UG/GZOKSiT/ Szkoly	- odsetek mieszkańców, którzy zadeklarowali wykonywanie 5 lub 6 spośród czynności związanych z wykorzystywaniem Internetu: korzystanie z wyszukiwarki, wysyłanie e-maili z załącznikami, korzystanie z forów i list dyskusyjnych, wykonywanie rozmów telef. przez Internet, wymiana plików poprzez sieci typu P2P; - liczba kursów i szkoleń dla mieszkańców; - liczba projektów zrealizowanych w tym zakresie przez gminę na rzecz mieszkańców

Tab. 90 Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

OBSZAR	ZADANIE	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA		
	V.1 Wspieranie i prowadzenie kampanii promujących samozatrudnienie i aktywność na rynku pracy	WÓJT/RG/PRIV PUP/Szkoły	- liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą
	V.2 Organizowanie warunków dla tworzenia na terenie gminy miejsc pracy poprzez przygotowanie odpowiednich terenów inwestycyjnych	WÓJT/RG/PRIV	- stopa bezrobocia w gminie; - liczba powstających miejsc pracy; - nakłady na przygotowanie terenów inwestycyjnych; - powierzchnia terenów inwestycyjnych
	V.3 Stworzenie przejrzystego systemu ulg i kryteriów ich przyznawania istniejącym i nowopowstającym podmiotom gospodarczym w zależności od ich zdolności do tworzenia nowych miejsc pracy	RG/WÓJT/PRIV	- wysokość ulg; - liczba powstających miejsc pracy
	V.4 Przygotowanie i rozszerzanie w porozumieniu z PUP systemu prac interwencyjnych dla pracowników niewykwalifikowanych i osób długotrwale bezrobotnych na rzecz wzrostu bezpieczeństwa drogowego gminy oraz rozwoju mieszkalnictwa komunalnego	WÓJT/RG/ PUP/PRIV	- liczba inicjatyw na rzecz zwiększenia zatrudnienia; - wysokość środków na świadczenia aktywizacyjne; - liczba osób objętych działaniami
	V.5 Wspieranie wzrostu aktywności kobiet i osób młodych na rynku pracy	WÓJT/PUP PRIV	- liczba inicjatyw na rzecz zwiększenia zatrudnienia; - wysokość środków na świadczenia aktywizacyjne; - liczba osób objętych działaniami
	V.6 Stworzenie w porozumieniu z samorządami sąsiednich gmin oraz samorządem powiatowym systemu zachęt do uruchomienia połączeń komunikacji publicznej z aglomeracją Ostrawy oraz Rybnika	WÓJT/RG	- liczba bezpośrednich połączeń komunikacji publicznej z aglomeracją Ostrawy oraz Rybnika

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.7 Współpraca z PUP w celu rozwijania skutecznego i nowoczesnego pośrednictwa pracy.	OPS/WÓJT/PUP/PRIV	- liczba osób bezrobotnych długotrwale; - liczba zgłaszanych ofert pracy; - liczba miejsc publikacji ofert pracy
	V.8 Powołanie samodzielnie lub w porozumieniu z innymi samorządami lokalnymi Centrum Integracji Społecznej i wspieranie podmiotów ekonomii społecznej systemu samopomocy i wsparcia środowiskowego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją	WÓJT/RG/OPS/PUP	- liczba osób objętych działaniami CIS; - nakłady finansowe na działalność CIS/KIS; - nakłady finansowe na aktywizację zawodową
	V.9 Rozwój i wsparcie dla inicjatyw prowadzących do rozwoju współpracy gospodarczej przedsiębiorców z terenu gminy oraz przygranicznych obszarów Republiki Czeskiej	WÓJT/RG/PRIV/PUP	- liczba lokalnych przedsiębiorców współpracujących z przedsiębiorcami z Republiki Czeskiej
	V.10 Zorganizowanie we współpracy z PUP grupy samopomocy i wsparcia dla osób bezrobotnych	OPS/PUP	- liczba uczestników grupy wsparcia
	V.11 Objęcie młodzieży pochodzącej z rodzin dysfunkcyjnych i środowisk patologicznych przygotowaniem zawodowym w formie przyuczenia do zawodu	Szkoły/PUP/OPS/PRIV	- liczba młodzieży objętej przyuczeniem do zawodu
	V.12 Zapewnienie wsparcia dla osób walczących z pracodawcami niewypłacającymi wynagrodzenia lub uchylającymi się od wykonywania wyroków sądowych w tym zakresie	WÓJT/PUP/OPS	- liczba interwencji
	V.13 Współpraca z samorządem powiatowym i innymi instytucjami w celu zwiększenia wskaźnika zatrudnienia w grupie mieszkańców 20-24 lata do 44,2%.	WÓJT/PUP	- stopa bezrobocia wśród osób do 25 r. życia; - wskaźnik zatrudnienia osób 20-24 lata

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.14 Aktywizacja zawodowa i mobilizacja klientów pomocy społecznej do poprawy ich sytuacji poprzez wykorzystanie stosownych instrumentów prawnych, w szczególności z ustawy o zatrudnieniu socjalnym, z ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy (tzw. prace społecznie użyteczne).	OPS/WÓJT/PUP	- liczba klientów pomocy społecznej i dłużników alimentacyjnych zgłoszonych do programu prac społecznie użytecznych; - wysokość środków na aktywizację zawodową w/w
	PROGRAM WSPARCIA SPOŁECZNEGO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I CHORYCH PSYCHICZNIE		
	VI.1 Zorganizowanie w obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy we współpracy z PCPR i PFRON punktów informacyjnych dot. możliwości uzyskania pomocy lub wsparcia przez osoby niepełnosprawne i chore psychicznie oraz zasad udzielania w/w pomocy	OPS/PCPR	- liczba punktów informacyjnych; - liczba niepełnosprawnych mieszkańców gminy korzystających z dofinansowań PFRON
	VI.2 Inwentaryzacja i likwidacja barier architektonicznych i urbanistycznych w obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy	WÓJT	- liczba barier architektonicznych i urbanistycznych w obiektach użyteczności publicznej położonych na terenie gminy; - wysokość środków na likwidację barier pozyskanych i przekazanych przez gminę
	VI.3 Zwiększenie dostępności usług dla osób niepełnosprawnych i starszych	OPS	- liczba usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych sfinansowanych przez gminę; - liczba skierowań do domów pomocy społecznej oraz dziennych domów pomocy
	VI.4 Zwiększenie stopnia dostępności środków komunikacji publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych	WÓJT/PRIV	- ilość środków komunikacji publicznej dostosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	VI.5 Utworzenie (także w porozumieniu z sąsiednimi gminami) placówki dziennego pobytu dla osób starych i niepełnosprawnych z terenu gminy	WÓJT/RG/ PRIV/OPS	- wysokość nakładów na uruchomienie i działalność placówki; - liczba osób korzystających z usług placówki
	VI.6 Promowanie postawy wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych i obłożnie chorych wśród młodzieży z terenu gminy	OPS/Szkoły/NGO	- liczba wolontariuszy działających na rzecz osób starych i niepełnosprawnych
	VI.7 Zapewnienie we współpracy z powiatem wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi w rozwiązywaniu ich problemów	OPS	- ilość świadczeń na rzecz mieszkańców gminy z zaburzeniami psychicznymi; - liczba skierowań do dziennych ośrodków wsparcia oraz domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi
	VI.8 Utworzenie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych w obrębie obiektów użyteczności publicznej oraz ośrodków handlowo-rozrywkowych na terenie gminy	WÓJT/RG	- liczba miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych
	VI.9 Współpraca z warsztatami terapii zajęciowej i ośrodkami wsparcia, zakładami aktywności zawodowej i zakładami pracy chronionej w celu zapewnienia wysokiego standardu wsparcia osób niepełnosprawnych	OPS/UG	- liczba wspólnych inicjatyw; - liczba funkcjonujących zespołów interdyscyplinarnych
	VI.11 Rozwijanie infrastruktury mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych	WÓJT/OPS	- liczba mieszkań
	VI.12 Włączanie osób starszych na rzecz rozwoju środowiska lokalnego	WÓJT/OPS	- liczba klubów seniora działających w gminie
	VI.13 Tworzenie we współpracy z innymi podmiotami systemu zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne	WÓJT/RG/PUP/UG	- liczba zakładów pracy chronionej; - liczba pracujących osób niepełnosprawnych z terenu gminy

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	PROGRAM OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ		
	VII.1 Aktywizacja zawodowa i mobilizacja klientów pomocy społecznej do poprawy ich sytuacji poprzez wykorzystanie stosownych instrumentów prawnych, w szczególności z ustawy o zatrudnieniu socjalnym, z ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy (tzw. prace społecznie użyteczne)	OPS/WÓJT/PUP	- liczba klientów pomocy społecznej i dłużników alimentacyjnych zgłoszonych do programu prac społecznie użytecznych; - wysokość środków na aktywizację zawodową w/w
	VII.2 Współpraca z organizacjami kościelnymi i innymi organizacjami pozarządowymi w celu ujawniania i zwalczania ognisk biedy na terenie gminy	OPS/NGO/KK	- liczba osób objętych programami dożywiania; - liczba osób objętych pomocą rzeczową i finansową
	VII.3 Wydanie we współpracy z podmiotami zewnętrznymi informatora dot. instytucji pomocy społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, funkcjonujących na terenie gminy, powiatu i subregionu dla wszystkich obszarów tej pomocy	OPS/PCPR/ NGO/KRPA	- nakład informatora, - wysokość nakładów finansowych na zadanie
	VII.4 Aktywny udział w programach i akcjach dożywiania, a także praca socjalna z rodzinami w celu jak najlepszego docierania z pomocą	OPS/Szkoły	- liczba dożywianych osób; - liczba rodzin i osób otrzymujących wsparcie finansowe i rzeczowe; - ilość programów, w których gmina uczestniczy; - wysokość wydatków na walkę z ubóstwem
	VII.5 Wspieranie działalności zespołu interdyscyplinarnego	OPS	- liczba spraw rozpatrzonych przez zespół
	VII.6 Rozwijanie form pracy socjalnej z rodzicami biologicznymi dzieci i młodzieży objętej nadzorem sądowym oraz dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym lub demoralizacją	OPS/Szkoły/ PCPR/MOW/ Policja/ Kuratorzy/Sąd	- liczba rodziców objętych kontraktami socjalnymi, terapią, pracą socjalną, pedagogiczną i wsparciem psychologicznym

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	VII.7 Zwiększenie skuteczności programów zapobiegających niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży z terenu gminy, w tym walka z NEET	OPS/Szkoły/ PCPR/MOW/ Policja/ Sąd/Kuratorzy	- liczba przestępstw popełnianych przez nieletnich mieszkańców gminy; - ilość spraw o demoralizację młodzieży z terenu gminy
	VII.8 Zorganizowanie systemu specjalistycznego poradnictwa rodzinnego (psychologicznego, pedagogicznego i prawnego) oraz mediacji w sytuacji konfliktu w rodzinie poprzez uruchomienie na terenie gminy Punktu Poradnictwa i Interwencji	OPS/NGO	- liczba poradni rodzinnych działających na terenie gminy; - wysokość nakładów na specjalistyczne poradnictwo i mediację; - liczba mieszkańców objętych pomocą Punktu
	VII.9 Promowanie wartości rodziny i życia rodzinnego w codziennej działalności gminnych jednostek organizacyjnych i partnerów	OPS/NGO/ Szkoły/KK	- liczba akcji i imprez integrujących rodziny
	VII.10 Prowadzenie w szkołach zajęć przygotowujących do życia w rodzinie	Szkoły/OPS	- liczba godzin zajęć; - liczba uczestników zajęć
	VII.11 Utworzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego	WÓJT/OPS/NGO	- liczba funkcjonujących placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego; - liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem, pracą i terapią; - liczba rodziców objętych wsparciem, pracą i terapią;
	VII.12 Zatrudnienie w OPS asystentów rodzinnych	WÓJT/OPS	- liczba zatrudnionych asystentów rodzinnych; - liczba rodzin i osób na jednego asystenta

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	VII.13 Aktywizacja i mobilizacja klientów pomocy społecznej poprzez zintensyfikowanie pracy socjalnej (kontrakty socjalne) oraz inicjowanie i uczestnictwo OPS w działaniach samopomocowych oraz postępowaniach alimentacyjnych na rzecz klientów pomocy społecznej ze strony ich rodzin	OPS	- liczba klientów objętych kontraktami socjalnymi; - liczba kontraktów zakończonych powodzeniem; - liczba działań samopomocowych organizowanych i wspieranych przez pracowników socjalnych OPS; - liczba postępowań alimentacyjnych wszczętych przez OPS lub przezeń wspieranych wobec rodzin klientów pomocy społecznej
	VII.14 Organizacja zajęć socjoterapeutycznych i wypoczynku dla dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	GKRPA/OPS/ NGO/Szkoły	- liczba dzieci objętych zajęciami i wypoczynkiem; - nakłady finansowe na organizację zajęć i wypoczynku
	VII.15 Wprowadzenie ułatwień w obsłudze rodziców z dziećmi przez gminne jednostki administracji publicznej	WÓJT	- liczba miejsc zabawy dla dzieci zorganizowanych w siedzibach urzędów; - liczba uruchomionych punktów szybkiej obsługi osób z dziećmi
	VII.16 Powołanie przy Wójcie rady ds. Rodziny o charakterze zespołu interdyscyplinarnego	WÓJT/OPS	- liczba podmiotów uczestniczących w działalności Rady; - liczba posiedzeń Rady w ciągu roku; - liczba wydanych przez Radę opinii i zaleceń
	VII.17 Finansowanie zajęć pozalekcyjnych i wyrównawczych w celu likwidacji deficytów rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym	WÓJT/GKRPA/ NGO/Szkoły	- nakłady finansowe na zadanie; - liczba godzin zajęć; - liczba rodzajów zajęć; - liczba uczestników zajęć

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	VII.18 Udział Gminy w programach wspierających systemowo lub sektorowo rodziny	WÓJT/OPS/GKRPA/ Szkoły	- liczba programów z udziałem gminy; - środki pozyskane na pomoc rodzinom; - liczba inicjatyw wspierających rodzinę, które przeprowadzono na terenie gminy
	VII.19 Uruchomienie w gminnych placówkach oświatowych <i>Szkoły dla Rodziców</i> oraz wprowadzenie obowiązku uwzględniania profilaktyki opiekuńczo – wychowawczej w gminnych i szkolnych dokumentach programowych z zakresu polityki społecznej	WÓJT/KRPA/ Szkoły/PPP	- liczba uczestników szkoły; - liczba podjętych programów; - liczba działań podjętych w ramach programów
	VII.20 Udział w kampaniach promujących ideę rodzicielstwa zastępczego	WÓJT/RG/OPS/ Szkoły/GKRPA/ NGO/KK	- liczba zawiązanych na terenie gminy rodzin zastępczych; - liczba dzieci umieszczonych w tych rodzinach
	VII.21 Rozwijanie form pracy z rodzicami biologicznymi dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinach zastępczych, placówkach socjoterapeutycznych i resocjalizacyjnych	OPS/GKRPA/ Kuratorzy	- liczba dzieci odebranych rodzicom biologicznym; - liczba dzieci, które powróciły do rodziców biologicznych; - liczba nieletnich kierowanych do placówek socjoterapeutycznych i resocjalizacyjnych;
	VII.22 Rozwój form pomocy finansowej i rzeczowej osobom i rodzinom jej potrzebującym	OPS/Szkoły/ NGO/KK	- nakłady na pomoc finansową o rzeczową dla ubogich rodzin; - liczba programów i projektów dot. zwalczania ubóstwa z udziałem gminy; - liczba akcji charytatywnych zorganizowanych na terenie gminy; - liczba osób objętych programami dożywiania; - liczba osób objętych pomocą rzeczową i finansową

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	VII.23 Powołanie we współpracy z samorządem powiatu raciborskiego zespołu ds. rodzicielstwa zastępczego i usamodzielnień	OPS/PCPR	- liczba podmiotów uczestniczących w działalności zespołu, - liczba posiedzeń zespołu w ciągu roku, - liczba wydanych przez zespół opinii i zaleceń
	PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ I PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE		
	VIII.1 Zwiększenie kontroli nad placówkami handlowymi i usługowymi w zakresie sprzedawania wyrobów tytoniowych i alkoholowych nieletnim	GKRPA/OPS	- liczba skontrolowanych obiektów
	VIII.2 Zorganizowanie wśród młodzieży szkolnej z terenu gminy w porozumieniu z ośrodkami terapii uzależnień akcji profilaktycznych i warsztatów o tematyce przeciwuuzależnieniowej	GKRPA	- liczba akcji i warsztatów; - liczba godzin warsztatów; - liczba młodzieży objętej akcjami i warsztatami
	VIII.3 Realizacja programu „Niebieska Karta” i zapewnienie wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie	OPS	- liczba zgłoszonych przez policję „Niebieskich Kart”; - liczba ofiar przemocy objętych interwencją kryzysową; - liczba osób przebywających w ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy; - liczba sprawców przemocy objętych programami korekcyjnymi
	VIII.4 Coroczne opracowywanie programu rozwiązywania problemów alkoholowych i objęcie jego realizacji obowiązkową sprawozdawczością	GKRPA/WÓJT/ RG	- liczba programów;
	VIII.5 Zorganizowanie mieszkania chronionego dla potrzeb interwencji kryzysowej	WÓJT/OPS	- nakłady na mieszkania chronione;

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	VIII.6 Zwiększenie dostępności i skuteczności zorganizowanych form pomocy psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci nadużywających alkoholu, uzależnionych od niego oraz pochodzących z rodzin alkoholowych	GKRPA/OPS/ Szkoly/NGO	- liczba osób uzależnionych objętych pomocą, wsparciem i terapią psychologiczną oraz działaniami socjoterapeutycznymi; - liczba dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnienia objętych zajęciami terapeutycznymi i pomocą psychologiczną
	VIII.7 Badanie i monitorowanie problemów związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych	GKRPA/Szkoly	- liczba badań wśród dzieci i młodzieży dot. nasilenia występowania problemu spożywania alkoholu i narkotyków w rodzinach oraz uzależnienia od nich, a także skali występowania problemu przemocy w rodzinie
	VIII.8 Opracowanie i skuteczna realizacja programu przeciwdziałania narkomanii na terenie gminy	WÓJT/GKRPA/OPS	- liczba inicjatyw podejmowanych w zakresie przeciwdziałania narkomanii; - liczba osób objętych działaniami
	VIII.9 Rozwój edukacji publicznej w zakresie problematyki uzależnień i przemocy w rodzinie	GKRPA/OPS/Szkoly	- liczba przeprowadzonych akcji edukacyjnych; - liczba osób objętych akcjami
	VIII.10 Podjęcie działań na rzecz lepszego zabezpieczenia szkół przed problemem uzależnień	WÓJT/Szkoly	- wyniki badania subiektywnej oceny rodziców dot. jakości systemu zabezpieczenia szkół x wyniki badań wśród młodzieży dot. problemu narkomanii
	VIII.11 Przeciwdziałanie rekreacyjnemu i eksperymentalnemu używaniu substancji psychoaktywnych przez młodzież poprzez edukację	Szkoly/OPS	- liczba młodzieży objętej edukacją x wyniki badań wśród młodzieży dot. używania substancji psychoaktywnych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

INTEGRACJA SPOŁECZNA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	VIII.12 Uczenie młodzieży szkolnej sposobów radzenia sobie ze stresem	Szkoły/OPS	- liczba młodzieży objętej zajęciami nt. walki ze stresem
	VIII.13 Wspieranie rozwoju i modernizacji lokalnej bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej usług terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych	WÓJT/RG	- wysokość nakładów na bazę usług terapeutycznych
	VIII.14 Współpraca z Kościołem Katolickim w zakresie walki z alkoholizmem i promowania zdrowego stylu życia	GKRPA/WÓJT/OPS/KK	- liczba wspólnych inicjatyw w zakresie walki z alkoholizmem oraz promowania zdrowego stylu życia
	VIII.15 Organizacja systemu wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych	GKRPA/WÓJT/NGO	- liczba grup AA i AL-ANON działających na terenie gminy;
	VIII.16 Organizacja zajęć socjoterapeutycznych i wypoczynku dla dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	GKRPA/OPS/NGO	- liczba dzieci objętych zajęciami i wypoczynkiem; - nakłady finansowe na organizację zajęć i wypoczynku
	VIII.17 Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach przez zwalczanie problemu kierowania pojazdami mechanicznymi pod wpływem alkoholu	GKRPA/Policja	- liczba zatrzymanych pijanych kierowców

LEGENDA:

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej;
 UG – Urząd Gminy;
 RG – Rada Gminy;
 WÓJT – Wójt
 ZOZ – placówki ochrony zdrowia;
 PRIV – podmioty sektora prywatnego (przedsiębiorcy);
 KK – Kościół Katolicki;
 PPP – poradnia psychologiczno – pedagogiczna;
 GZOKSiT – gminne instytucje kultury, sportu i turystyki;

SZKOŁY – szkoły podstawowe i gimnazja na terenie gminy;
 GKRPA – Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
 PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
 PUP – Powiatowy Urząd Pracy;
 NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia;
 NGO- organizacje pozarządowe;
 Kuratorzy – kuratorzy sądowi;
 MOW – młodzieżowe ośrodki socjoterapii i inne;
 ZOZ – jednostki organizacyjne służby ochrony zdrowia

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY
KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

SPIS TABEL I WYKRESÓW:

Rys. 1 Uproszczony schemat analityczny realizacji Strategii	s. 7
Rys. 2 Uproszczony schemat wdrażania Strategii	s. 12
Rys. 3 Uproszczony schemat prac nad Strategią	s. 13
Rys. 4 Miejsce Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego porządku strategicznym	s. 40
Rys. 5 Zmiany ekonomicznej struktury ludności gminy Krzyżanowice w l. 2000 – 2013	s. 53
Rys. 6 Liczba osób bezrobotnych w gminie Krzyżanowice w latach 2003 – 2013 wg płci,	s. 68
Rys. 7 Liczba osób bezrobotnych w gminie Krzyżanowice w latach 2009 – 2013 wg płci,	s. 68
Rys. 8 Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów na terenie gminy Krzyżanowice w latach 2008 – 2012,	s. 84
Rys. 9 Główne dysfunkcje klientów OPS w Krzyżanowicach (w lb) w l. 2005 -2013,	s. 91
Rys. 10 Główne dysfunkcje klientów OPS w Krzyżanowicach (w lb i %) w 2004 r.,	s. 92
Rys. 11 Główne dysfunkcje klientów OPS w Krzyżanowicach (w %) w 2013 r.,	s. 94
Rys. 12 Główne dysfunkcje klientów OPS w Krzyżanowicach (w %) w 2013 r. – rozkład według płci,	s. 95
Rys. 13 Uproszczony schemat systemu pomocy społecznej na poziomie gminy (wariant analityczny),	s. 129

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY
KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Tab. 1 Silne strony i słabe punkty gminy Krzyżanowice ujawnione na podstawie badania ankietowego	s. 23
Tab. 2 Analiza SWOT w zakresie kondycji polskiego społeczeństwa na progu realizacji NSRO	s. 24
Tab. 3 Priorytety działań NSISdP adresowane do samorządów terytorialnych	s. 34
Tab. 4 Propozycje zadań i wskaźników do NSISdP	s. 35
Tab. 5 Wskaźniki Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	s. 41
Tab. 6 Wskaźniki Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	s. 45
Tab. 7 Powierzchnia i ludność wybranych jednostek samorządu w 2012 r.	s. 47
Tab. 8 Rodziny w gminie Krzyżanowice w 2002 r.,	s. 47
Tab. 9 Ludność Krzyżanowic wg stanu cywilnego i prawnego w 2002 r.	s. 48
Tab. 10 Ludność gminy Krzyżanowice w latach (wg zameldowania/zamieszkania)	s. 48
Tab. 11 Ruch naturalny i migracje ludności gminy Krzyżanowice	s. 49
Tab. 12 Saldo migracji wg ich kierunków w powiatach podregionu rybnickiego w 2012 r.	s. 50
Tab. 13 Wybrane wskaźniki demograficzne dla gminy Krzyżanowice	s. 51
Tab. 14 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Krzyżanowice w latach 2000 – 2014	s. 52
Tab. 15 Udział ludności wg ekonomicznych grup w % ludności ogółem w gminie Krzyżanowice w latach 2002 – 2013	s. 53
Tab. 16 Obciążenie demograficzne na terenie gminy Krzyżanowice w latach 2002 – 2013	s. 54
Tab. 17 Struktura wykształcenia mieszkańców Krzyżanowic w 2002 r.,	s. 55
Tab. 18 Struktura wykształcenia mieszkańców podregionu rybnickiego wg NSP 2011	s. 56
Tab. 19 Struktura wykształcenia mieszkańców podregionu rybnickiego wg NSP 2011	s. 57
Tab. 20 Struktura wykształcenia mieszkańców Krzyżanowic wg płci w 2002 r.	s. 58
Tab. 21 Gospodarstwa domowe na terenie gminy Krzyżanowice w 2002 r.	s. 59
Tab. 22 Osoby niepełnosprawne w gminie Krzyżanowice – dane NSP 2002	s. 62
Tab. 23 Aktywność ekonomiczna mieszkańców gminy Krzyżanowice – dane NSP 2002	s. 63
Tab. 24 Aktywność ekonomiczna mieszkańców gminy Krzyżanowice – dane NSP 2002	s. 64
Tab. 25 Aktywność gospodarcza mieszkańców Krzyżanowic w l. 2009 – 2013 na podstawie wybranych wskaźników	s. 65

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY
KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Tab. 26 Kształtowanie się stopy bezrobocia w powiecie raciborskim w okresie 2013-2014 r. na tle województwa śląskiego i kraju	s. 66
Tab. 27 Zestawienie wskaźników stopy bezrobocia dla powiatu raciborskiego i sąsiednich powiatów ziemskich na tle województwa i Polski za lata 2000 – 2013	s. 67
Tab. 28 Struktura osób bezrobotnych z terenu gminy Krzyżanowice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.	s. 72
Tab. 29 Struktura osób bezrobotnych z terenu gminy Krzyżanowice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.	s. 73
Tab. 30 Struktura bezrobotnych kobiet z terenu gminy Krzyżanowice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.	s. 74
Tab. 31 Struktura osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu – stan na koniec II kw. 2014 r.	s. 75
Tab. 32 Struktura osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.	s. 76
Tab. 33 Struktura bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Raciborzu w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na koniec drugiego kwartału 2014 r.	s. 77
Tab. 34 Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego i obciążenia bezrobociem w układzie gmin w okresach	s. 79
Tab. 35 Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na terenie gminy Krzyżanowice w latach 2009 – 2013 przez podległe samorządowi gminnemu placówki ochrony zdrowia	s. 80
Tab. 36 Aktywność kulturalna mieszkańców gminy Krzyżanowice w l. 2009 – 2013	s. 82
Tab. 37 Opieka przedszkolna na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2009 – 2013	s. 83
Tab. 38 Najważniejsze dane dotyczące lokalnego systemu oświaty gminy Krzyżanowice za lata 2008 – 2012	s. 85
Tab. 39 Infrastruktura sportowa placówek oświatowych gminy Krzyżanowice	s. 86
Tab. 40 Liczba przestępstw na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2011 – 2013	s. 87
Tab. 41 Przestępstwa stwierdzone na terenie gminy Krzyżanowice wg głównych kategorii w l. 2011 – 2013	s. 88

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY
KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Tab. 42 Sprawcy czynów karalnych popełnionych na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2011 – 2013 wg wieku	s. 89
Tab. 43 Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2011 – 13	s. 89
Tab. 44 Interwencje policji spowodowane przemocą w rodzinie na terenie gminy Krzyżanowice w l. 2011 – 2013	s. 90
Tab. 45 Główne dysfunkcje klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r.	s. 93
Tab. 46 Liczba klientów OPS w Krzyżanowicach w latach 2009 – 2013	s. 95
Tab. 47 Rodzaje świadczeń udzielonych przez OPS w Krzyżanowicach w 2005 r.	s. 96
Tab. 48 Rodzaje świadczeń udzielonych przez OPS w Krzyżanowicach w 2009 r.	s. 96
Tab. 49 Rodzaje świadczeń udzielonych przez OPS w Krzyżanowicach w 2013 r.	s. 96
Tab. 50 Podstawowe cele zasiłków udzielonych przez OPS Krzyżanowice w l. 2012-13 r.	s. 97
Tab. 51 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na płeć	s. 98
Tab. 52 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na dekadę urodzenia	s. 99
Tab. 53 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na dekadę urodzenia – bez roczników 1990+	s. 100
Tab. 54 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na stan cywilny i liczbę dzieci	s. 101
Tab. 55 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na wykształcenie	s. 102
Tab. 56 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r.	s. 103
Tab. 57 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. ze względu na aktywność zawodową	s. 104
Tab. 58 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na płeć	s. 105
Tab. 59 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na dekadę urodzenia	s. 106
Tab. 60 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na stan cywilny i rodzinny	s. 107
Tab. 61 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na liczbę osób w gospodarstwie domowym	s. 108
Tab. 62 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na poziom wykształcenia	s. 108

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY
KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Tab. 63 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze względu na płeć	s. 109
Tab. 64 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze względu na płeć	s. 110
Tab. 65 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze względu na stan cywilny i rodzinny	s. 111
Tab. 66 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	s. 112
Tab. 67 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze względu na poziom wykształcenia	s. 112
Tab. 68 Liczba przyznanych stypendiów/ zasiłków z ustawy o systemie oświaty dla uczniów z terenu gminy Krzyżanowice w latach 2005 – 2013	s. 115
Tab. 69 Statystyka przyznanych świadczeń rodzinnych dla mieszkańców gminy Krzyżanowice w latach 2011 – 2013	s. 115
Tab. 70 Charakterystyka osób niepełnosprawnych w gminach powiatu raciborskiego w świetle wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2002 r.	s. 117
Tab. 71 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności ze względu na płeć	s. 118
Tab. 72 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby ze względu na płeć	s. 118
Tab. 73 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności ze względu na dekadę urodzenia	s. 119
Tab. 74 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby ze względu na dekadę urodzenia	s. 119
Tab. 75 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności ze względu na poziom wykształcenia	s. 120
Tab. 76 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby ze względu na poziom wykształcenia	s. 120
Tab. 77 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności ze względu na stan cywilny i rodzinny	s. 121
Tab. 78 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją niepełnosprawności	s. 122
Tab. 79 Klienci OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby ze względu na poziom wykształcenia	s. 123

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY
KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Tab. 80 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Krzyżanowice w 2013 r. z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby	s. 124
Tab. 81 Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych z terenu gminy Krzyżanowice i ich opiekunów do turnusów rehabilitacyjnych	s. 126
Tab. 82 Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych z terenu gminy Krzyżanowice	s. 126
Tab. 83 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym z terenu gminy Krzyżanowice	s. 126
Tab. 84 Aktywność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krzyżanowicach w latach 2005 – 2013	s. 128
Tab. 85 Analiza SWOT gminy Krzyżanowice w obszarze polityki społecznej	s. 134
Tab. 86 Cele, kierunki działań i zadania do realizacji w obszarze „Ewaluacja i doskonalenie lokalnej polityki społecznej”	s. 143
Tab. 87 Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru „Mieszkalnictwo i walka z bezdomnością”	s. 146
Tab. 88 Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru „Partycypacja społeczna”	s. 148
Tab. 89 Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru „Edukacja i oświata”	s. 150
Tab. 90 Kierunki działań i zadania do realizacji z obszaru „Integracja społeczna i rozwiązywanie problemów społecznych”	s. 154

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY
KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

Krzyżanowice,.....

**ZGŁOSZENIE ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
(WZÓR)**

1. Podmiot zgłaszający:

Nazwa:
Adres:
Telefon:
Osoba do kontaktu:

2. Nazwa zadania:

.....
.....

3. Opis zadania:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Cel zadania (problem społeczny, którego dotyczy):

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Realizator zadania:

.....

6. Partnerzy w realizacji:

.....
.....
.....

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY
KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

7. Uzasadnienie zadania:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Przewidywane skutki:

A) Dla osiągnięcia celu:

.....

.....

.....

.....

B) Dla budżetu gminy:

.....

.....

.....

.....

9. Dodatkowe informacje:

A) Możliwość pozyskania wsparcia zewnętrznego w realizacji zadania:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B) Doświadczenie podmiotu zgłaszającego w realizacji zadań z obszaru polityki społecznej:

.....

.....

.....

.....

10. Zgodność z gminnymi, wojewódzkimi i krajowymi dokumentami programowymi, w szczególności zgodność z programami współfinansowymi ze środków Unii Europejskiej, mechanizmu finansowego EOG

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY
KRZYŻANOWICE NA LATA 2014 – 2022

Załącznik nr 2

Krzyżanowice,

PROGRAM REALIZACJI STRATEGII W ROKU
(WZÓR)

1. ZADANIA PRZEWIDZIANE DO RELIZACJI:

NUMER ZADANIA:

NAZWA ZADANIA:

...

2. PRZEWIDYWANE SKUTKI REALIZACJI W ODNIESIENIU DO CELÓW PRZEWIDZIANYCH W STRATEGII:

NUMER ZADANIA:

NAZWA ZADANIA:

.....
.....
.....

...

NUMER ZADANIA:

NAZWA ZADANIA:

.....
.....
.....

...

3. PLANOWANE WYDATKI ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH, W TYM WYDATKI ZE ŚRODKÓW ZENĘTRZNYCH:

NUMER ZADANIA:

NAZWA ZADANIA:

.....
.....
.....

...